

Yrd.Doç.Dr. SEDAT BAHADIR

ARDANUÇLU
ÂŞIK ENGÜNÎ
(Metin - İnceleme)

Pamiray Yayınları

**YRD. DOÇ. DR. SEDAT BAHADIR
ARDANUÇLU ÂŞIK ENGÜNİ
(METİN-İNCELEME)**

Yayın Hakları: Pamiray Yayıncılık
Pamiray Edebiyat Dizisi
Yayıncı Sertifikası : 31735

1.Baskı: İstanbul 2016
ISBN: 978-605-9688-17-8

EDİTÖR: Pamiray Editör Ekibi
GENEL YAYIN YÖNETMENİ: Köksal Aydın
GENEL SANAT YÖNETMENİ: Erkan Karasoy
KAPAK TASARIM: Erkan Karasoy
MİZANPAJ: Pamiray Sanat

Matbaa sertifikası: 12491
Berdan Matbaa – Sadık Daşdöğen
Davutpaşa Cad. Güven San. Sit. C Blok
No : 215/216
Topkapı/Zeytinburnu – İSTANBUL

Pamiray Yayınları İletişim:

Yavuz Selim Mah. 26/A Sok. No: 01/33
Bağcılar / İSTANBUL
Telefon: 0212 435 35 45
GSM: 0532 06 06 900

pamirayyayinlari@gmail.com
info@pamiraykitap.com

facebook/pamirayyayinlari
facebook/pamiraykitap
twitter/pamiraykitap
instagram/pamiraykitap

pamiraykitap.com

**5846 sayılı fikir ve sanat eserleri kanununa göre eserin yayın hakları
Artvin Kültür ve Turizm Müdürlüğüne aittir. Yazılı izin olmadan
eserin tümü veya bir bölümü çoğaltılamaz, dağıtılamaz, satılamaz.**

Yrd.Doç.Dr. SEDAT BAHADIR

ARDANUÇLU
ÂŞIK ENGÜNÎ
(Metin - İnceleme)

Âşık / Ozan geçmişten günümüze; milletimizin ekonomik, toplumsal, kültürel ve siyasal olaylar karşısındaki duygu ve düşüncelerini aktaran, dünle yarın arasında köprü görevi üstlenen, tam anlamıyla kültürel belleği taşıyan, söz medeniyetimize büyük katkıları olandır.

Türk tarihinin başlangıcından beri var olmuş ve toplum hayatı içinde önemli görevler üstlenmiş, çeşitli Türk kavimleri arasında; Kam, Baksı, Bakşı, Bahşı, Oyun, Şaman gibi sözcüklerle adlandırılmışlardır. Halkın derdini devasını, ümidini ümitsizliğini, isyanını isteğini mısraları aracılığıyla dile getirmişlerdir. Hem zafer şölenlerinde hem ölenlerin ardından düzenlenen “yug”larda halk sanatçıları gibi görev almış, halkın dilinden kopmamış ve sade bir dil kullanmışlardır. Dinleyicisine; temizlik, doğruluk, mertlik, büyüklere saygı, küçüklere sevgi, düşkünlere kimsesizlere yardım, misafirperverlik, bilgi ve kültürün önemi, örf, adet ve geleneklere saygı, yurt ve millet sevgisi aşılayan kişilerdir.

Yapılan araştırmalarda elde edilen veriler gösteriyor ki, içeriğinde milli ve öz değerleri barındıran Anonim Halk Şiiri / Âşık Tarzı Halk Şiiri örnekleri ilimizde oldukça yaygındır. Yrd. Doç. Dr. Sedat BAHADIR tarafından hazırlanan bu kitap, hem bu türde eserler meydana getirmiş olan Artvinli Âşıklar hakkında bilgi edinmemizi hem de bu geleneğin ilimizde ki en önemli temsilcilerinden biri olan ve Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından “Halk Şairi” ve “Halk Ozanı” belgesi verilen Âşık Engüni’nin şiir dünyasında yolculuğa çıkmamızı sağlamaktadır. Tarihin akışı içinde, kültürümüzün köklerimizin bize aktarılmasında önemli yeri olan Âşıklık / Ozanlık geleneği ve bu geleneğin temsilcileri hakkında yapılacak olan her çalışma yazın dünyamızda önemli bir yer edinecektir.

Bu değerli çalışma için kendisine teşekkürlerimi sunuyorum, benzer çalışma ve yayımların artmasını temenni ediyorum.

Kemal CİRİT
Artvin Valisi

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	8
BİRİNCİ BÖLÜM	11
HAYATI.....	11
1.1. ÇOCUKLUĞU.....	11
1.1.1. BADE İÇME AŞAMALARI VE SONRASI	12
1.1.1.1. “bade”den önce uyuması:	12
1.1.1.2. Rüyada Pirleri ve Sevdiğini Görmesi; Pir Elinden Bade İçip Mahlas Alması:.....	12
1.1.1.3. “Bade”den Sonra Uyuma ve Dilinin Tutulması:	13
1.1.1.4. Konuşmaya Başlaması ve İlk Değişleri:	13
1.1.1.5. Diğer Âşıklar Tarafından Sınanması:	15
1.1.1.6. Kullandığı Mahlas ile Sınanması:	15
1.1.1.7. Rüyasında Gördüğü Kızı, Gerçek Hayatta Görmesi:	16
1.2. GENÇLİĞİ	16
1.2.1. Engüni’nin Âşık Gülhanî ile Karşılaşması ve Dost Olması:	18
İKİNCİ BÖLÜM.....	20
ŞİİRLERİN İNCELENMESİ	20
2.1. ŞİİRLERİNDE YAPI	20
2.1.1. AHENK UNSURLARI:.....	20
2.1.1.1. Vezin/Ölçü ve Duraklar:.....	20
2.1.1.2. Ayaklar:.....	22
2.1.1.3. Kafiye Şeması, Türü ve Redif	25
2.1.1.3.1. Kafiye Şeması (Düz, Çapraz, Sarmal ve Serbest Kafiye	25
2.1.1.3.2. Kafiye Türü(Çeyrek, Yarım, Tam, Zengin Kafiye):.....	27
2.1.1.4. Tekrarlamalar ve İkilemeler:.....	29
2.1.2. KULLANILAN NAZIM ŞEKLİ VE TÜRLERİ	30
2.1.2.1. Nazım Şekilleri:	30
2.1.2.2. Nazım Türleri:	32
2.1.3. ŞİİRLERİN DİL VE ÜSLUP ÖZELLİKLERİ	32
2.1.3.1. Deyimler:	32
2.1.3.2. Atalar Sözü:	33
2.1.3.3. Dil Sapmaları:	34
2.1.3.4. Söz Sanatları:	34
2.2. ŞİİRLERİN MUHTEVA ÖZELLİKLERİ	37
2.2.1. DUYGU AĞIRLIKLI KONULAR.....	37
2.2.1.1. Vatan, Millet, Bayrak Sevgisi ve Kahramanlık:	37
2.2.1.2. Ayrılık Acısı, Gurbet ve Hüzün:	38
2.2.1.3. Özlem:	38
2.2.1.4. İntizar, Sitem, Karamsarlık ve Umutsuzluk:	39

2.2.1.5. Üzen/İstenmeyen Duygular:	43
2.2.1.6. Sevgi, Sevinç ve Mutluluk Konulu Olanlar:	45
2.2.1.7. Güzelleme/Övgü:	45
2.2.1.8. Taşlama/Yergi:	47
2.2.1.9. Pastoral/Tabiat Güzelliği:	47
2.2.1.10. Dilek ve İstek:	48
2.2.2. DÜŞÜNCE AĞIRLIKLIL KONULAR	49
2.2.2.1. Tecrübî Bilgiler Felsefî Çıkarımlar:	49
3. BÖLÜM	50
ENGÜNÎ'NİN ŞİİRLERİNİN TASNİFİ	50
3.1. KONULARINA GÖRE KOŞMALAR	50
3.1.1. AĞIT	50
3.1.2. AYRILIK	54
3.1.3. DİLEK VE İSTEK	57
3.1.4. GÜZELLEME, ÖVGÜ	65
3.1.5. DİNÎ ŞİİRLERİ	87
3.1.6. HASRET VE GURBET	88
3.1.7. İNTİZAR, SİTEM	93
3.1.8. KAHRAMANLIK	103
3.1.9. NASİHAT	105
3.1.10. ÖLÜM	112
3.1.11. ÖZLEM	115
3.1.12. PASTORAL ŞİİRLERİ	120
3.1.13. TAŞLAMA	121
3.1.14. UMUTSUZLUK	123
3.1.15. ÜZÜNTÜ, ESFLENME, ÇARESİZLİK	126
3.1.16. SOSYAL KONULAR	144
3.1.17. YALNIZLIK	148
3.2. ENGÜNÎ'NİN ŞİİRLERLE HABERLEŞMESİ	150
3.2.1. ENGÜNÎ'YE GÖNDERİLEN ŞİİRLER	150
3.2.2. ENGÜNÎ'NİN GÖNDERDİĞİ ŞİİRLER	166
3.2.2.1. Engüni'den Gülhani'ye	166
3.3. ÂŞIKLARLA KARŞILAŞMALAR	171
AYAKLAR DİZİNİ	
KAYNAKÇA	183
SÖZLÜK	185
RESİMLER	187

ÖNSÖZ

Türk halk şiirinin kökeni konusunda bugüne kadar çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Bu konuda en iyi çalışmayı M. Fuat Köprülü'nün *Türk Edebiyatı Tarihi*'nin özellikle giriş bölümünde "*Türk Edebiyatı'nın Menşei*" başlıklı incelemesinde görebiliriz. Köprülü, bu incelemede *Türk şiirinin kökenini dinî törenlerde aramak gerektiği*"ni ifade etmiştir. Buradan anlaşıyor ki bu törenlerin uygulayıcısı konumunda olan "*şaman, kam, baksı, ozan*"ların merasimlerde söyledikleri şiirler ilk örnek olarak kabul edilmelidir. Alp Er Tunga sagusu da böyle bir geleneğin sonucu olarak oluşmuştur. Aynı özelliği Dede Korkut kitabında görmekteyiz. Uygur ve Karahanlı dönemlerinde adlarını öğrendiğimiz ilk Türk şairlerinden "*Aprınçur Tigin, Kül Tarkan, Ki-ki, Asığ Tutung, Çısuya Tutung, Kalım Keyşi, Çuçu, Pratyaya Şiri*" bunlardan bazılarıdır.

Türkler sık sık yurt değiştirerek, dünyada geniş bir alana yayılmışlar, tarihsel süreç içerisinde de pek çok kültür, inanç sistemi ve dinlerin etkisinde kalarak farklı uygarlıklar yaşamışlardır. Bu nedenle Orta Asya'dan günümüze değişen ve gelişen bir edebiyatları olmuştur.

Anadolu'ya geçiş sürecinde de halk şairleri Asya'dan aldığı geleneği devam ettirmiştir. 19. ve 20. yüzyıllarda âşıkların önemli bir bölümünün hayatları hakkında daha çok bilgi sahibiyiz. Gerek yazılı, gerekse sözlü kaynaklardaki bilgiler araştırmacıların doğru tespit yapmalarını sağlamıştır.

20. yüzyıldan itibaren âşıkların ordudaki görevlerine son verilmesi ve tekkelerin kapatılmasıyla, âşıklar koruyucularını kaybetmişlerdir. Koruyucularının destek vermemesi de âşıkların ekonomik sıkıntı yaşamalarına neden olmuştur. Sıkıntı yaşayan âşıklar, hayatlarını idame edebilmek ve çocuklarına bakabilmek için başka işlere yönelmişlerdir. Bu nedenle Âşık edebiyatı, bu yüzyılda gerileme süreci içerisine girmiştir. Âşıklar, başkentte veya büyük şehirlerde ihtişamını kaybettiği için kendi memleketine çekilmiş, dolayısıyla kendi memleketi olan taşrada bu geleneği devam ettirmeye çalışmıştır.

Cumhuriyet'in kurulmasıyla birlikte 1950'li yıllarda Türkiye'de âşık edebiyatının yeniden canlanmaya başladığı görülür. Bu dön-

min sanatçıları arasında Âşık Veysel, Yaşar Reyhanî, Zülalî, Murat Çobanoğlu, Şeref Taşlıova gibi isimler dikkat çekmektedir. Bu şahıslar deyişleri ile halk arasında büyük ilgi görmüşlerdir. Bu ilginin sebeplerinden biri de az da olsa kendini yenilemiş ve halkın dikkatini çekmiş olmalarıdır, diyebiliriz. Üniversitelerde Halk edebiyatı alanında akademisyen hocalarımızın yardımları ile birlikte bu âşıkların birçoğu hakkında Yüksek Lisans ve Doktora çalışmaları yapılmıştır.

Anadolu sahasında Âşık edebiyatına katkı veren önemli illerden biri de Artvin'in Ardanuç, Şavşat ve Yusufeli ilçelerinde birçok âşık yetişmiştir. Yarımî, Sultan Dildarî, Mehmet, Şenfi, Keşfi, Nihanî, İlhamî, İznî, Deryamî, Huzurî, Zuhurî, Özerî, İzharî... önemli ozanlardandır.

Artvin ilini âşıkların yetiştiği bölgeye göre değerlendirsek Doğu Anadolu'nun kuzey bölgesine dâhil edebiliriz. Kars, Ardahan, Iğdır, Artvin, Ağrı (Tutak ve çevresi), Van (Erciş ve çevresi), Erzurum, Gümüşhane, Bayburt ve Erzincan illeri, âşıklık geleneğinin yoğun olduğu illerdir. Bölgenin 40 yıl boyunca (1878-1918) Rus işgaline uğramış olması, zor tabiat şartları, imkânsızlıklar ve geçim zorluğu şairlerin şiirlerinde en fazla işlediği konular olmuştur. Bu sıkıntılardan dolayı halkın dertlerini anlatmak, âşıkların ve halk şairlerinin görevi olmuştur.

Ardanuçlu Âşık Engünî (Hayatı-Metin-İnceleme) adlı bu kitabı dört bölüm olarak inceledik. Birinci bölümde 1944 yılında doğmuş olan Engünî'nin *"hayatı, bade içme aşamaları ve gençliğinde geçirmiş olduğu sıkıntılar"* anlatılmıştır. Öğrendiğimiz kadarıyla hayatı boyunca sıkıntı içerisinde olan âşık, şiirlerine de bunları yansıtmıştır. Bu sıkıntılara rağmen yılmadan çalışan ve evini geçindiren "Badeli âşık Engünî" kendisini geliştirme fırsatı bulamıştır. İkinci bölümde şiirler, *"muhteva ve içerik"* yönünden incelenmiştir. İçerik özellikleri olarak incelediğimiz bölümde de *"ahenk unsurları, kullanılan nazım şekilleri ve anlatım özellikleri"* ayrıntılı bir biçimde anlatılmıştır. Muhteva özellikleri kısmında ise, *"şiirdeki konular diğer adıyla türler, dörtlük örnekleri verilerek"* incelenmiştir. Üçüncü bölümde ise şiirlerin tür ve şekil tasnifi yapılmaya çalışılmıştır. Şekil tasnifi olarak sadece *"semai ve koşma"* şekli ele alınmıştır. Tür kısmında ise şiirler, *"konularına ve hece sayısına"* göre tasnif edilmiştir. Çalışmış olduğumuz kitabın dördüncü bölümünde

ise “*sonuç, kaynakça dizin sözlük ve resimler*” bulunmaktadır. Sonuç bölümünde Âşıkların millî değerlerimiz olduğunu, günümüz âşıklarının birçok sıkıntılardan geçtiğini, buna rağmen “*ne olursa olsun*” kararlılıkla yaşamaya devam edeceğini belirttik. Kaynakça kısmında yararlanmış olduğum kitap ve makaleler verilmiştir. Dizinlerde ise Engüni’nin şiirlerinde bulunan tek ve döner ayaklar bulunmaktadır. Kitabımız geniş bir sözlükçe ve resimler kısmı ile tamamlanmış bulunmaktadır.

Öncelikle çalışmamızda desteklerini her zaman gördüğüm, bilimsel çalışmalarımızda çok değerli katkıları olan Sayın Rektörümüz Mehmet Duman Hoca’ma şükranlarımı sunuyorum. Âşık Engüni’den cönklerin alınması için sıkça yanına gönderdiğim, ses ve görüntü kayıtlarının alınması için günlerce çaba sarf eden, örnek öğrencim olarak gördüğüm Hamza Havuz’a; Hamza Havuz ile birlikte kitabın tashihinde yardımcı olan değerli öğrencim Recep Dilek’e teşekkürlerimi borç biliyorum.

Yrd. Doç. Dr. Sedat BAHADIR
Artvin Çoruh Üniversitesi
2016

BİRİNCİ BÖLÜM

HAYATI

1.1. ÇOCUKLUĞU

Yaşar Köksal 1944 Artvin vilayetinin Ardanuç kazasının Aydın Köyü'nde doğdu. Adına Kotanoğlu denilen Ahıska Türklerindendir. Babası da yine Ardanuç ilçesine bağlı olan Aydın Köyü'nün yerlilerindendir. Seferberlik¹ zamanında görevi gereği asker olarak Konya'ya giden babası, orada Engüni'nin annesi ile tanışmış; Seferberlik'ten sonra da Konya'da evlenip Ardanuç'a gelmiştir. Engüni Ardanuç'ta dünyaya gelmiştir.

Engüni, hayatı ile ilgili şunları anlatmaktadır: *Ardanuç'un Aydın Köyünde ilkokulu okumaya başladım. Fakat devam edemedim. İkinci sınıftan okulu terk ettim. Güreşmeyi çok severdim, çevre köylerin birinde büyük bir düğün vardı. Eski geleneklere göre köy düğünleri oldukça renkli geçer, çeşitli oyunların yanı sıra güreşler de düzenlenirdi. Yine böyle bir büyük bir düğüne gitmek, oradaki güreşçilerle güreşmek istedim. Hocam oraya gidip güreşmeme izin vermedi.*

Bana yaşımın küçük olması sebebiyle de "sen güreşmeyi bilmezsin," dedi. Hocama "Gel seninle bir pazarlık yapalım," dedim. Birlikte karşılıklı güreşelim. Eğer ben seni yenersen o zaman isteğimi söylerim, dedim. Daha o zamanlar 10 yaşlarında filanım. Fakat yaşlılarıma nispeten vücudum oldukça gelişmişti. 20 yaşında bir delikanlının heybetine sahiptim. Öğretmenim, "Nasıl pazarlık yapacağız peki?" dedi. Dedim ki, birlikte ikimiz karşı karşıya güreşeceğiz, sen beni yenersen okula her gün geleceğim, eğer ben seni yenersen okuldan çıktıktan sonra bir daha geri gelmem! "Tamam." dedi. Hemen kalemini bırakıp masadan kalktı ve birlikte güreş tuşumaya başladık. Güreşe başlar başlamaz hemen boğazıma yapıp beni alt etmeye çalıştı. Boğulacağımı anlayınca can havliyle bir hamleyle koca Hoca'yı sırt üstü yere vurdum. Öyle oldu ki masasının altına kadar girdi. Öğretmen olduğu yerde kaldı. Ben de okulu terk edip çıktım. O günden sonra bir daha okula gitmedim; ilkokulu böylece bitirmiş oldum. Ondan sonra da 13-14 yaşlarında çobanlı-

¹ Seferberlik; ülke ve millet olarak, başta askeri güç olmak üzere devletin tüm güç ve kaynaklarının, savaşın ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde; hazırlanması, toplanması, tertiplenmesi ve kullanılmasına ilişkin bütün faaliyetlerin uygulandığı, hak ve hürriyetlerin kanunlarla kısmen veya tamamen sınırlandırıldığı haldir.

ğa başladım, rençberlik (çiftçilik) yaptım. Kendi mallarımıza baktım. 4 sene kadar da köyde çobanlık yaptım.

1.1.1. BADE İÇME AŞAMALARI VE SONRASI

1.1.1.1. “bade”den önce uyuması: Bilindiği gibi Âşık edebiyatında bade içme dört safhada gerçekleşir.² Bunları “Hazırlık safhası, Rüya, Uyanış ve İlk Deyiş” olarak bölümlendirebiliriz.³

Hazırlık safhası olan ilk bölümü Âşık Engünî şöyle anlatmaktadır: Köy sınırları içerisinde Kavilt Dağı’nda bir şehit mezarı vardı. Kavilt adı oradaki şehidin adı mıydı yoksa dağın adı mıydı, bilemiyorum. Havaların kurak gittiği zamanlarda köylüler gelip burada kurban keser ve yağmur duası yaparlardı.

Daha 14 yaşında idim. Kendi malımızın çobanlığını yapıyordum. Bir gün buralarda kendi malımı otarırken, yanımda arkadaşlarım da vardı. Onlarla sohbet ediyorduk. Bir ara hayvanlara baktım ki tosunumun biri ile birlikte küçük inek, sürüden ayrılıp aşağı mezraya doğru kaçmaya başladı. Ben de onları çevirmek için peşlerinden epeyce yol aldım. Böyle sisli dumanlı bir gündü. Tosunun peşinden giderken çok yorulmuştum. Bir yanımın ağrıdığını hissettim. İşte bu bahsettiğim şehidin olduğu türbenin 10-15 metre yakınından geçerken, o dumanın içinde tosunun peşini bırakıp dinlenmek istedim. Şehitlik mezarının yakınında dinlenmek üzere, olduğum yere oturdum. Oturmamla ne kadar zaman uyuduğumu hatırlamıyorum. Öğleden sonra ile ikinci arası olan bir zaman içerisinde uyumuşum.

1.1.1.2. Rüyada Pirleri ve Sevdiğini Görmesi; Pir Elinden Bade İçip Mahlas Alması: İkinci aşama rüyaya dalması ve rüyasında Pirleri görmesidir. Bu durumu Engünî şöyle anlatıyor: Uyukumda iki tane atlı gördüm, altların üstünde meyve yüklü sepetler vardı. Görünüşte meyve sepetleri gibi duruyordu. İki atlı uzaktan yaklaşıp yanıma kadar vardılar. Selam verdikten sonra bana, atların üzerindeki yükü indirmem için yardım et, dediler. Atların üstünden yüklü sepetleri indirdikten sonra, onları otlamaya bıraktık. İki adam, Kavilt Dağı’ndan bizim köyü izlemeye koyuldular. Bunlar

² Umay Günay. (1993), Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi, Ankara, Akçağ Yayınları, s. 98.

³ Umay Günay. (1993), age., s.98.

kendi aralarında bir şeyler söylemeye başladılar. Söylediklerini ben pek anlayamıyordum. Çünkü biraz uzaktım. Atların birisi kırat birisi de dor attı.⁴ Bir zaman sonra biri diğerine “saatin kaç olduğunu” sordu. Diğeri de, “ikindi vakti olduğunu,” söyledi.

Biri diğerine “Bu gencin ismini ne koyalım?” dedi. Kır atın sahibi, etrafına şöyle bir bakıp, “Güneşin tam inme zamanıdır,” dedi. Saati soran adam, diğerine “Bu gencin adını Engüni koyalım” dedi. Diğeri “Olur,” deyince bana dönüp: “Sevgili oğlum, bundan sonra senin adın Engüni’dir”, dedi. Bu kez atları yüklemek için benden tekrar yardım istediler. Orada yüzünü çok az gördüğüm ve hiç unutamayacağım bir güzel kız, gölge gibi duruyordu. Kendi kendime sepetlerin içerisindeki meyveden verseler de yesem, diyordum. Bir zaman sonra onlar, artık gitmeleri gerektiğini söyleyip kalktılar. Sepetleri tekrar yükledik. Kıratın üstündeki kişi, bir koçavuç zeytin verdi bana. Koçavuç demek, iki elin birleştikten sonra ki büyüklüğüdür. Alabildiğim kadar zeytini verip yersin, dedi. Ondan sonra biz gidiyoruz, dediler ve kayboldular. Ben de bulunduğum yerde zeytinlerden bir tanesini yiyince bir ağırlık çöktü ve uyumuş kalmışım.

1.1.1.3. “Bade”den Sonra Uyuma ve Dilinin Tutulması: Üçüncü aşamayı da şöyle anlatıyor: Burada saatlerce kendimde olmadan yatmışım. Dağdaki diğer çoban arkadaşlarım, akşam eve dönerken yol üzerinde beni yarı baygın halde bulmuşlar. Arkadaşlarım yanıma vardıktan sonra bana “Hani tosunun peşinden gitmiştin burada ne yapıyorsun?” dediler. Ben de hiçbir şeyden haberim yok, diyebildim. Ayağa kalkmak istedim fakat kalkamadım. Kendimi çok halsiz hissediyordum. Çobanlar benim bu tuhaf halimden şüphelenerek koluma girip beni mezradaki evimize kadar götürdüler Beni, mezrada bulunan evime bıraktılar. Etrafımdaki sesleri duyuyorum ama bir şey söyleyemiyordum. Ben konuşamıyordum. Annemin hazırladığı yemekten bir kaşık bile yiyemedim. Annemin sorularına cevap veremiyor, ağlamak istiyordum ama ağlayamıyordum. Erken-den yattık.

1.1.1.4. Konuşmaya Başlaması ve İlk Deyişleri: Son aşama olan bu kısmı da Engüni şöyle anlatıyor: Mezrada yalnızca annem vardı. Annem, ben gelmeden önce sofrayı hazırlardı. Kendisi hay-

⁴ Doru at.

vanları sağarken benim de hiç beklemeden yemek yememi ve saatlerdir aç olan karnımı bir an önce doyurmamı isterdi.

Annem inekleri sağlamak için aşağıya gittikten sonra geri dönünce yemeklere hiç dokunmadığımı görüp telaşlandı. “Oğlum sen hasta mısın, neden ekmek yemedin?” deyip dövünmeye başladı. Cevap vermek istedimse de konuşamadım.

Annem başucumda saatlerce ağlayarak beklemişti. Mezramızın etrafı ormanlıktır. Orada da çok sayıda köknar ağaçları vardı. Sabahın ilk ışıklarıyla birlikte kuşların cıvıltısını duymuş, içimdeki heyecanla yavaş yavaş kendime gelmeye başlamışım. O heyecanım-la birlikte içimden gelen duygularımı bir şeyler mırıldanarak söylemeye başladım. Sabahın seher vaktinde kuşlar ötüşüyor ve rüyamda gördüğüm o kız devamlı aklıma geliyordu. Her zaman yanımda olmasını istiyordum. Heyecanlanıp şu satırları söylemişim;

Ana uyandım uykudan,
Şu kuşların sesine bak.
Ana bana bir hal olmuş,
Kederime, yasıma bak.

Çökerdiler yüreğimi,
Büktüler mi bileğimi,
O yâr yaktı yüreğimi,
Bedenimde susuma bak.

Engüni'yim düştüm dara,
Niye kalmışım avara,
Başımı vursam duvara,
Şu bendeki yasıma bak.

Bunları söyledikten sonra anama da şu dizeleri söyledim:

Kuşlar ötüşüyor dalda,
Ana bilmem ben ne halda,
Benim sevdiğim yok burda,
Bana bir haber ver Ana.

Hatırladım dillerini,
Deramadım güllerini,
Bekliyorum yollarını,
Bana bir haber ver Ana.

1.1.1.5. Diğer Âşıklar Tarafından Sınanması: İlk deyişini annesine söyledikten sonra âşıklığı, çevre tarafından da kabul görmesi için, bir usta âşık tarafından sınanmış olması gerekir. Engünî bu durumu şöyle anlatmaktadır: *Bu ilk değişimi anneme söyledim. Başka kimse yanımda yoktu. Günden güne sevdiğime kavuşmak, onunla konuşmak arzusunu yaşıyordum. Devamlı etrafıma bakıyor ve içimden, acaba görececek miyim, diyordum. Zamanla kendi kendime söylemeye başladım. Demirciden saz aldım. O zamanlarda yokluk var, saz çok pahalı. Demirciye derme çatma bir saz yaptırdım. Onunla birlikte söylemeye ve çalmaya başladım. 1962 yılında tam 45 liraya almıştım.*

Köye âşıklar gelirdi. Bu âşıklar içinde Şavşatlı Yangunî'yi daha sıkça görürdüm. Âşık olduğumu söylediğim çevredeki insanlar, bana "Âşığım âşığın diyorsun. Gel bakalım bizim burada ehli bir âşığımız var. Onunla bir konuş, bir atış; sanatını, âşıklığını dile getir." dediler. Kaveye varınca baktım ki kısa boylu bir adam, saz çalıyor söylüyor. "Âşık budur, atışın bakalım, konuşun." dediler. Yangunî'ye de "Bu bizi kandırıyor. Ben âşığım diyor. Bak bakalım ki âşık mıdır?" dediler. Onun elinde sazı görünce bende bir süpürgeyi güya çalıyormuş gibi aldım elime.

1.1.1.6. Kullandığı Mahlas ile Sınanması: Pirlerden Engünî mahlasını alan Yaşar Köksal, etrafında bulunan âşıklara da "Adının bundan sonra Engünî olarak kalacağını," söyleyince ilk deyişi Yangunî yapar ve der ki:

*Bazı ağlarsın bazı gülersin,
Bazı bulursun bazı yitirirsin,
Yedi eşeğe bir ey бага olursun,
Üstünde samanı yerler Engünî.*

Yangunî bu dörtlüğünde ilk defa kendisinin mahlas ismini kullanmıştır.

Yangunî, karşısında yapısına göre daha uzun ve iri olan Engünî'yi görünce dalga geçmek ister. Engünî'yi "yedi tane eşeğe ot koyulacak бага"ya benzetir. Bu benzetme, âşıklığa yeni başlayan Engünî'nin zoruna gider ve şöyle cevap verir:

*Söylerim sözümü sakın korkup işema,
Dağlar karlıdır ordan aş ama,
Ben бага olursam sen ol döşema,
Üstünde yatarlar Âşık Yangunî.*

Yangunî de verilen bu cevaba alınır ama yüzündeki ifade olumludur. Engünî o anı şöyle anlatır: *Demek istedim ki; otu benim üzerimden yiyecekler, nitekim orası temizdir. Ben бага olunca sen de döşeme ol, benim üstümden samanını yiyen eşek, senin üzerine pislesin. Yangunî, bu deyişten sonra bütün cemaate döndü ve “Âşıktır hem de ne âşık.” dedi. Orada bulunanlar benim şiir söyleyebildiğimi duyunca güldüler, sevindiler. Bütün halk beni alkışladı takdir etti.*

1.1.1.7. Rüyasında Gördüğü Kızı, Gerçek Hayatta Görme- si: Bu olayı Engünî şöyle anlatıyor: *Badeden sonra günler böyle gelip geçti. On altı-on yedi yaşlarıma geldiğimde rüyamda gördüğüm kızı karşımda gördüm. Komşumun kızıydı. Şimdiye kadar nasıl fark etmediğimi düşündüm. Komşunun kızını hiç kimsenin haberi olmadan içten içe sevmeye devam ettim. Verirler mi, vermezler mi acaba, istesek mi istemesek mi? diye hep çelişki yaşadım. Bir zaman sonra bu düşüncemi herkese ayan ettim. İçimde hep bir korku vardı. Çünkü fakir bir aile idik. Gerçi onlarda fakir bir aile idi ama kız tarafı her zaman varlıklı bir damat ister, diye düşünüyordum. Bu kızın aşkıyla zamanla bir şeyler söylemeye başladım. Karacaoğlan'ın bir kitabı vardı. Bu kitap elime geçtikten sonra, ondan bir şeyler öğrenmeye ve kendimden de bir şeyler eklemeye başladım. Karacaoğlan'ın söylediğine bakıp, ona benzetmeye çalışarak şiirler söyledim. Komşu kızın mezarası ile bizim mezra karşı karşıyaydı. Fakat arada bir buçuk iki saatlik yol vardı. Hep uzaktan görürdüm, sevdiğim kızı.*

1.2. GENÇLİĞİ

Gençliğini de ekonomik sıkıntılarla geçiren Engünî, âşıklığını geliştiremediğini, çünkü ailesi tarafından devamlı olarak engellendiğini söylemektedir. Gençliği ile ilgili de şunları anlatmaktadır: *Bulanî mahlasında bir âşık vardı. Bizim köye geldi, benim sanatımı gördükten sonra takdir edip kendisiyle gelirim âşıklığımı daha çok*

geliştireceğimi söyledi. Bulanî, ustam olacaktı. Ben de usta çırac ilişkisi içinde yetişip belki de ünlü biri olacaktım. Abim o âşığa katılıp onunla beraber gitmemi istemedi ve izin vermedi. Yine ben kendi kendime söylemeye, kendimi geliştirmeye çalıştım. Ayak düzenleri ve kelime hecelerini ise Aşık Efkarî vardı, merkezde oturuyordu. Yolum düştükçe yanına gidip ondan ders almaya, âşıklık geleneğinin inceliklerini öğrenmeye çalıştım.

Yazdığım şiirlerin bazılarını Efkarî'ye gösterir, ondan fikir alırdım. Her fırsatta bana eğitim niteliğinde bilgiler verdi. Ben de elimden geldiği kadar saz çalıp söylemeye devam ettim. Reyhanî, Çobanoğlu, Mevlut İhsanî, Ruhanî bunların hepsi ile sahnede atışma yaptım; ayak verdiler işledim. Gülhanî, Coşarî gibi âşıklarla festivallerde karşılıklı söyleşirdik.

Abim askere gittikten sonra sevdiğim kızı almama izin vermez diye o yokken evlendim. Sonra da hemen askere gittim. Askerlik görevim bittikten sonra da 30 yıl şoförlük yaptım. Bu arada sazı hiç elimden bırakmadım.

Hayatımın ilerleyen dönemlerinde hayvancılık ve çiftçilikle uğraştım. Yaklaşık 2 yıl gibi kısa bir süre de muhtarlık görevi yaptım. Hastalığa yakalandım. Bu hastalık döneminde aileme bakamadım. Hepsi perişan oldu. Eşim 13 sene hastalık çekti. Onu gördürmediğim doktor kalmadı. Doktorlar hep kalp yetersizliği dediler. Hatta doktor, yakın akrabalarım, “Ben bunu ameliyat etsem, ameliyat masasından kalkacağını pek sanmıyorum, çünkü çok zayıf bir bedene sahip,” demiş. Sonra vefat etti. Ben de perişan oldum. Kolum kanadım kırıldı. Eşim vefat ettikten sonra ben ne yaşadığımı anladım ne de sağ olduğumu... Böyle karanlık içinde gidiyorum. Eşimin ölüm tarihini her sene hatırlarım. Ayın 10'unda öldü. Her sene hatırlarım, öldüğü günü. O günden bu güne içimde bir duman tüter. İnce bir duman... Yanıyorum şimdi, o günler aklıma geldikçe...

Daha sonra imam nikâhıyla biriyle evlendim. Ama yine de mutlu olamadım ayrıldım. Rusya'dan biriyle daha evlendim ama yine yanımda durmadı. Yaşımız şimdi 70'e dayandı ve yolun sonu göründü...

1.2.1. Engüni'nin Âşık Gülhanî ile Karşılaşması ve Dost Olması:

Âşık Engüni'nin en sevdiği ve değer verdiği âşıklardan biri de Gülhanî'dir. Gülhanî ile 48 yıllık arkadaşlığı vardır ve devam etmektedir. Bu konu ile ilgili olarak Engüni şunları anlatmaktadır: 1967-68 yılları Aralık ayı içindeydik. O zaman Berta'da bir âşık çıktığını duydum. Adı Kasım, mahlası Gülhanî imiş. Çok gitmek istedim ama köyün servisinde şoförlük yaptığım için, servisi bırakıp gidemiyordum. Nerede bulurum, nasıl bulurum diye düşünürken, Köyümüze daha yakın olan ve Gümüşhane bağları denen yerde arazi aldıklarını ve Gülhanî'nin de orada olduğunu bana söylediler. Bir gün arabam arıza yaptı. Arıza eden arabaya yedek parça almak için, ikindi sıralarında Artvin'e giderken, yolda bindiğim arabanın lastiği patladı. Arabanın durduğu yer de Gülhanî'nin o zaman bulunduğu yer olan Gümüşhane bağlarına yakındı. Mevsim kış idi. Üşümüştüm. Arabanın şoförü de üşüdüğümü anlayınca, bana döndü ve az ileride bir kahve var, oraya git ısınırsın, dedi. Ben de gittim. Kaveye girdim. İçeride bir ayrı bölüm vardı. Oraya baktığımda birinin namaz kıldığını gördüm. Böyle genç birisi beyaz bir koç derisinin üzerinde namaz kıldığını görünce kendi kendime bu genç acaba Gülhanî mi, diye düşündüm. Namazını bitirmesini bekledim. Namazı bitiren Gülhanî'ye selam verdim. O da döndü benim selamımı aldı. Ama hiç konuşmadan birbirimize bakıyorduk. Beni her an lastiği patlayan arabanın şoförü arayabilirdi. Elimi çabuk tuttum. Bir daha yüzüne baktım. Yüzündeki nuru görünce bu genç kesin Gülhanî'dir diye düşündüm ve daha fazla dayanamadım şu dörtlüğü söyledim:

Bir yerde aradım bir yerde buldum,
Bir yerde boşaldım bir yerde doldum,
Bir postun üstünde aradım buldum,
Aradığım âşık sen misin kardaş?

Bu sözü duyan Gülhanî şöyle cevap verdi:

Mürekkep dayanmaz defterler yetmez,
Ferman arar isen işte ben kardaş.
Elli gün konuşsam dertlerim bitmez,
Seyran arar isen işte ben kardaş.

Ben de cevap olarak şöyle söyledim:

Kaybetme devranını demini,
Yerde bırakma göster tamını,
Resmini görmeden duydum namını,
Aradığım âşık sen misin kardaş

Gülhanî şu cevabı verdi:

Deyme âşık bizleri de denemez,
Yüz bin kılıç olsa yaram kanamaz,
Kızılırmak, Dicle Fırat yenemez,
Umman arar isen işte ben kardaş

Sözü aldım ve şunları dedim:

Dile destandır damakta dadın,
Arş-ı alaya çıktı feryadın,
Eğer sorar isen Engünî adım
Aradığın âşık benim arkadaş.

Gülhanî de cevap olarak şunları söyledi:

Kaçkal dağlarında rüyaya dalan,
Pirler dergâhından desturu alan,
Lokman kar eylemez yaralar alan,
Gülhan arar isen işte ben kardeş.

Bunları karşılıklı söyledikten sonra birbirimize sarıldık ve ikimizde gözünden yaş geldi. O gün bugün arkadaş olduk ve birbirimizden hiç ayrılmadık.

İKİNCİ BÖLÜM ŞİİRLERİN İNCELENMESİ

2.1. ŞİİRLERİNDE YAPI

2.1.1. AHENK UNSURLARI: Ahenk, kulağa hoş gelen, pürüzsüz hoş söz, anlamındadır. Çeşitli kelime gruplarının fazlalığı ve ibarelerin uzunluğu, ifadeleri zevksiz ve sıkıcı hale getirir, akıcılıktan alı kor. Aliterasyonlar, asonanslar, ses taklitleri, fikri, hissi ve hayalî çağrışımlar ifadeye zenginlik katar.⁵ Ahenk bir başka deyişle ifadeye zenginlik katar ve bundan dolayı şiirde çok önemli unsurlardan biridir, diyebiliriz. Ahengi belirleyen unsurlar; “*vezin/ölçü, ayak, kafiye ve redif, durak, tekrarlamalar*”dır. Bunları çalışmamızda bölümler halinde şöyle inceleyebiliriz:

2.1.1.1. Vezin/Ölçü ve Duraklar: Şiirde esas alınan birim. Klasik şiirde “*aruz*” halk şiirinde ise “*hece*” ölçüsü esas alınır. Şiiri güzelleştiren unsurlardan biri olan ölçü kelimesine karşılık, bazen de “*tartı*” sözü kullanılmıştır.⁶ Hece ölçüsü dediğimizde ise dizelerdeki hece sayısının eşitliği akla gelir. Bir şiirde ilk hece kaç heceden oluşuyorsa ondan sonra gelenler de aynı sayıda olmalıdır.⁷ Millî veznimiz 5 ile 16 hece arasında değişmektedir. Hece sayısı az olan dizelerde durak bulunmayabilir.⁸ En fazla kullanılanlar ise 7, 8, 9, 11 ve 14’lü hecelerdir.

Engüni’nin derlediğimiz şiirlerinde sadece 8 ve 11’li heceyle yazılmış şiirlerine rastlamaktayız. Bunun dışında başka hece sayısı kullanmamıştır.

Semailer: Engüni’nin şiirlerinde 46 semai bulunmaktadır. Bunlar, 4+4 ve 5+3 duraklıdır.

A-ğır a-ğır / yak-la-şı-yor, (4+4)

Ö-lüm ya-vaş-ça / ya-vaş-ça. (5+4)

Gel-di çök-tü / o-mu-zu-ma, (4+4)

Zu-lüm ya-vaş-ça / ya-vaş-ça. (5+4)

⁵ Doğan Kaya. (2014), **Türk Halk Edebiyat Kavramlar ve Terimleri Sözlüğü**, Ankara, 3. Baskı, Akçağ Yayınları, s. 56.

⁶ Doğan Kaya. (2014), *age.*, s. 649.

⁷ Erman Artun. (2002), **Türk Halk Edebiyatına Giriş**, İstanbul, Kitabevi Yayınları, s. 89.

⁸ Ensar Aslan. (1992), **Çıldırılı Âşık Şenlik**, Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, Diyarbakır, s. 39.

-11 *Heceliler*: Şiirlerin 96 tanesi 11 hecelidir. Bazı dizelerde 4+4+3 ve 6+5 hece ve durakla yazılmıştır.

Ge-ri-de bı-rak-tın / sı-cak yu-va-nı, (6+5)
A-na ben-den / e-sir-ge-me / du-a-nı, (4+4+3)
Kim-se a-yı-ra-maz / gö-nül se-ve-ni, (6+5)
Za-rar-da de-ğil-sin / kar-da-sın A-na. (6+5)

Engüni şiirlerini dizedeki hece sayısını tamamlamak için bazı kelimeleri kısaltmıştır. Bu kısaltma bazı dizelerde mahalli ağız ile yapılmıştır. “*Doktor Bey*” koşmasında, aslı “*iyileştirmek*” olan kelime, dizede hece sayısına uyulması için “*iy’letmek*” şekliyle kullanılmıştır. Kelimenin aslı kullanılsaydı, bu dize 13 heceye çıkacak, dolayısıyla tüm dörtlük bozulacaktı.

Hastayı iy’letmek işin efendim,
Bulunmaz emsalin işin efendim,
Var olsun toprağın taşın efendim,
Midemin ağrısı geçti Doktor Bey.

Buna “*Dinle Bacı*” şiirinden de bir örnek ekleyebiliriz:

Kalem tutar benim elim,
Sandın iki dönmez dilim,
Şimdi ne olacak halim,
Söyleyim de dinle Bacı.

Bazı dizelerinde de hece sayısına hiç dikkat etmemiştir. “*Dağıstanlı Aide Hanım*”a yazmış olduğu dörtlüklerden hece sayısındaki uyumsuzlukları şöyle örnekleyebiliriz:

Ce-ma-lin ben-zi-yor gü-ne-şe a-ya, (11 hece)
Kip-rik-le-rin ok-tur kaş-la-rın ya-ya, (11 hece)
Mev-la ’nın e-me-ği git-me-miş za-ya, (11 hece)
Da-ğıs-tan-lı Ai-de Ha-num. (8 hece)

En-gü-nî der par-lak mı-dır gü-ne-şin? (11 hece)
Ci-han-da bu-lun-maz em-sa-lin e-şin, (11 hece)
E-şin-den ay-rıl-mış-sın sağ ol-sun ba-şın, (12 hece)
Da-ğıs-tan-lı Ai-de Ha-nım. (8 hece)

2.1.1.2. Ayaklar: İslâm Ansiklopedisinde “*ayak*”, Halk şiirinde kafiye karşılığı olarak kullanılan bir terimdir. Halk şiirinde kafiye, bazı yönleriyle divan şiirindeki kafiyeyle ayrılır. Divan şiirinde ise kafiye sayılmayan sesler halk şiirinde ayak kabul edilmektedir. Burada kafiye meydana getiren kelimelerin cinsine, yapısına, seslerin ince veya kalın oluşuna bakılmaz. Mısra sonlarında son sesin aynı ya da benzer olması, ayaklar arasında kulağa hoş gelen hafif bir ses benzerliği bulunması bile halk şairi için yeterlidir: “*Geldim-aldım*”, “*başım-gördüm*” gibi.⁹

Saz şairlerinin deyişme ve karşılaşmalarda kullandıkları “*kapanık ayak*” denilen bir kafiye çeşidi daha vardır. Bunda ayak yapılacak bütün dilerde sayısı dörtten fazla olmayan ve tam kafiye teşkil eden kelimeler arasından seçilmesine dikkat edilir. Bahisli deyişmelerde rakibi mat etmek için dar ayağa başvurulduğu halde kapanık ayak tercih edilmez. Çünkü aslında dört tane olan bu kelimelerden ikisini birinci kişi kullanınca son ikisini de rakibi olan ikinci kişi söyler. Geleneğe göre en az üç hane olması gereken bir deyişin tamamlanması için birinci kişi ayak olacak veya ayak düşecek beşinci kelimeyi kendisi de bulamaz. “*ayıldım*”, “*yayıldım*”, “*sayıldım*” ve “*bayıldım*” kelimeleriyle yapılacak kafiye kapanık ayak için örnek olabilir.¹⁰

Doğan Kaya “*Âşık Şiirinde Ayakla ilgili Problemler*” makalesinde bu konuyu çok güzel açıklamıştır. Kaya “*ayak*” kavramını açıklarken “*Âşık şiirinde genellikle ilk dörtlüğün ikinci dizesinde başlatılan bütün dörtlüklerin son dizelerinde yarım, tam, zengin hatta cinaslı kafiyeyle vücuda getirilen yahut dizenin tamamında aynen tekrarlanan sözlerle oluşturulan ve dörtlüklerin mihengi durumunda olan kafiye*”¹¹ denildiğini anlatmıştır.

⁹ İslam Ansiklopedisi “*Ayak*” Maddesi, Cilt 4, s. 192.

¹⁰ İslam Ansiklopedisi. age., s. 192.

¹¹ Doğan Kaya. (1999), “*Halk Şiirinde Ayak ile İlgili Problemler*”, **Türklük Bilimi Araştırmaları**, Sayı 8, Sivas, s. 4.

Ayak dizesinde kafiyeli söz, çoğunlukla kafiye+redif şeklinde mısranın herhangi bir yerinde görülür. Nadiren de olsa mısra sonunda redif olmadan sadece kafiye'nin bulunduğu örnekler de yok değildir.¹² Engüni bu tür ayakları kullanmamıştır. Bir başka şairden örnek verecek olursak:

*Bir dasitan nakledeyim bu sene
Dehr-i dún içinde ola **hikâyet**
Döndü lâtif devran her ehl-i dine
Hak Gani Mevlâ'dan lutfu **inayet***¹³

Bir dörtlüğün dördüncü dizelerinde aranması gereken ve gerçek kafiye dediğimiz ayaklar, dizinin başında ve sonunda olabileceği gibi umumiyetle dizinin ortasında bulunabilmektedir. Engüni'nin şiirlerinde bu tarz ayakları çok görmekteyiz:

*Ellerim koynunda kabrin başında,
Acı feryadımı **duy** yarım yarım.
Künyeni okudum mezar taşında,
Ayırmışlar bizi **vay** yarım yarım.*

dizelerinde görüldüğü gibi ayak dizinin ortasındadır. “*duy, vay*” kelimelerinde yer alan “y” sesi yarım kafiye “*yarım yarım*” ise rediftir. Bu tarz ayaklara döner ayak denilmektedir:

-*Döner Ayak*: Aynı sesi ihtiva eden farklı kelimelerle meydana getirilen ayaktır. Döner ayak dizinin başında, sonunda veya ortasında bulunabilir, ama daha ziyade ortasındadır.¹⁴

Engüni'nin birçok şiirinde döner ayak bulunmaktadır:

*Bir yangın başladı çamlı sarayda,
Gelip de halimi **sora** komşular,
İki can kurtuldu eşya yandı,
Bu da bize **yara** komşular.*

¹² Doğan Kaya. (1999), age., s.4.

¹³ Doğan Kaya. (1999), age., s. 4.

¹⁴ Doğan Kaya. (2014), **Türk Halk Edebiyat Kavramlar ve Terimleri Sözlüğü**, s. 273.

dizelerinde görüldüğü gibi ayak ortada bulunmaktadır. “*sor ve yar*” kelimelerinde “*r*” sesi yarım kafiye; “*-a komşular*” ise rediftir.

-*Tek Ayak*: Bütün dörtlüklerin sonunda aynen kullanılan ayak. Fahrettin Kırzioğlu’na göre “*döne döne*” yani tekrar tekrar söylen-
diğinden “*dönderme*” de denilir.¹⁵ Engüni, şiirlerinde “*tek ayak*”ları da kullanmıştır.

*Hasta yattım ölü kalktım,
Bayram sabahı, sabahı.
Boyun büküp yola baktım,
Bayram sabahı, sabahı.*

*Kara mıydı benim bahtım?
Gürcü kızı yaktı tahtım,
Kar gibi endim aktım,
Bayram sabahı, sabahı.*

*Değiştirdiler havamı,
Kime açem bu davamı?
Körler dağıttı yuvamı,
Bayram sabahı, sabahı.*

*Atlıydım bir yaya gibi,
İşlediler oya gibi,
Geldi geçti rüya gibi,
Bayram sabahı, sabahı.*

dizelerinde görüldüğü gibi Engüni son dizelerde tek ayak kullanmış-
tır.

Engüni şiirlerinde diğer ayaklara nispeten kolay olan *geniş ayağı* sıkça kullanmıştır. Geniş ayak bilhassa “*l, r, z, ç, ş*” sesleri ile yapı-
lır. Bu sesleri ihtiva eden kelime çoktur.

*Bu gelişim son gelişimdir yaylalar,
Hasret kaldım toprağına taşına.
Bu bedenim sitem ile vuruldu,
Sevdalarım kargasına kuşuna.*

¹⁵ Doğan Kaya. (2014), age., s. 759.

*Her tümsek altında bir kuş yuvası,
Vardır sizde erenlerin duası,
Hoş olur dağların açık havası,
Güneş vurur tepelerin başına.*

dizelerinden anlaşıldığı gibi sonu “-ş” ile biten kelime dilimizde çok bulunmaktadır. “kuş, taş, baş, yaş, kaş, kış, koş....” gibi.

Âşık Engüni’de “kapanık ayak” görememekteyiz. Çünkü kapanık ayak, Bir döner ayak çeşidi olup, birbiriyle kafiye olabilecek kelime sayısı üç-beşi geçmeyen kelimelerle yapılan ayaktır. Karşılaşmalarda biraz çaba ile dar ayak için çözüm bulunabilir, ama kapanık ayak için aynı şey söz konusu değildir. Çünkü karşılaşmada kafiye olabilecek yeterli sayıda kelime yoktur. Bu yüzden usta âşık da olsa kapanık ayakla, ayak açmaz. Sözgelisi, “*estekleyerek, köstekleyerek, destekleyerek...*” kullanımları kapanık ayak içinde değerlendirilebilir.¹⁶

Şiirlerinde “dar ayak”lar da bulunmamaktadır. Karşılaşmalarda rakibi sıkıştırmanın pek çok usulü vardır. Bunların başında dar ayak, soru-cevap gelir. Hele hele sorulan soruların ayak şartına bağlı olarak cevabı istenirse bu, karşılaşmayı daha zor hale sokar. Sözgelisi;

*Eğer bana dörtten haber sorarsan
Şöyle bak yönümüz dördtür ey âşık*

ayağında karşılaşmaya katılan âşıkların, hem “yönümüz” ayağında ki “n” sesini ihtiva eden başka kelimeler bulması, mesela “-ümüz dördtür ey âşık” sözlerini devam ettirmek zordur. Burada aynı zamanda sayısı dört olan nesnelere yer vermesi gerekecektir ki, bunun da başarılması oldukça zordur.¹⁷

2.1.1.3. Kafiye Şeması, Türü ve Redif

2.1.1.3.1. Kafiye Şeması (Düz, Çapraz, Sarmal ve Serbest Kafiye): Âşık Engüni, şiirlerinde çoğunlukla “düz ve çapraz uyak” kullanmıştır. “Sarmal uyak”, ise hiç kullanılmamıştır. Bu şiirlerde bulunan kafiye şemasını şöyle sıralayabiliriz:

¹⁶ KAYA, Doğan. (1999), “Halk Şiirinde Ayak ile İlgili Problemler”, age., s. 13.

¹⁷ KAYA, Doğan. (1999), age., s. 9.

-*Düz Kafiye Şeması*: Dörtlüklerde, “aabb, aaab, aaaa” şeklinde bulunurlar. Engünî’den şu örnekleri verebiliriz:

Kondo kuşa gitmez hoş, (a)

Duşurdi bizi talaşa, (a)

Sorun havadaki kuşa, (a)

Bariş istiyor istiyor. (b)

Rengi esmerdi, artardı boyu, (a)

Kazası Ardanuç Tosunlu Köy’ü, (a)

Dünyadan kesildi ekmeği suyu, (a)

Çoruhlar, Fıratlar, denizlar ağıladı. (b)

-*Çapraz Kafiye Şeması*: Bir dörtlükte birinci dize ile üçüncü dizenin, ikinci dize ile dördüncü dizenin kendi arasında kafiyeli olmasına “*çapraz uyak (kafiye)*” denir. Âşık Engünî’nin en fazla kullandığı kafiye şemalarından biridir.

Ballı’nın üstünden doğan bir güneş, (a)

Karadeniz’e mi battı Ardanuç? (b)

Çevremizde bulunmazdı emsali eşi, (a)

Yoksa Şehitlik mi yuttu Ardanuç? (b)

Ellerim koynunda kabrin başında, (a)

Acı feryadımı duy yarım yarım. (b)

Künyeni okudum mezar taşında, (a)

Ayırılmışlar bizi vay yarım yarım. (b)

-*Sarmal Kafiye Şeması*: Bir dörtlükte birinci dize ile dördüncü dize; ikinci dize ile üçüncü dizenin kendi arasında kafiyeli olmasına denir. Kafiye şeması “*abba*” şeklindedir. Engünî sarmal kafiye kullanmamıştır. Başka bir şairini dörtlüğünden örnek verecek olursak:

İhtiyar, elini bağrına soktu, (a)

Dedi ki: İstanbul muhasarası (b)

Başlarken aldığım gaza yarası (b)

İçinden çektiğim bu oktu. (a)

-*Koşma Dizilişi*: Âşık edebiyatında sıkça kullanılan bir kafiye çeşididir. Kafiye şeması “*düz, çapraz ve sarmal*” şeklinde olabileceği gibi “*abcb*” şeklinde de olabilmektedir. Buna “*koşma tipi kafiye*” veya “*serbest kafiye*” denilmesi gerektiğini düşünmekteyim.

*Bir yangın başladı çamlı sarayda, (a)
Gelip te halimi sora komşular, (b)
İki can kurtuldu eşya yandı, (c)
Bu da bize yara komşular. (b)*

*Bu gelişim son gelişimdir yaylalar, (a)
Hasret kaldım toprağına taşına. (b)
Bu bedenim sitem ile vuruldu, (c)
Sevdalarım kargasına kuşuna. (b)*

-*Mani Şeklindeki Kafiye*: Engüni'nin şiirlerinde çok az da olsa "aaxa" şeklinde mani dizilişini de görmekteyiz. Engüni'ye "Bu mani dizilişini bilinçli mi yaptınız?" diye sordüğümüzda "Ne bile-yim, aklıma öyle geldi, ben de söyledim." dedi.

*Derdimi sana açarım, (a)
Kanadım olsa uçarım, (a)
Sınırımdan sigarayı, (x)
İçerim Bacı içerim. (a)*

2.1.1.3.2. Kafiye Türü(Çeyrek, Yarım, Tam, Zengin Kafiye):

-*Çeyrek Kafiye*: Çıkakları birbirine yakın olan seslerle meydana getirilen kafiye'dir. Bu Konuda Doğan Kaya¹⁸ şunları söylemektedir: Aynı ses olmamakla beraber çıkakları birbirine yakın olan seslerle yapılmış olan kafiye'lere, maalesef bugüne kadar isim verilememiştir. Bunlar, "ç, ş" "z, s", "n, l, r", "ğ, v", "p, t" gibi sesler olup, önceleri ya kafiye olarak görülmemiş, ya da yarım kafiye olarak düşünülmüştür. Hâlbuki bu sesler yarım kafiye'den daha zayıf bir kafiye'dir ve "çeyrek kafiye" terimi ile karşılanabilir. Çeyrek kafiye-ye Engüni'nin "Murat'a Ağıt" şiirinden bir dördlüğü örnek olarak verebiliriz:

*Bilenlerden beni sorsan,
Bu yarama merhem olsan,
Eğer bu iş olmaz dersin,
Al silahın vur Aziz Bey.*

¹⁸ Doğan Kaya. (2014), *Türk Halk Edebiyat Kavramları ve Terimleri Sözlüğü*, s. 759.

dizelerinde bulunan “*sor, ol, der*” kelimelerinde “*l, r*” sesleri çeyrek kafiyei oluşturmaktadır.

-*Yarım Kafiye*: şiirde bulunan dizelerdeki ses benzerliği sadece tek sese dayanmasıdır. Sesli veya sessiz olması söz konusu değildir. Halk şiirinde en fazla kullanılan kafiye yarım kafiyei. Engünî de şiirlerinde en fazla yarım kafiyei kullanmıştır. Buna “*Elveda Dağ-lar*” şiirinden bir dörüüğü örnek olarak verebiliriz:

*Haziran, Temmuz, Ağustos'ta **yaz** olur,
Yanar tüter kara bağrım **köz** olur,
Kara kışta donar dağlar **buz** olur,
Ben karışmam zemherinin işine.*

“*yaz, köz, buz*” kelimelerindeki “*z*” sesi yarım kafiye olarak verilmiştir. Engünî kafiyei genelde, yerli yerinde kullanmakla birlikte bazı şiirlerinde bunu önemsemediğini gözlemlemektedir.

-*Tam Kafiye*: Ses benzerliği en az iki sese dayanan kafiye çeşidir. Engünî, yarım kafiyei sonra, çok olmamakla birlikte, tam kafiye de kullanılmıştır.

*Vakti evlenme **çağ**ında,
Yazın Bilbilan **Dağı**'nda,
Yattı koyunun **sağ**ında,
Çadır kurdu İslamoğlu.*

dizelerinde “*-aç*” sesleri tam kafiyei. “*-ında*” ise rediftir.

-*Zengin Kafiye*: İki sestten fazla olan ses benzerliklerine zengin kafiye denir. Engünî'nin birçok şiirinde zengin kafiyei rastlayabiliriz:

*Vallahi derim öz **Bacı**,
Tatlı cana etme **acı**,
Başına ört altın **tacı**,
Zengin olasın **Bacı**.*

kelimelerinde “*-acı*” sesleri zengin kafiyei.

-*Tunç Kafiye*: Tunç kafiye için farklı isimler de kullanılmaktadır. Bir dizenin son sözcüğünü, bir diğeri dizenin son sözcüğünü tamamen içermesine dayanan uyak türüdür. Zengin uyağın özel bir durumudur. Tunç uyağın olabilmesi için ses benzerliğinin en az üç sestten oluşması gerekir.

*Garbın afakını sarmışsa elik zırhlı duvar.
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.*
(Mehmet kif Ersoy)

dizelerinde bulunan “*duvar*” ve “*var*” sözcükleri tunç uyak oluşturur. Aynı zamanda “*var*” sesleri zengin uyaktır. Âşık Engn tunç kafiyei bolca kullanmıştır.

*Bindirirler aşk atına,
ıkarsın gökler katına,
Abdi ustanın adına,
Ozan Engn der Aziz Bey.*

*Engn’yim yazar kalem,
Barışana olsun selam,
Bütün kâinat cümle lem,
Barış istiyor istiyor.*

dizelerinde görüldüğü gibi “*katına, atına ve kalem alem*” kelimelelerinde kafiye zengin kafiye ile birlikte tunç kafiye bulunmaktadır.

-*Cinashlı Kafiye*: Anlamları ayrı, fakat yazılış ve okunuşları aynı olan kelime ve kelime gruplarının mısra sonunda tekrarı ile oluşan kafiye. Engn’nin şiirlerinde cinashlı kafiye bulunmamaktadır. Buna anonim bir tür olan manilerden örnek verebiliriz:

*Terziye kumaş gelmiş düşünür ki ne kese
lt biti baktı ki ne cep olur ne kese*

2.1.1.4. Tekrarlamalar ve kilemeler: Halk şiirinde bazı kelimeleri belli aralıklarla söylemek anlamında olan tekrarlamalar, şiire ahenk katar. Kelimelerin önemini vurgulamak için tekrarlamalara gidilebilir. Tekrarlamalar ile ikilemeleri birbirine karıştırmamak gerekir. şiirlerden alınan tekrarlamalar şunlardır:

“yazar mı yazar, ezer mi ezer, yüzer mi yüzer, pazar mı pazar, gezer mi gezer, yüzer mi yüzer, kızar mı kızar, süzer mi süzer, bezer mi benzer, yanıyoruz yanacağız yanarız, sanıyoruz sanacağız sanarız, biliyoruz bileceğiz biliriz, kınıyoruz kınacağız kınarız, anıyoruz anacağız anarız, sunuyoruz sunacağız sunarız, üstü üstüne, hakimler hakimi, sabahı sabahı, yarım yarım....”

İkilemeler genellikle aynı kelimelerin yan yana gelmesinden, zıt anlamlı veya eş anlamlı kelimelerin beraber kullanılmasından ya da ses veya ek getirilerek oluşan kelimelerden meydana gelir. Engüni şiirlerinde ikilemelere sıkça başvurmıştır. Şiirlerinde verebileceğimiz örnekler şunlardır:

“kelef kelef, sıra sıra, çekip çekip, cıvıl cıvıl, Nillere Nillere, kıllara kıllara, çöllere çöllere, dillere dillere, ingil ingil, nakış nakış...”

2.1.2. KULLANILAN NAZIM ŞEKLİ VE TÜRLERİ

Türk halk şiirinde tür ve şekil meselesinde türün içyapı, dolayısıyla konu; şeklin de dışyapı olduğu anlaşılmaktadır.¹⁹ İlk bakışta türkü, ağıt destan gibi nazım şekillerini anlamayabiliriz. Bunların dizelerin sayısı ve dizilişi ile birlikte ezgileri de şekli belirler.

2.1.2.1. Nazım Şekilleri: Âşık Engüni şiirlerini iki şekilde yazmıştır. Bunlar *“koşma ve semâî”*dir. Derlemiş olduğumuz şiirlerinde 47 adet semai; 95 adet de 11’li heceyle yazılan koşma bulunmaktadır.

Koşmalar, Âşık edebiyatı nazım şekilleri içinde en fazla sevilen ve kullanılan bir şekildir. (6+5) veya (4+4+3) durakları ile yazılır. Bu kalıpların karışık olarak kullanıldığı koşmalar da vardır. Bunlar dört dizeli bentlerden oluşur. Dörtlük sayısı en az üçtür.²⁰ Engüni’nin 6+5 duraklı koşmasına şu örneği verebiliriz:

*Dünyalar dayanır gam ile yasa,
Körlere kılavuz, topala asa,
Karnı aç olana kurardı masa,
Toto’n on ikide yattı Ardanuç.*

¹⁹ Öcal Oğuz. (1993), *“Türk Halk Şiirinde Tür ve Şekil Meselesi”* Milli Folklor Dergisi, Sayı 19, s. 18-19.

²⁰ Cem Dilçin. (1992), age., s. 305-306.

Şairin yazdığı şiirlerden 8 heceli olanlar semâî şekli ile yazılmıştır, diyebiliriz. Semâîler aruz ve hece vezni ile de yazılabilir. Hece ölçüsü ile yazılan semâîler, koşma şekline benzer. Kafiye düzeni aynıdır. Yalnız aralarındaki ayrımlı dizelerin hece sayısı bakımındandır. 4+4 ve 5+3 duraklı olabilir.²¹

*Değiştirdiler havamı,
Kime açem bu davamı?
Körler dağıttı yuvamı,
Bayram sabahı, sabahı.*

Yazmış olduğu, söylenişine göre, şiir biçimlerinden biri de ağıttır. İnsanoğlunun ölüm karşısında veya canlı-cansız bir varlığını kaybetme üzüntü, telâş, korku ve heyecan anlarındaki feryatlarını, isyanlarını, talihsizliklerini, şikâyetlerini, düzenli-düzensiz söz ve ezgilerle ifade eden türkölere “ağıt” adı verilir. Ağıt söyleyen için “ağıtçı” sözü yaygınlaşmış ve “ağıt yakmak” terimi türemiştir.²² Engüni ağıtlarını yangına²³ ve en sevdiği kişilerin ölümüne yakmıştı. Engüni’nin ağıtları içinde en fazla dikkati çekenini de “Arkadaşıma Ağıt” adlı şiirdir:

*Tatlıydı kelamın şirindi sözün,
Dosta düşmana da güldürdüyün,
Toprağın üstünde silinmez izin,
Balçıklar yas tuttu yollar ağladı.*

Engüni, koşmalarını ve semailerini saz eşliğinde, türköl olarak da söylemektedir. Sözlü ve yazılı edebiyatımızda duyulan, söylenen veya görülen türköl, atalar sözü, masallar, bilmece ve maniler gibi yaygın mahsullerdir.²⁴ Türköl kelimesinin menşei hakkında birbirine benzer görüşler öne sürülmüştür, Bu görüşlerden en fazla kabul gören şüphesiz ki, Türköl kelimesinin Türk’ten doğduğu ve

²¹ Cem Dilçin. (1992), age., s. 334.

²² Türk Dünyası El Kitabı. (1992), Ankara, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yayınları, s. 310.

²³ Artvin ilçe ve köylerindeki ev yangınları fazlalığı çok dikkat çekicidir. Bunların sebepleri çeşitli yönleri ile araştırılmalıdır.

²⁴ Türk Dünyası El Kitabı, age., s. 306.

Türklere has bir ezgi olduğu görüşüdür.²⁵ Bazı araştırmacılar türkülerin tasnifini yapmak zor dese de Ali Yakıcı, “*Halk Şiirinde Türkü*” adlı kitabıyla geniş bir tasnifini yapmıştır. Kendisiyle konuştuğumuzda cönklerde bulunan bazı şiirleri hatırladığını ve bunlardan bir kaçını saz ile söylediğini de gözlemledik.

2.1.2.2.Nazım Türleri: Nazım türleri denilince aklımıza şiirin konusu gelmelidir. Bir binanın dış yapısına şekil, içinde bulunan malzemeler ise konuyu yani türünü belirler. Engünî birçok türde şiir yazmıştır, diyebiliriz. Bu konular şiirlerin “*Muhteva Özellikleri*” kısmında teferruatlı bir şekilde verilmiştir.

2.1.3. ŞİİRLERİN DİL VE ÜSLUP ÖZELLİKLERİ

Badeli bir âşık olan Engünî şiirlerini sade bir dille yazmıştır. Ne yazık ki geleneğin birçok unsurundan yararlanamamıştır. Şiirlerinde şekil olarak sadece “*koşma ve semai*” ile birlikte geleneğin olmazsa olmazlarından biri olan “*atışma*” görülmektedir. Bunu da yaşadığı ekonomik sıkıntılara bağlamak gerekir. Bulunduğu ilçe ve köyden başka illere veya gurbete gidip âşıklığını geliştirememiştir. Engünî, “*saz çalmayı bile kendisinin öğrendiğini ve ustasının olmadığını*” söylemektedir. Buna rağmen birçok şiirinde Âşıklık geleneği içinde yer alan türleri rahatlıkla görebiliriz. Bu türler, kitabımızın “*Engünî’nin Şiirlerinin Tasnifi*” kısmında ve bölümler halinde verilmiştir.

2.1.3.1. Deyimler: Deyimler (tâbirler), asıl anlamlarından uzaklaşarak yeni kavramlar meydana getiren kalıplaşmış sözlerdir. İki veya daha çok kelimeden kurulu bir çeşit dil ifadesi olan bu sözler, duygu ve düşüncelerimizi, dikkati çekmek biçiminde anlatan isim, sıfat, zarf, basit ve birleşik fiil görünüşlü gramer unsurlarıdır.²⁶ Türk halk şiirinde anlamı daha güçlü kılabilmek için, deyimlere ve atasözlerine sıkça yer verilir. Bu durum, halk şairlerinin kimliğiyle ilişkilidir. Engünî’nin 11’li hece ile yazılan koşmalarında deyimlere sıklıkla yer verdiğini gözlemledik:

²⁵ Ali Yakıcı. (2013), *Halk Şiirinde Türkü*, Akçağ Yayınları, II. Baskı, Ankara, s. 48.

²⁶ Şükrü Elçin. (1993), *Halk Edebiyatına Giriş*, Ankara, Akçağ Yayınları, s. 642.

- Dünyadan **kesildi ekmeği suyu,**
- Balçıklar yas tuttu yollar **ağladı.**
- Tarihlara karşı **yollar ağladı.**
- Terminalde **yastık ettin taşları,**
- Eceli karadır** Mevla'nın işi,
- Tatlıydı kelamın** şirindi sözün,
- Kara giymiş **matemlidir hanesi,**
- Telefonlar **çaldı ziller ağladı.**
- Ormanlar yaşlıdır dallar ağladı.**
- Adalet tükendi** yerinde durdu,
- Yanar yüreğinde** kor hele hele.
- Engüni'yim **gözüm uyku tutmazsa,**
- Şeytanın peşine** uymuş gidersin,
- O **zalim şeytanın** basan beline,

2.1.3.2. Atalar Sözü: Atasözleri kelimesini Şükrü Elçin “*atalar sözü*” olarak kullanmıştır. Atalar sözü, Arapça “*nush, nasihat, meviza*”, Farsça “*pend*” ve Moğolca “*erdemli üge: cevherli söz*”ün ifade ettiği fikri, zamanımıza kadar getiren sözlerdir; manasından da anlaşılacağı üzere atalardan intikal etmiştir. Buna göre tarihi hayatı olan sözlerdir. Zamanın seyri ve sosyal çevrenin coğrafyası içinde şekil ve muhtevasını kazanarak bugüne kadar gelen bu sözlerle hususile Irak Türklerinin “*eskiler sözü*” demeleri bundandır.²⁷

- Kim karıştır o Mevla'nın işına.*
- Şükür eyle gördüğüne efendim / Beterin beteri var hele hele.*
- Düşen, yarın tutan olmaz elinden.*
- Nefsini bırakma kendi haline.*
- Yükseklerden bakan insan / Alçaklara iner bir gün.*
- Sadakat göster dostuna.*
- Dost düşmez senin kastına,*
- Şu babanın yurtlarını / Terk edip gitmeyin ne olur.*
- Gurbet el zehirden acı.*
- Kayıp etme imamını / Değerlendir zamanını*
- İster tosun olsun isterse inek / Dikkat edip gütmesini bilir-*

sen.

²⁷ Şükrü, Elçin. (1993), age., s. 625.

-Önceden tedbir al zalim nazara,
-Sakla malın götür büyük pazara.
-Sır saklarsın düşmanların duyamaz.
-Hiçbir şey bilmezsen gel sür sabanı.
-Terlemezsın gitmesini bilirsın.
-Öz baba yolunda gelesın deyı.
-Yapmadığın gönlü kırmadan geç git.
-Yüze gülen dost olur mu her kişi,
-Seninle ilgisi olmayan işi / Kapa gözlerini görmeden geç git.
-Her erkeğe denilir mi er kişi,
-Sakın boş yerlere kendini yorma,
-Fitnenin fesadın yanında durma,
-Yalancı insana doğruyu sorma,
-Hiç dara düşmezsın gönül yaparsın,
-Harcanıp gidersın yoldan saparsın,
-Atamızdan vardır bize nasihat,
-Atanın sözünü yutma kardeşim.

2.1.3.3. Dil Sapmaları: Şiirde yanlışlık/zorunluluk neticesinde kendisini gösterir. Dildeki sapmalar yazımdan ses, kelime, ifade ve dilbilgisi kurallarına, ödünçleme yapılan kalıp ifadelere kadar geniş bir yelpazede karşımıza çıkmaktadır.²⁸ Engüni'nin şiirlerinde kullandığı tekrarlamaların bilinçli bir şekilde değil, zorunluluk gereği yapıldığı düşüncesindeyim. Şiirlerindeki yerel söyleyiş biçimleri ve dil yanlışlarını şöyle sıralayabiliriz:

“Furuldak, dakika, ayle, mayvasını, ekmağınızı, gülardı, üstünda, silinmaz, tarihlara, endim, işa, bağçayı, topruklar, tıgı, giyana... “

2.1.3.4. Söz Sanatları:

-**Nida:** Şairin çok duygulanması ve heyecanlanması sonucunu doğuran olayları varlıkları göz önüne getirip *“Ey, Hey, Ya”* gibi ünlemlerle onlara seslenmesidir.²⁹

²⁸ Şeref Boyraz. (2010), **Furkanî'nin Şiir Evreni Bağlamında Bir Monografi Denemesi**, Ankara, s.168.

²⁹ Cem Dilçin. (1992), age., s.453.

*Ozan Engüni'yim çileli başım,
Altmışın üstünde seyreder yaşım,
Ey benim İsmail Yazar kardeşim,
Ozanlar safına girmeyecek mi?*

*Kadir Mevla'm senden bir dileğim var,
Kocayı karısız koyma Ya Rabbi!
El avradı baldan tatlı diyorlar,
Kovanı arısız koyma **Ya Rabbi!***

-**Tezat:** İki düşünce, duygu ve hayal arasında birbirine karşıt olan nitelikleri ve benzerlikleri bir dizede veya beyitte söylemektir.³⁰

“Yaşamak, ölmek” ve “ağlamak, gülmek” zıt kavramlar:

*Ne zaman **yaşadın**, ne zaman **öldün**?
Senin bu halini kim bildi Murat?
Yıllarca **ağladın** ne zaman **güldün**,
Akan gözyaşını sildi mi Murat?*

Doğru ve eğri:

*Elibol'un sözün, yabana atma,
Doğru yolu koyup eğriye sapma,
Günahlardan sakın harama bakma,
İhtiyarlık başa geldiği zaman.*

-**Teşbih (Benzetme):** Sözü daha etkili duruma getirmek için aralarında

ilgi bulunan iki unsurdan güçsüz olanı güçlü olana benzetmektir.

Aşağıdaki dizede Müdür, Zaloğlu Rüstem'e benzetilmiştir:

*Manalıdır her kelami,
Seviyor cümle âlemi,
Kılıç gibidir kalemi,
Zal'a benzersin Müdür Bey.*

³⁰ Cem Dilçin. (1992), age., s. 449.

Engünü, gazsız fenere benzetilmiş:

*Mevla'm düşürmesin kulunu derde,
Bu dünya bir rüya ara ha ara,
Engünü benziyor gazsız fenere,
İşte aynen öyle söner gibiyim.*

Engünü, kar benzetmesi:

*Kara mıydı benim bahtım?
Gürcü kızı yaktı tahtım,
Kar gibi endim aktım,
Bayram sabahı, sabahı.*

-**Telmihi:** Söz arasında herkesçe bilinen geçmişteki bir olaya, ünlü bir kişiye, bir inanca yaygın bir atasözüne işaret etmek, onu anımsatmaktır.³¹

Aslı ile Kerem'e telmihte bulunulmuş:

*Büyük ile büyük küçük ile yaren,
Garip masumların halını soran,
O bir Aslı idi, kalanlar Kerem,
Tükendi pillerin, bitti Ardanuç.*

-**Tenasüp:** Anlamla ilgili olan söz sanatlarından biri olan tenasüp, bir konu üzerinde, aralarında türlü ilgiler bulunan az sayıdaki iki sözcük, terim ve deyiimi bir dize veya beyit içinde rastgele sıralama amacı gütmekten kullanılmaktadır.³²

Çoruh, Fırat ve deniz bağlantısı:

*Rengi esmerdi, artardı boyu,
Kazası Ardanuç Tosunlu Köy'ü,
Dünyadan kesildi ekmeği suyu,
Çoruhlar, Fıratlar, denizlar ağladı.*

³¹ Cem Dilçin. (1992), age., s.461.

³² Cem Dilçin. (1992), age., s.431.

Matem, yas ve gözyaşı:

*Oğlum kızım sabah akşam ağladı,
Gözyaşları nehir gibi çağladı,
Seni sevenlerin kara bağladı,
Matemli yasıdır köy yarım yarım.*

Ateş, duman ve yanmak:

*Bugün elim nazlı yârden uz aldı,
Ateşsiz dumansız yanar gibiyim.
Kara günler sıra sıra yazıldı,
Ölüm şerbetinden kanar gibiyim.*

Güneş, yıldız ve ay:

*Senin için âşık oldum dünyada,
Aşkın yaktı beni ateşe oda,
Ben ermedim toprak erdi murada,
Güneşim yıldızım ay yarım yarım.*

2.2. ŞİİRLERİN MUHTEVA ÖZELLİKLERİ

2.2.1. DUYGU AĞIRLIKLI KONULAR

2.2.1.1. Vatan, Millet, Bayrak Sevgisi ve Kahramanlık:

Âşık Engünî vatanını seven biridir. Kendisi “*Ben ailemden Artvin için çarpışan kahraman çetelerin hikâyesini çok dinledim. Bu hikâyelerden ‘Çetelerim’ şiirini yazdım.*” demektedir. Bu şiirin bir dörtlüğünü örnek olarak verirsek:

*Göçünü yükler katıra,
Düşmanı çeker satıra,
Halit Paşa’dan hatıra,
Çetelerim, çetelerim.*

Yukarıdaki dörtlükte adı geçen Halit Paşa, Artvin halkı tarafından çok sevilmektedir. Birçok âşık, bu halk kahramanından bahsetmekte; birçok yaşlı kaynak kişi de yine bu kişi ile ilgili efsanevi olaylar anlatmaktadır.

7 Mart Artvin’in düşman işgalinden kurtuluş günüdür. Engünî’den de bu konu ile ilgili bir kahramanlık şiiri söylenmesi iste-

nir. Bunun üzerine “*Vurun Çetelerim*” şiirini söyler. Söylemiş olduğu şiir o sıkıntılı günleri yaşattığı için halk büyük coşku ile alkışlar. Şiirinden bir dördlük şöyledir:

*Yalnız kaldık deyip korkmayın sakın,
Sarmış kağınısını yüklemiş yükün,
Cephane getiren nineme bakın,
Vurun çetelerim zafer bizimdir.*

2.2.1.2. Ayrılık Acısı, Gurbet ve Hüzün: Engünî askerlik görevini yaparken memleketi aklına gelir ve komutanından izin ister. İzin alamayınca çok üzülür ve “*Oldum*” şiirini söyler. İzine gidemeyen Âşık yüzünün hiç gülmediğini şu ifadelerle anlatmaktadır:

*Allah rahmet etsin şehit olana,
Helal olsun tezkereyi alana,
Hiç gözüm ilişmez yüzü gülene,
Çok gülmek istedim gülemez oldum.*

Memleketine gidemeyen Engünî, yine şu dördlüğü söylemiştir:

*Anne kucağına kaldım bir zaman,
Artık gençliğimde kalmadı güman,
Etrafımı sardı çekilmez duman,
Memleket sılaya giden değilim.*

Hasret ve özlem içinde bulunan Engünî “*Turnalar*” şiirinin bir dördlüğünde gidemediği memleketine turnalar ile selam gönderir:

*Gidin turnam gidin uğurlar ola,
Dilerim başıza gelmesin bela,
Konmadan geçmeyin şu bizim ele,
Eğlenip de bir su için turnalar.*

2.2.1.3. Özlem: Engünî, “*Doğru*” şiirinde özlemini dile getirmekle birlikte bulunduğu bölgenin ağzını çok güzel yansıtmıştır. Eski dostlarına ve tanıdığı ünlü kişilere söylediği şiirle Ardanuç’a davet etmiştir.

*Gün sayılır gecar aylar,
Yarış yapar Arap taylar,
Hayati İsmayil zafer belar,
Oturak goz goza doğru.*

“*Gelmez Oldu Yâr Sılaya*” şiirinde sevgilisinin memlekete gelmemesine üzülmektedir. “*Bunda da bir hikmet vardır.*” diyen Engüni, şu dördlüğü söyler:

*Ne bir mektup nede bir haber,
Ne o gelir ne de gel der,
Ahbaplarım sual eder,
Yar bana küs mü Engüni?*

Çocuklarını uzun bir süredir göremeyen ve onların bulundukları yere giden birine “*Yavrularım*” şiirinde şöyle seslenir:

*Necbiye'nin güzel yüzü,
Gülşen'in çakır gözü,
Nurşen'in tatlıdır sözü,
Yavrulara selam söyle.*

Halk Şairi Engüni Usta Ankara'nın Etimesgut ilçesinde 2003 yılının Ocak ayında kızının yanında iki ay misafir kalır. Kurban Bayramı arifesinde Ardanuç ilçesini özleyen Engüni, memleketine gitmek ister ve kızından bir türlü izin alamaz. Bunun üzerine Engüni “*Zamandır*” şiirinde duygularını anlatır:

*Gurbet elde fazla kaldım,
Yol almanın zamanıdır.
Arılar girdi kovana
Bal almanın zamanıdır.*

2.2.1.4. İntizar, Sitem, Karamsarlık ve Umutsuzluk: İntizar ve sitem Âşık edebiyatında en sık işlenen konulardan biridir. Âşık yeri geldiğinde sevgiliye ve etrafında görmüş olduğu haksızlıklara sitemde bulunmuş bazen de bunu intizar ile dillendirmiştir. Engüni yeri geldiğinde kendisine de sitemde bulunmuştur. Bir gece dışı çok ağrıdığından hiç uyuyamaz. Gece geç saatlerde kalkar ve “*Dışım Seni*” koşmasını söyler:

*Neşem gelmiyor güleyim,
Ecelim yetmez öleyim,
Sabah çarşıya varayım,
Çektiririm dişim seni.*

Halk şiirinde “*Felek*” kavramı da çok sık işlenmektedir. “*Gök-yüzü, sema*” anlamını taşıyan bu kelime, anlam gelişmesine uğramış ve bazen de “*sitem edilecek, hak aranacak, yeri geldiğinde ağır sözler söylenecek*” kavram haline gelmiştir. Kur’an- ı Kerim’deki Enbiya Suresi 33. Ayetinde “*Geceyi, gündüzü, güneşi, ayı yaratan O’dur. Bunların her biri de felekte (yörüngede) yüzmektedir*” denilmektedir. Burada da “*yörünge*” anlamında kullanılmaktadır. Âşık Engünî “*Felek*” şiirinde bu kavramı “*kader*” anlamında kullanmaktadır:

*Bana böyle denmezdi,
Sen bana dur dedin felek.
Ne para koydun ne de pul,
Her şeyimi yedin felek.*

“*Yolumu Kestiler*” şiirinde de “*felek*” kavramı “*kader*” anlamında kullanılmıştır:

*Aman felek aman bezdim elinden,
Gayet coşmuştun geçemedim selinden,
Kar yağmıştı tipi esmiş yolundan,
Geçilmez ettin yolumu felek.*

Ardanuç Kazası’nın Bulanık Köyü, Soçluk Yaylası’nda yapılan festivale giden Halk Ozanı Engünî Baba, sevdiği arkadaşlarını göremeyince çok üzülür. “*Yaylalar*” şiirinde yaylalara sitem ederek şiir söyleyerek hesap sorar:

*Gelecek günler sayılı,
Al safa eğit cahili,
Çobanlar şahı Nail’i,
Nettiz yaylalar yaylalar.*

Engünî dünyada gelişen olaylardan da haberdardır. Sırpların Bosna’da yapmış olduğu katliamı öğrendikten sonra çok üzölmüş ve esefle kınamıştır. Ermenilerin Doğu ve Kuzeydoğu Anadolu’daki katliamı nasılsa Sırplar da Bosna’da aynı katliamı yapmışlardır. “*Lanet Olsun*” şiirinin bir dörtlüğünde şöyle demektedir:

*Türkiye’min bağı yandı tutuştu,
Havadan karadan yandım yetişti,
Sırp ile Ermeni yolundan şaştı,
Lanet olsun şu Sırpların yüzüne.*

Engünî askerlik görevini Urfa’da yaptığı esnada 16 numaralı Reo adı verilen askeri taşıma aracının devamlı arıza yapmasından dolayı sitemini şöyle dile getirmiştir:

*Karıştı şanzıman kalmaz yerinden,
Reo ingil ingil öter zurnadan,
Şöforün bir şey gelmez elinden,
Çöl viran dağlarda bıraktın felek.*

Arazi davasından dolayı mahkemelik olan Engünî Usta, keşfin bir yıl sonra, 01.06.2006 tarihinde, yapılması üzerine sinirlenerek “*Hâkim Bey*” adlı şiiri yazmıştır. Şiirinde yapılan haksızlıkları sert bir dille eleştirmiştir:

*Adalet kanuna arzuhalim var,
Bir yılda bir keşif olmaz Hâkim Bey.
Yedi sekiz sene ertelenirse,
Bu gidişle sıra gelmez Hâkim Bey.*

Ankara Kent Hastanesinde yatan Engünî’nin “*geçmiş olsun*” ziyaretine dostlarının gelmediğini görünce 12.10.2002 tarihinde “*Zalim*” şiirini yazar. Sabahı zor ettiğini söyleyen Aşık, dost gördüklerinin gerçek dost olmadığını sitemle belirtir:

*Hasta yatağımda sabah olmuyor,
Sağ olanlar hasta hali bilmiyor,
Çok bekledim ziyaretçi gelmiyor,
Ansızın kapıyı çalasın zalim.*

Üzüntü, keder, dert, umutsuzluk Engünî'nin arkadaşı olmuştur. Bu konuları şiirlerine sıkça yansıtmıştır, diyebiliriz. İlk eşinden sonra evlendiği bayanlardan mutluluğu bulamayan bir âşıktır. Yareninin olmamasından dolayı yaşadığı sıkıntılar, onu her geçen gün daha fazla rahatsız etmektedir. “*Bu Halim*” adlı şiirinde bu durumu çok güzel izah etmektedir:

*Saat beşte ben açarım gözüümü,
Hiç kimseye geçiremem sözüümü,
Bir gün tanıtırım kendi özümü,
Bilmem ne olacak bu benim halim.*

“*Arkadaş*” şiiri en beğendiğim şiirlerinden biridir. Bir arkadaşı-na yaşadığı yalnızlığı çok güzel anlatmıştır:

*Kışın şehirdeyim, yazın köydeyim,
Gezer göçmen kuşa döndüm arkadaş.
Haziran Temmuz'da Ağrı dağında,
Yatar kalkmaz kışa döndüm arkadaş.*

Yalnızlıktan deliye dönecek kadar sıkıntılı olan Âşık, “*Bu Sene*” adlı şiirinde kendini yürüyen bir cesede benzetmiştir:

*Ceset sağ görünür yüreği ölü,
Böyle gelir gider dünyanın hali,
Halimi görenler diyecek deli,
Akli baştan ayırıyor bu sene.*

Ailesi hastalanan Engünî, artık umudunu yitirmiş ve “*Ağlar*” semaisinde başına gelecek kötü günleri hayal eder ve şu dörtlüğü söyler:

*Eşinden ayrılan turna,
Gölden göle konar ağlar.
Yârinden ayrılan yiğit,
Yatağında döner ağlar.*

“Benim” koşmasında da yine kendi hastalığından üzümlere bah-seder:

*Böbrekler kabarmış kalp sıkışıyor,
Gözlerim kararıp başım dönüyor,
Kilom yüz otuzu hemen buluyor,
Değenekten geçmez kazlarım benim.*

2.2.1.5. Üzen/İstenmeyen Duygular: Ardanuç ilçesinde yangın ve ölümlere karşı birçok ağıtlar yakılmaktadır. Bu konu ile ilgili beş şiiri bulunmaktadır.

2003 yılının Ocak ayında bir otel odasında ölü olarak bulunan, çok sevdiği arkadaşı Murat Aydın’ın yaşadığı sıkıntılı hayatı “Murat’a Ağıt” şiirinde anlatmaktadır.

*Ne zaman yaşadın, ne zaman öldün?
Senin bu halini kim bildi Murat?
Yıllarca ağladın ne zaman güldün,
Akan gözyaşını sildi mi Murat?*

Ardanuç’ta vefat eden bir tanıdığına “Ardanuç’a Ağıt” şiirinde şöyle seslenir:

*Ölenle kardeş nasıl olayım?
Ölüme çare yok nerden bulayım?
Kalanlara başsağlığı dileyim,
Kaderin böyle mi gitti Ardanuç?*

Artvin ilçelerinde ve köylerinde ev yangınlarını sıkça duymaktayız. Artvinli âşık/şairlerin şiirinde bu felaketleri sıkça görmekteyiz. Artvinli Âşık Gülhanî’nin de birçok şiirine konu olmuştur.³³ Yine en son olarak Şavşatlı Muhsin Küçükaltın’ın evi 2015 yılının Eylül ayında yanmıştır. Âşık Engünî de Ardanuç ilçesine bağlı olan Zeke-riya köyünde çıkan ev yangınıyla ilgili olarak şunları söylemiştir:

*Yangın yerine yetiştim hemen,
Gözümüm önüne çöktü bir duman,
Yangın nasıl oldu sorduğum zaman,
Suçu üstüne aldı çira komşular.*

³³ Sedat Bahadır. (2014), **Artvinli Âşık Gülhanî**, Yusufeli Belediyesi Yayınları, ss. 1-417.

Çok sevdiği eşi 1995 yılında vefat eder. Gömüldükten sonra mezarı ziyaret ettiğinde mezar taşı yerine bir tahta koyduklarını görür ve çok üzülür. Üstünde eşinin adı yazılmıştır. Çünkü ekonomik sıkıntısı, o sıralar hat safhadadır. Onu görünce eve gelir ve şu dize-leri söyler:

*Ellerim koynum da kabrin başında,
Acı feryadımı duy yârim yârim.
İsmi ni okudum mezar taşında,
Ayırmışlar bizi vay yârim yârim.*

Âşık Engüni Yaşar 2005 yılında evlendiği Gürcü kızının bir süre sonra evden ayrılıp bir daha gelmemesine çok üzülür. Bu üzüntüyle Aydın köyüne bağlı olan Gomozor yaylasına bakarak bu koşmayı söylemiştir.

*Seni gider gelmez yola gidesin,
İçerime kanser koydun da gittin.
Kabul eylemiştik mezara kadar,
Verdiğin sözünden caydın da gittin.*

Engüni’de hem ayrılık hem de özlem bir aradadır. “*Elveda Dağ-lar*” şiirinde yaylalara seslenirken bir daha gelemeyeceğini çünkü yaşlı olduğunu ama çok özleyeceğini anlatmaktadır.

*Bu gelişim son gelişimdir yaylalar,
Hasret kaldım toprağına taşına.
Bu bedenim sitem ile vuruldu,
Sevdalarım kargasına kuşuna.*

Güncel olayları da şiirlerine katmıştır. Günümüzde çok yaygın olan spor müsabakaları, “*Spor toto*” adı verilen paralı bir kumar oyununa dönüşmüştür. Âşık Engüni şiirlerinde bu oyunu yansıtmış-tır. Araştırdığımıza göre Spor toto oyununun on ikide yatması, ik-ramiye veya ödülün alınamaması demektir. 13, 14 ve 15 spor müs-a-bakasını bilenlerin para kazanabileceği bu tür sitelerde izah edil-mektedir.

*Dünyalar dayanır gam ile yasa,
Körlere kılavuz, topala asa,
Karnı aç olana kurardı masa,
Toto’n on ikide yattı Ardanuç.*

2.2.1.6. Sevgi, Sevinç ve Mutluluk Konulu Olanlar: Âşık Engünî hayatında mutluluğu çok fazla yaşamış biri değildir. Yaşadığı birçok umutsuzluklardan da mutlu olmaya çalışmış biridir.

“*Şükür Olsun*” şiirinde de geçirmiş olduğu bir kazadan ucuz kurtulduğu için şükretmektedir. Şiirlerinden “*sevinç ve mutluluk*” ile ilgili olan bu dörtlülüğü eklemeyi uygun gördük.

*Zalim kavak bedenime,
Vurduğuna şükür olsun.
Bir vuruşta yerden yere,
Serduğuna şükür olsun.*

2.2.1.7. Güzelleme/Övgü: Âşık edebiyatında güzelleme, her ne kadar *sevgilinin iç ve dış güzelliğini anlatmak*, olarak algılsa bile bu övgü, zamanla genişleyerek bayan olmayan aile dostu, yeni tanıştığı biri, arkadaş, meslek sahibi... gibi şahısların beğenilen vasıflarını şiirlerinde söylemeye kadar gitmiştir. Bu nedenle “*Güzelleme ve Övgü*” kelimelerinin yan yana olması gerektiğini düşündüm. Bunu Engünî’nin “*Baba Dostuna*” adlı övgü şiirinden almış olduğumuz bir dörtlülle örneklendirebiliriz:

*Kıymetli baba dostumsun,
Yoluna kurban olayım.
Tanıştık sohbet ettik,
Diline kurban olayım.*

Yurt dışından kendi memleketine misafir gelen Dağıstanlı bayanların dış görünüşünden övgüyle bahsetmiştir. Aynı zamanda onların sıkıntılarını da şiirlerine yansıtmıştır:

*Yanakları elma dudağın kiraz,
Uzun konuşsaydım seninle biraz,
Güzeli sevmesi Müslüman’a farz,
Dağıstanlı Aide Hanım.*

Hastalığı için tedaviye gittiği Ankara’da tesadüfen tanışmış olduğu bir bayana “*Hülya Hanım*” adlı şiirinde övgü ile bahsetmektedir:

*Edaların nazların var,
Hoş bakışlı gözlerin var,
Şeker gibi sözlerin var,
Hülya Hanım, Hülya Hanım.*

12. 02. 2003 yılında Artvin Devlet Hastanesi Göz servisinde tanıştığı Dilber Usta adlı doktor ile ilgili bilgi aldıktan sonra, “*Dilber Usta*” adlı şiiri söylemiştir:

*Çok dozer kullanmış yüklenmiş taşa,
O zaman varmış içinde neşe,
Gürcü kıızıyla kalmış baş başa,
Maşallah de, nazar değer mi değer.*

Engünî “*Döner salonu*” işleten Tülay Hanım’a yazmış olduğu şiirin bir dördlüğünde de şöyle seslenmektedir:

*Bıçağı elinde ocak başında,
Esmer bir güzeli gördüm efendim,
Çağını öğrendim otuz yaşında,
Gelmiş geçmişini sordum efendim.*

Engünî yeni tanıdığı Güllü Hanım’ı dinleyince, karşısında kendisinden de dertli birini bulur. Hem nasihat, hem de güzelleme muhtevasını içeren “*Güllü Hanım*” şiirini yazar.

*Otuzun üstünde seyreder yaşın,
Gözlerin bir başka, incidir dişin,
Alçak gönüllüsün, diktir başın,
Sazımın üstünde tel Güllü Hanım.*

Engünî ilçe ve köylere de güzellemeler söylemiştir. 2002 yılında Erzurum’un Olur İlçesi Yıldızkaya’ya bağlı Kivi köyüne giden Âşık orada gördüklerini “*Yıldızkaya*” adlı şiiriyle dile getirmiştir:

*Dereye serili teller,
Bahçesinde otlar mallar,
Hanım bacı bahçe beller,
Yıldızkaya’da kayada.*

Kendi ilçesi olan Ardanuç’u çok sevmektedir. “Güzeldir” şiirinde birçok köyü şiirinde katmıştır. Burada sadece bir dördlük ile yetinmek gerekirse şu dizeleri verebiliriz:

*Meşe köylüleri zengindir ama,
Sakın bunu Ovacık’a söyleme,
Bereket Köyü’nde fakirsin deme,
Yaparlar buğdayı tığı güzeldir.*

2.2.1.8. Taşlama/Yergi: Engünî yaşadığı köyde gördüğü haksızlıklara karşı çok kızmış ve “Bu Köyde” adlı semaisinde gördüklerini ağır bir şekilde eleştirmiştir:

*Ne adalet ne düzen,
Yok bu köyde bu köyde.
Müminden münafık fazla,
Çok bu köyde çok bu köyde.*

Yaşadığı dönemin kötüye gittiğini “Belli” adlı şiiriyle şöyle anlatır:

*Erkek arı gibi balı yediler,
Aslan yatağına girdi kediler,
Sen bilmiyon, ben biliyom dediler,
Ne bilmeyen belli, ne bilen belli.*

2.2.1.9. Pastoral/Tabiat Güzelliği: Doğa güzelliklerini anlatan şiirler, aynı zamanda “pastoral” kelimesiyle karşılanır. Şiir, roman, hikâye, tiyatro, mektup, makale, seyahat; fıkra; hayrat; sohbet gibi edebî türlerin hepsi pastoral bir görüşle yazılabilir. Batıda, pastoral şiirlerden doğrudan doğruya tabiat manzaralarını canlandıran “idil”; karşılıklı konuşma tarzında yazılan pastoral manzumelelere de “eglog” denilir. Klasik Yunan edebiyatından Theokritos (MÖ III. yüzyıl), Lâtin edebiyatından Vergilius (MÖ 70-19) en büyük pastoral şiir örneklerini veren şairlerdir. Engünî Artvin’i anlatırken de o bölgenin doğasından ve güzelliklerinden bahsetmiştir. Bunları “Memlekete Övgü” kısmına dâhil etmeyi uygun gördük. Tabiatın güzelliklerini Mevla’nın gücüne bağlayan Engünî, “Bak Hele” şiirinde şimşeklerin çakması ve derelerin çağlamasını anlatmıştır:

*Akıl ermez Mevla’m sual sorulmaz,
Şimşeklerin çakışına bak hele.
Damla damla yağıp biriken sular,
Derelerin akışına bak hele.*

2.2.1.10. Dilek ve İstek: Dilek Allah’a; istek de, halka yönelik olarak yapılır. Bir dörütlüğünde “*Ahirette susuz kalmamak için*” Allah’a dilekte bulunmaktadır. Burada Engüni’nin dünyevi fizyolojik ihtiyaçla, hesabın sorulacağı ve günahların ortaya döküldüğü ahiret inancını birbirine karıştırdığını da görmekteyiz.

*Bu dünyanın boş yamandır yaman,
Ömrümün dağına çöktü bir duman,
Sefil Engüni der ki öldüğüm zaman,
Ahrette huzursuz koyma Ya Rabbi!*

Engüni’nin istek konulu şiirleri dilek şiirinden daha fazladır. Sıkıntılarını kız kardeşine yazmış olduğu şiirle anlatır ve beyitlerin otuz iki dakikada okunup incelenmesini rica ederim dedikten sonra bacası da “*Hakkında bilgim olmadığı bir şeye hayır cevabı verilir. Kolaylıkla imzalanmaz*” demiş. Halk şairi Engüni Usta da bu konuyla ilgili olarak verdiği karşılık yine şiirledir.

*Çok derindir benim yaram,
Üflenmez sönmesin çıram,
Yemek yedim etmedim haram,
Zulüm etme bana Bacı.*

İsteklerini Kaymakam, Belediye Başkanı, Doktor Komutan, kendi oğlu... daha bir çok kişiye iletmiştir, diyebiliriz.

2011 Yılıının Ocak ayında Engüni rahatsızlanır ve Doktorlar, iyi olabilmesi için kalp ameliyatı geçirmesi gerektiğini, bunun için bir miktar para tedarik etmesini söylerler. Ekonomik sıkıntı içinde olan âşığın tabiidir ki aklına ilk gelen kişi, oğludur ve ondan yardım istemektedir. Bütün sıkıntılarını oğluna şiirle anlatır. Bu şiirden bir dörütlüğü şöyle aktarabiliriz:

*Ben konuştum doktor, hekim sustular,
Röntgen filim, kare kare astılar,
Boğazımdan göbeğime kestiler,
Kanayan yarımı sarasın oğul.*

Askerlik görevini yaparken de memleket hasretini giderebilmek için “*Komutanım*” şiirini yazar. Bir dörütlüğü şöyle aktarabiliriz:

*On yedi ay hasretlik yetmez mi bize,
Destan ile müracaat ediyorum size,
Otuz altı gün izin isteyin bize,
Bayramda annemi göreyim Efendim.*

Engünî “Doktor Bey” şiirinde ise çok yakın tanıdığı ve sevdiği bir hastayı Doç. Dr. Ertan Yücel’e götürür. Her Anadolu insanında olduğu gibi Âşık Engünî de hastanın durumunu tedaviden sonra durumunu sorar. Bu sorma işlemi de şiirle olur. Bu şiirden aldığımız bir dörtlülüğü şöyle örnekleyebiliriz:

*Biraz gayret edip göstersen çaba,
Yüzde seksen iyi olur mu acaba,
Eğer iyileşmese yıkılır Kâbe,
O zaman açılır ara Doktor Bey.*

2.2.2. DÜŞÜNCE AĞIRLIKLI KONULAR

2.2.2.1. Tecrübi Bilgiler Felsefî Çıkarımlar: Engünî belli bir yaşa geldikten sonra, yaşadığı bazı olumsuz olaylardan pişman olmuştur. Bu yaşadığı olayların en büyük müsebbibi ekonomik durumlarının iyi olmamasıdır. Belli bir yaşa geldiğinde artık çalışamayacağını anlayınca, bu dünya düzeninin gelip geçiciliğinden ve herkesin bir gün göçüp gideceğinden bahsederken “*Artık hükmüm kalmadı, dişlerim döküldü, belim büküldü*” demektedir. “*Dünyaya artık doyma zamanının geldiğini*” söylemektedir. “Yaşar” adlı şiirinde bulunan bir dörtlükte şöyle demektedir:

*Yeter yaptıkların boyutlar aştı,
Ağardı saçların dişlerin düştü,
Her şey noksanlıydı hükmünde geçti,
Dünyanın zevkine doysana Yaşar.*

Aynı nasihatı yakın akrabalarına ve arkadaşlarına da yapmaktadır. “*Bir Gün*” semaisinde şöyle demektedir:

*Yükseklerden bakan insan,
Alçaklara iner bir gün.
Pişman olur yaptığına,
Hakikate döner bir gün.*

3. BÖLÜM

ENGÜNİ'NİN ŞİİRLERİNİN TASNİFİ

3.1. KONULARINA GÖRE KOŞMALAR

3.1.1. AĞIT

3.1.1.1. Ölen Aile Fertlerine Ağıt

-11 'li Heceyle Yazılanlar

ARDANUÇ'A AĞIT

Ballı'nın üstünden doğan bir güneş,
Karadeniz'e mi battı Ardanuç?
Çevremizde bulunmazdı emsali eşi,
Yoksa şehitlik mi yuttu Ardanuç?

Dünyalar dayanır gam ile yasa,
Körlere kılavuz, topala asa,
Karnı aç olana kurardı masa,
Toton on ikide yattı Ardanuç.

Büyük ile büyük küçük ile yaren,
Garip masumların halını soran,
O bir Aslı idi, kalanlar Kerem,
Tükendi pillerin, bitti Ardanuç.

Ölenle kardeş nasıl olayım?
Ölüme çare yok nerden bulayım?
Kalanlara başsağlığı dileyim,
Kaderin böyle mi gitti Ardanuç?

Gidene kılavuz, durana hancı,
Kırkdokuzpara Köy çekiyor sancı,
Kıymeti bilinmez mücevher inci,
Hüseyin Çavuş'u nettin Ardanuç?

Çiçek açmaz Ardanuç'un dağları,
Gam içinde meyve vermez bağları,
Yas çekiyor geri kalan sağları,
Toz ile dumana kattın Ardanuç.

Engüni'yim ağlayarak söylerim,
Çaresiz bir ölüm ağabeylerim,
Soldu yıldızlarım, güneş aylarım,
Bu ıstırap bize yetti Ardanuç.

YARIM YARIM

Ellerim koynunda kabrin başında,
Acı feryadımı duy yarım yarım.
Künyeni okudum mezar taşında,
Ayırmışlar bizi vay yarım yarım.

Oğlum kızım sabah akşam ağladı,
Gözyaşları nehir gibi çağladı,
Seni sevenlerin kara bağladı,
Matemli yaslıdır köy yarım yarım.

Senin için âşık oldum dünyada,
Aşkın yaktı beni ateşe oda,
Ben ermedim toprak erdi murada,
Güneşim yıldızım ay yarım yarım.

Senden ayrılalı tütmez ocağım,
Tansiyon yükseldi kırk beş sığağım,
Çok uzun sürmeden bende öleceğim,
Tutsunlar arkamdan toy yarım yarım.

Ozan Engüni'yim işledim sünnet,
Yaşadım dünyada etmedin minnet,
Ruhumuz şad olsun mekânın cennet,
Gelecek günümü say yarım yarım.
(10 Nisan 2005)

3.1.1.2. Çevresindeki Tanıdıklarına Ağıt

-11 'li Heceyle Yazılanlar

MURAT'A AĞIT

Ne zaman yaşadın, ne zaman öldün?
Senin bu halini kim bildi Murat?
Yıllarca ağladın ne zaman güldün,
Akan gözyaşını sildi mi Murat?

Melhem bulamadın ağır yaraya,
Kader analığı soktu araya,
Seni de mi çekti sonsuz sıraya?
Son anda yanına geldi mi Murat?

Oteldir yatağın mekânın nerde,
Kim düşürdü seni kurtulmaz derde?
Dost akraba oldu gözünde perde?
Azrail kapını çaldı mı Murat?

Polisler de cesedini buldular,
Adres arayarak kimlik sordular,
Baştanbaşa ciğerlerin yardılar,
Emanet yerini buldu mu Murat.

Doğumun Ardanuç, Ankara durak,
Para pul senden de çok kaldı ırak,
Matemli kalbini ortadan yarak,
Başkası sırrını bildi mi Murat?

Terminalde yastık ettin taşları,
Gözünden akıttın kanlı yaşları,
Ela göz üstünde siyah kaşları,
Söyle çekip çekip yoldu mu Murat?

Cemalin giriyor gece düşüme,
Kim karışır Yaradan'ın işine?
Toplandılar cenazenin başına,
Dostların namazın kıldı mı Murat?

Ben de Engüni'yim çok çektim çile,
Çalıştım her şeyi getirdim dile,
Elveda kardeşim git güle güle,
Geride bir şeyin kaldı mı Murat? (30.01.2003)

ARKADAŞIMA AĞIT
Rengi esmerdi, artardı boyu,
Kazası Ardanuç Tosunlu Köyü,
Dünyadan kesildi ekmeği suyu,
Çoruhlar, Fıratlar, denizler ağladı.

Kürdevan emsali sakaya taşı,
Duyanların yandı bağımın başı,
Eceli karadır Mevla'nın işi,
İnsanlık âlemi kullar ağladı.

Tatlıydı kelamın şirindi sözün,
Dosta düşmana da gülerdi yüzün,
Toprağın üstünde silinmez izin,
Balçıklar yas tuttu yollar ağladı.

Ağlayacak yoktur baba anası,
Kara giymiş matemlidir hanesi,
Kara giymiş doksan dokuz senesi,
Tarihlere karşı yıllar ağladı.

Gün gelir ki o gün da bayılır,
Yakınları sanar, belki ayılır,
Kara haber her tarafa duyulur,
Telefonlar çaldı ziller ağladı.

Yirmi beş yıl ormanı kayıran kişi,
Orta çağ üstünde gözyaşı,
Ardanuç halkının sağ olsun başı,
Ormanlar yaşlıdır dallar ağladı.

3.1.1.3. İl, İlçe ve Köydeki Afetlere Ağıt

-11'li Heceyle Yazılanlar

ZEKERİYA KÖYÜN'DEKİ YANGINA AĞIT

Bir yangın başladı Çamlısaray'da,³⁴
Gelip de halimi sora komşular,
İki can kurtuldu eşya yandı,
Bu da bize yara komşular.

Yangın yerine yetiştim hemen,
Gözümüm önüne çöktü bir duman,
Yangın nasıl oldu sorduğum zaman,
Suçu üstüne aldı çıra komşular.

³⁴ Aksu Dağı'na Engünî, Çamlısaray adını vermiştir.

Bakan yok, soran yok, gözüm yaşına,
Kim karışır o Mevla'nın işine,
Dağda taşta beş kuruşun peşine,
Böyle mi gidilir kara komşular.

Benim için saray hiç emsali yok,
Dostların incindi sevinenler yok,
Ateşin elinden hiç kurtuluş yok,
Ne bit kaldı ne pire komşular.

Köy heyeti olsun bu işe öncü,
Ben bir hancıyım sizde bir yolcu,
Hep âdemoğluyuz değil yabancı,
Bakın elbisemde kira komşular.

Yanan yanmış artık bunları atak,
Ekmeklerim bayattı soğanım katak,
Köyün yönünden olurmuş yatak,
El uzattım yardım verin komşular.

Ben bir anda kulum Engünî adım,
Bir elim yüzümde bunları dedim,
Suyunuzu içip ekmağınızı yedim,
Kimse koymaz sizi zora komşular.
(19.07.1988)

3.1.2. AYRILIK

-Semai Şekliyle Yazılanlar

BAYRAM SABAHİ
Hasta yattım ölü kalktım,
Bayram sabahı, sabahı.
Boyun büküp yola baktım,
Bayram sabahı, sabahı.

Kara mıydı benim bahtım?
Gürcü kızı yaktı tahtım,
Kar gibi endim aktım,
Bayram sabahı, sabahı.

Değiştirdiler havamı,
Kime açem bu davamı?
Körler dağıttı yuvamı,
Bayram sabahı, sabahı.

Atlıydım bir yaya gibi,
İşlediler oya gibi,
Geldi geçti rüya gibi,
Bayram sabahı, sabahı.

Keşiş ile Aslı gitti,
Bilmiyorum kime sattı,
Elli yedi gün bitti,
Bayram sabahı, sabahı.

Hâkimler hâkimi nerde,
Ahımı koymasın yerde,
Engüni'yim düştüm derde,
Bayram sabahı, sabahı. (23.10.2001)

-11 'li Heceyle Yazılanlar

ELVEDA DAĞLAR

Bu gelişim son gelişimdir yaylalar,
Hasret kaldım toprağına taşına.
Bu bedenim sitem ile vuruldu,
Sevdalarım kargasına kuşuna.

Her tümsek altında bir kuş yuvası,
Vardır sizde erenlerin duası,
Hoş olur dağların açık havası,
Güneş vurur tepelerin başına.

Haziran, Temmuz, Ağustos'ta yaz olur,
Yanar tüter kara bağrım köz olur,
Kara kışta donar dağlar buz olur,
Ben karışmam zemherinin işine.

İhtiyarlık beni sizden aralar,
Hançer vurum bu sinemi yaralar,
Gölüp oynadığım sulu dereler,
Gündüz hayalime, gece düşüme.

Bağırsaydın cebel dağlar seslenir,
Çapkın idi deli gönül uslanır,
Yağmur yağar dolu düşer ıslanır,
Çok yan yattım kurusuna yaşına.

Engünî de der ki elveda dağlar,
Sürsün sefasını yaşayan sağlar,
Bize mesken oldu bahçeler bağlar,
Çağ dolandı geldi altmış yaşına. (25.06.1999)

GİTTİN

Seni gider gelmez yola gidesin,
İçerime kanser koydun da gittin.
Kabul eylemiştik mezara kadar,
Verdiğin sözünden caydın da gittin.

Senden uzak olsun iman dinin,
Su haline gelsin damarda kanın,
İsteyesin ama çıkmasın canın,
İki gözlerimi oydu da gittin.

İhanet eyledin ben gibi cana,
İnsan yapar mı böyle insana,
Dünyada kalasın hep yan yana,
Ayları günleri saydın da gittin.

Nasıl yakıştırdın bunu şanına,
Gelen giden hiç olmasın yanına,
Moriyer misali kendi canına,
Hiç mi acımadan kıydın da gittin?

Bir dost gibi dizlerime oturdun,
Gönlümü çaldın hayallere götürdün,
Hayat bağlarımı yedin bitirdin,
Beni aç bıraktın doydun da gittin.

Engünî hâkimler hâkimi burada,
Sanma ki gözüne çektim bir perde,
Hakkını isterim yevmi mahşerden,
Sağ iken derimi soydun da gittin. (10.03.2014)

3.1.3. DİLEK VE İSTEK

3.1.3.1. Dilek

-11'li Heceyle Yazılanlar

YA RABBİ!

Kadir Mevla'm senden bir dileğim var,
Kocayı karısız koyma Ya Rabbi!
El avradı baldan tatlı diyorlar,
Kovanı arısız koyma Ya Rabbi!

Yakından bakıp da uzağı görman,
Boşuna dünya da kendini yorman,
Kullar bir buğdaydır dünya değirmen,
Değirmeni perisiz koyma Ya Rabbi!

Sanmayın ki âşık olan delidir,
Senden geri kalan dünya malıdır,
Güvenme paraya kahpe puludur,
İnsanı sarısız koyma Ya Rabbi!

Bu dünyanın boş yamandır yaman,
Ömrümün dağına çöktü bir duman,
Sefil Engünî der ki öldüğüm zaman,
Ahrette huzursuz koyma Ya Rabbi!

3.1.3.2. İstek

-Semai Şekliyle Yazılanlar

AZİZ BEY

Toplanıp sana gelmişiz,
Nedenini sor Aziz Bey.
Allah'ın emrin almışız,
Hanım kızı ver Aziz Bey.

Helal mala haram katma,
Üç yıl beş yıl geri atma,
Her konuya inat etme,
İnadını kır Aziz Bey.

Bana derler Abdi Usta,
Özümden bağılıyım dostu,
Bırakırsan beni yasta,
Dünya bana dar Aziz Bey.

Bilenlerden beni sorsan,
Bu yarama merhem olsan,
Eğer bu iş olmaz dersin,
Al silahın vur Aziz Bey.

Bindirirler aşk atına,
Çıkarsın gökler katına,
Abdi ustanın adına,
Ozan Engüni der Aziz Bey.

BARIŞ

Kondo kuşa gitmez hoşu,
Düşürdü bizi telaşu,
Sorun havadaki kuşa,
Barış istiyor istiyor.

Zalimler taktılar kanca,
Çok acı olur görünce,
Yerdeki kara karınca,
Barış istiyor istiyor.

Sahrular ovalar çöller,
Akmaz ırmak kurur göller,
Nefes alıp veren kullar,
Barış istiyor istiyor.

Engüni'yim yazar kalem,
Barışana olsun selam,
Bütün kâinat cümle âlem,
Barış istiyor istiyor.

BACI

Derdimi sana açarım,
Kanadım olsa uçarım,
Sinirimden sigarayı,
İçerim Bacı içerim.

Bu sözlerim insan işi,
Haksız demez dayan kişi,
Öfkem fazla sert bir taşı,
Biçerim Bacı biçerim.

Yanında belki naçarım,
Küstürme beni kaçarım,
İnsanların iyisine,
Seçerim Bacı seçerim.

Yürüğüme açma yara,
Gündüzleri etme kara,
Yalvarırım güzel pira,
Uçarım Bacı uçarım.

Rüya gördüm düşlerimi,
Varsa affet suçlarımı,
Karıştırma işlerime,
Seçerim Bacı seçerim. (05.02.1970)

DİNLE BACI

Kalem tutar benim elim,
Sandın iki dönmez dilin,
Şimdi ne olacak halin,
Söyleyim de dinle Bacı.

Tanınmışım doğru özüm,
Hatasızdır benim sözüm,
Yine var mı itirazın?
Sor cevabını verem Bacı.

Çok derindir benim yaram,
Üflenmez sönmesin çıram,
Yemek yedim etmedim haram,
Zulüm etme bana Bacı.

Vallahi derim öz Bacı,
Tatlı cana etme acı,
Başına ört altın tacı,
Zengin olasın Bacı.

Boş geçti vallahi yazım,
Kara değil ak et yüzüm,
Düşürüp çiğneme sözüm,
Kardeşini düşün Bacı.

Akıtma gözünden nehiri,
Gezdim çimeni çayırı,
Ya evet ya da hayırı,
İmza ile söyle Bacı.

Aşk ila şevk ile özüm,
İnşallah ak olur yüzüm,
Şaka sanma ciddi sözüm,
Düşünde cevap ver Bacı.

Bak dumanlıdır dağlarım,
Meyve vermiyor bağlarım,
Hayır dersin ağlarım,
Yanlış söz demeysin Bacı.

KAYMAKAM BEY
Ziyarete geldik size,
Sevindirdiz kalbimizi,
Alırsanız bana sazi,
Çalmak bizde Kaymakam Bey.

Siyah saçlı beyaz tenli,
Hem şerefli hem de şanı,
Dinamik bir delikanlı,
Hayran sizde Kaymakam Bey.

Severim yeşili alı,
Hemşin yaylasının balı,
Gönül bahçemizin gülü,
Devran sizde Kaymakam Bey.

Kalbim kırık yoktur usta,
Esnaf köylü hepsi hasta,
Yetiştiniz son nefeste,
Derman sizde Kaymakam Bey.

Ardanuç'un hali belli,
Koyun kuzu malı belli,
Köprüsü yok yolu belli,
Ferman sizde Kaymakam Bey.

Engüni'yim düştüm dara,
Efendim bakma kusura,
İhtiyaç çok sıra sıra,
Kervan sizde Kaymakam Bey.

-11 'li Heceyle Yazılanlar

BAŞKANIM

Biliyorum gayet dardasın ama,
Size de bir işim düştü Başkanım.
Sıkıntı kabardı haddini aştı,
Zaten kara kazan taşı Başkanım.

Mevla'm size versin fırsat izni,
Umarım ki çevirmesin sözümü,
Babanız almıştı divan sazımı,
Size de cak düştü Başkanım.

Elimden tutarsa Hazret -i Hızır,
Festival yaklaştı ozanın hazır,
Hatam varsa eğer dilerim özür,
Desinler Engüni şaştı Başkanım.

BAŞKANIMA

Halka hizmet için çıktın meydana,
Yoruldu terini sildin Başkanım.
Gerçek bir oğul böyle olmalı,
Babanın yerini aldın Başkanım.

Aştın engelleri hep yavaş yavaş,
Rakipler düştüler ah ile zara,
Hepsine de yettin düşmedin zora,
Seçilmesini bildin Başkanım.

Ölçmek lazım hele bir yaşını,
Yemiş yemiş kemirmişler harcını,
Ödemesi zordur elin borcunu,
Bu borç biraz ağır geldi Başkan'ım.

Konuşmaların gitti fizeya,
Az kala ki yatacaklar nızaya,
Partiyi birden düzdün hizaya,
Onlar ağlarken sen güldün Başkanım.

Değişecek Ardanuç'un havası,
Sende olsun ezanların duası,
Senlik benlik değil hizmet davası,
Kara lekeleri sildin Başkanım.

Engüni'yim birden akar dilimden,
Hep yalnızım tutanım yok elimden,
Fikri Bey alamazdı benim halimden,
Ne yazık ki oda oldun Başkanım.

DOKTOR BEY

Sevdiğime hasta diye söyledin,
Koydun içerime yara Doktor Bey.
Ameliyat olmasını istedin,
Olmasa yok mudur çare Doktor Bey?

Uzun yaşamaya ömür yetmiyor,
Yürümek istedim dizim tutmuyor,
Ölmek istiyorum günüm bitmiyor,
Bu gidişle nereye vara Doktor Bey?

Biraz gayret edip göstersen çaba,
Yüzde seksen iyi olur mu acaba,
Eğer iyileşmese yıkılır Kâbe,
O zaman açılır ara Doktor Bey.

O halini görmeseydim ben bari,
Sevdiğim çiçektir, bende bir arı,
Acaba masadan döner mi geri?
Yolumuz çıkar mı kıra Doktor Bey?

Çabaların menziline varmazsa,
Ameliyat başarılı olmazsa,
Giden yolcu yoldan geri dönmezse,
Engünî düşecek dara Doktor Bey. (04.12.2002)

KOMUTANIM

Dinle Komutan benim halimi,
Kar yağıp da buz tutmadan yolumu,
Gönder izine açtır gönlümü,
Sayenizde izine gideyim Efendim.

On yedi ay hasretlik yetmez mi bize,
Destan ile müracaat ediyorum size,
Otuz altı gün izin isteyin bize,
Bayramda annemi göreyim Efendim.

Gurbette başımdan eskir maskeler,
Bayramda yolumu bekliyor peder,
Beni gönderseniz çok dua eder,
İhtiyar pederi göreyim Efendim.

İzin bekliyorum her şeyim hazır,
Sıkılan kuluna yardımcı Hızır,
Hatam varsa Efendim dilerim özür,
Kusura bakmayın Sayın Efendim.

İzine göndermezseniz ben de ağlarım,
Yakar canım yüreğimi dağlarım,
Çirkin destanımı sona bağlarım,
Kusura bakmayın Sayın Efendim.

OĞUL

Gurbet elde sıkıntıda dardayım,
Haberim alıp da gelesin oğul,
Bedenimde üç yerimden zordayım,
Acele bir çare bulasın oğul.

Her serviste yeni tahlil verdiler,
Vücut ağır, dolaştırdı yordular,
Gelmişimi geçmişimi sordular,
Düzen böyle imiş bilesin oğul.

Ben konuştum doktor hekim sustular,
Röntgen filim, kare kare astılar,
Boğazımdan göbeğime kestiler,
Kanayan yaramı sarasın oğul.

Yağmur yağar akan sular durulmaz,
İstenilen her menzile varılmaz,
Kan isterler Ankara'da bulunmaz,
İstene kanımı bulasın oğul.

Nice olur bu dünyada haliniz,
Çiçek açsın meyve versin dalınız,
Bacı kardeş hep beraber olunuz,
Geçmiş kafadan silesin oğul.

Bak Engüni ne söylüyor yazıyor,
Dertlerini birer birer diziyor,
Felek bir gün düzenini bozuyor,
Önceden tedbirin alasın oğul. (15.03.2011)

OKTAY BEY MAKAMINA
Son günümde imdadıma yetiştin,
Tut elimden kaldır beni Oktay Bey.
Araştır soruştur bir nazar eyle,
Bir suçumuz varsa öldür Oktay Bey.

Kime beyan edem şimdi halımı,
Kadir Mevla'm yükledi hep zulümü,
Zalim düşmanlarım kırdı belimi,
Sınırlar boşaldı, doldur Oktay Bey.

Seyirler çiçektir ozanlar baldır,
Moralsiz ozanın dilleri baldır,
Hazinem boşaldı geriye döndür,
Halımı cihana bildir Oktay Bey.

Sıkılan kuluna yardımcı Hızır,
Nerede anarsan orada hazır,
Hatam varsa efendim dilerim özür,
Akan gözyaşımım sildir Oktay Bey.

Mahlasım Engünî Yaşar'dır adım,
Günden güne yükseliyor feryadım,
Aylar yıllar geçti bir gün gülmedim,
Ağlayan yüzümü güldür Oktay Bey.
(17.07.2011)

3.1.4. GÜZELLEME, ÖVGÜ

3.1.4.1. Yakınlarına ve Tanıdıklarına Güzelleme

-Semai Şekliyle Yazılanlar

BABA DOSTUNA
Kıymetli baba dostumsun,
Yoluna kurban olayım.
Tanıştık sohbet ettik,
Diline kurban olayım.

Dışarıdan selam verdin,
Dükkânın içine girdin,
Hemen boynuma sarıldın,
Eline kurban olayım.

Kırsal yaşıq yavan,
Mümine yetişir duam,
Sen bir arı ben bir kovan,
Balına kurban olayım.

Engün diye bir ses duydum,
Seni gördüm ben büyüdüm,
Sen konuştun ben uyudum,
Halına kurban olayım.

Bu Engüni'nin yadigârı,
Kendin esmer oğlun sarı,
Bu hangi bahçenin barı?
Gülüne kurban olayım. (18.07.1999)

HÜLYA HANIM

Melek misin, Huri misin?
Hülya Hanım, Hülya Hanım.
Çiçek misin, arı mısın?
Hülya Hanım, Hülya Hanım.

Yanıyor yürekte közün,
Yaradan'a bağlı özün,
Ay mıdır gün müdür yüzün?
Hülya Hanım, Hülya Hanım.

Edaların nazların var,
Hoş bakışlı gözlerin var,
Şeker gibi sözlerin var,
Hülya Hanım, Hülya Hanım.

Artık parlaktır güneşin,
Hayale karışmaz düşün,
Başkente bulunmaz eşin,
Hülya Hanım, Hülya Hanım.

Ozan Engüni yan yana,
Işık saçarsın cihana,
Methiyeler azdır sana,
Hülya Hanım, Hülya Hanım.

DAĞISTANLI ZARİFE HANIM

Adın duyduğum sevdim candan,
Bir selam al gülüm benden,
Buraya gelmiş Dağıstan'dan,
Dağıstanlı Zarife Hanım.

Tavaf etse miracını,
Gidip haclarsa Hacını,
Tutuyormuş orucunu,
Dağıstanlı Zarife Hanım.

Görmeden çok sevdim sizi,
İstesen tanırsın bizi,
Sende Müslüman kızı,
Dağıstanlı Zarife Hanım.

Engüni'yim engel aşarak,
İster birer yaklaşıarak,
Bayram günü bayramlaşmak,
Dağıstanlı Zarife Hanım. (12.10.2004)

İSLAMOĞLU

Batum'da gelmiş dünyaya,
Benzermiş yıldıza aya,
Babasıyla doya doya,
Gezmiş tozmuş İslamoğlu.

Geldi delikanlı çağı,
Babadan kalmış bağı,
Altmış yılının şafağı,
Asker oldu İslamoğlu.

Vakti evlenme çağında,
Yazın Bilbilan Dağı'nda,
Yattı koyunun sağında,
Çadır kurdu İslamoğlu.

Bilbilan'da Çin Dağı'na,
Tıkma Horasan sağına,
Küdevan, Aksu Dağı'na,
Yattı kalktı İslamoğlu.

İçtim Aksu'nun suyunu,
Gördüm Zekerya Köyü'nü,
Çekti oradan koyunu,
Kışlasına İslamoğlu.

Bakta orcuk, ekşi narı,
Vashettin yaprağı sayı,
Birinci ayın karı,
Hanesinde İslamoğlu.

Çok dolaştım dağda taşta,
Çok yattım kuruda yaşta,
Anladım ki bunlar başta,
İş değişti İslamoğlu.

Burada açmıştı kebab ocağı,
Kazandığım doldurdu kucağı,
Her yere kurardı seyyar ocağı,
Şu kış, yaz olsun der İslamoğlu.

Ozan Engüni bu yük ağırmış,
Beş çocuğu vardı dağılmış,
İslamoğlu hayatım bitirmiş,
Emekli parasını yer İslamoğlu.

MÜDÜR BEY

Makamında gördüm sizi,
Güle benzersin Müdür Bey,
Anzer Yaylası çiçeği,
Bala benzersin Müdür Bey.

Manalıdır her kelamı,
Seviyor cümle âlemi,
Kılıç gibidir kalemi,
Zal'a benzersin Müdür Bey.

Nurludur gül benzin solmaz,
İnsanlar kıymetin bilmez,
Ondan tatlı bir şey olmaz,
Dile benzersin Müdür Bey.

Yoksula açarsın kucak,
Sözün tatlı kanın sıcak,
Meyve yüklü kucak, kucak,
Dala benzersin Müdür Bey.

Kederli günlerin geçmiş,
Saçlarına ağlık düşmüş,
Vatandaşa kucak açmış,
Yola benzersin Müdür Bey.

Seni sever cümle âlem,
Satır, satır yazar kalem,
Bütün personele selam,
Nil'e benzersin Müdür Bey.

Bu Engünî'yi güldürdün,
Kalbime sevinç doldurdun,
Derin uykudan kaldırdın,
Zile benzersin Müdür Bey. (17.12.2002)

ÖĞRETMEN

İlim irfan gelse başa,
İnsanlara verir neşe,
Öretmen benzer güneşe,
Çalmıyanlar yaşayamaz.

Dikkat eyla bu davaya,
Bilgi lazım her yuvaya,
Öretman benzar havaya,
Almıyanlar yaşayamaz.

Herkes olsun okur-yazar,
Hak ila deymamış nazar,
Öretmen deryaya benzar,
Dalımıyanlar yaşayamaz.

Çık yarışa sür atını,
Sen da oku göz tadını,
Öretmenin kıymetini,
Bilmayanlar yaşayamaz.

Öretmen gül, çocuk arı,
Ömrü olur orda yarı,
Eseri kendinden geri,
Kalmıyanlar yaşayamaz.

-11 'li Heceyle Yazılanlar

DİLBER USTA

Biraz da bahsedeyim Dilber Usta'dan,
Taş üstüne tohum eker mi eker.
Genç yaşında saban sürmüş tarlada,
Topraktan söker mi söker.

Maceralı geçmiş çocukluk çağı,
Kazmayla yapmış bağçayı bağı,
Çoruh ötesinde domruklar tığı,
Halatlar beriye çeker mi çeker.

Çalışmaktan başka yoktu çaresi,
İy'lenmedi içindeki yarası,
Kömürden kazandı ekmek parası,
Feleğe boynunu bükür mi bükür.

Bir oğlu vardı birde gelini,
Bir gece konuştuk gördüm halini,
Yeğenleri yaman kırmış belini,
Gözünden yaşları döker mi döker.

Çok dozer kullanmış yüklenmiş taşa,
O zaman varmış içinde neşe,
Gürcü kıızıyla kalmış baş başa,
Maşallah de, nazar değer mi değer.

Dilber Usta Engüni'nin kardeşi,
Yetmişin üstünde görünür yaşı,
Bana rastlanmadı böyle bir kişi,
Delikanlı gibi bekâr mı bekâr. (26.12.2003)

DOKTOR BEY

Doktora muayne olayım dedim,
Görünce kapıyı açtı Doktor Bey.
Adresimi sorup sual eyledi,
Bir beyaz kâğıda yazdı Doktor Bey.

Neyin var neyin yok, inceden sordu,
Yatağın üstünde uzanmış gördü,
Ciğerden böbrekten kalbime girdi,
Buldu arızayı işte Doktor Bey.

Kalp grafiğine gönderdi beni,
Dedi sağ tarafın azaldı canı,
Dedi ki perhiz yap göreyim seni,
Yine bizim çorba taşıtı Doktor Bey.

Hastayı iy'letmek işin efendim,
Bulunmaz emsalin işin efendim,
Var olsun toprağın taşın efendim,
Midemin ağrısı geçti Doktor Bey.

Doktor bey dedi ki dert seni bulmuş,
Ömrümüz azalmış günümüz dolmuş,
Bir gün de söylerler Engüni ölmüş,
Karayer ağzını açtı Doktor Bey. (01.02.1999)

HOCAM

Hocam tarifine dönmüyor dilim,
Görmedim yüzünü ne olur halim?
Gün gelir çalacak kapıyı ölüm,
Ben de geleceğim yanına Hocam.

Bu dünya fanidir, kimseye kalmaz,
Ölüp de fidanlar geriye gelmez,
Süleyman'dan fazla yaşayan olmaz,
Fatıha okudum canına Hocam.

Şair Engüni'yim aciz halimden,
Yetim kaldım baba ile anadan,
Usandım aylardan, bıktım seneden,
Bağlıyız Muhammet dinine Hocam.

TÜLAY HANIMA

Bıçağı elinde ocak başında,
Esmer bir güzeli gördüm efendim,
Çağını öğrendim otuz yaşında,
Gelmiş geçmişini sordum efendim.

Bir zaman tutulmuş düğünü toyu,
Hürmetle karşılar ağayı beyi,
Kazası Ardanuç Hamurlu Köyü,
O zaman düşünüp durdum efendim.

İncidir dişleri kalemdir kaşı,
Artvin'de bulunmaz emsali eşi,
Görenler diyor ki ayın on beşi,
Sanırsın yüzünü nurdur efendim.

Seni görenler odlarına yanar,
Yakışmıştır eline tavuk döner,
On parmağında vardır on bir hüner,
Meslek dediğin sırdır efendim.

Dilerim emeğin gitmesin zaya,
Gökteki yıldızla yaklaşmış aya,
Osmanlı kadını Kara Fatma'ya,
Mutlak benzeri vardır efendim.

Nüfus kâğıdında Tülay'dır adı,
Yiyenler unutmaz dönerde tadı,
Dilerim Yaradan versin muradı,
Seni sevmeyenler kördür efendim.

Önceleri zengin imiş hanesi,
Şimdi garson çalışıyor anası,
Engünü'n sözünün bin bir manası,
Geniş dünya bana dardır efendim. (20.10.2012)

EFKARÎ

Bugün Efkârî'yi anma günüdür,
İnsanlar içinde sırdır Efkârî.
Ozan olan cemalinden bellidir,
Âlemin hayranı nurdur Efkârî.

Saz çalardın umman gibi coşardın,
Sahraları enginleri aşardın,
Âşıkların yardımına koşardın,
Âşıklar dilinde pirdir Efkârî.

Şentürkoğulları damarda kanın,
Eserleri unutulmaz insanın,
Cihanda söylenir şöhretin şanın,
Tarihlerde ismin vardır Efkârî.

Çok meydan okudun yıllar boyunca,
Muammalar sordun inceden ince,
Sen başını kabristana koyunca,
Geniş dünya bize dardır Efkârî.

Bugün zaten belli düşün yarını,
Dara kalırsan da çağır pirini,
Engünü'yim Efkârî'nin torunu,
Dede kayıp etmek zordur Efkârî.

DAĞISTANLI AİDE HANIM
Cemalin benziyor güneşe aya,
Kipriklerin oktur kaşların yaya,
Mevla'nın emeği gitmemiş zaya,
Dağıstanlı Aide Hanım.

Tenin mis kokuyor cilveli nazın,
Siyahdır kipriğin eladır gözün,
Şekerden kaymaktan tatlıdır sözün,
Dağıstanlı Aide Hanım.

Yanakları elma dudağın kiraz,
Uzun konuşsaydım seninle biraz,
Güzeli sevmesi Müslüman’a farz,
Dağıstanlı Aide Hanım.

Engünî der parlak mıdır güneşin,
Cihanda bulunmaz emsalin eşin,
Eşinden ayrılmışsın sağ olsun başın,
Dağıstanlı Aide Hanım.

TOSUNLU MUHTARINA

Tosunlu Köyü’nde muhtarlar piri,
Emsali cihana gelmez efendim,
Eğer ki fırlarsa okundan yayı,
Kimse menzilini bilmez efendim.

Haktan hukuktan ayrılmaz özü,
Hile katmaz bütün doğrudan sözü,
Divanı dergâhta kızarmaz yüzü,
Toplumdan kenar kalmaz efendim.

Açıktır işleri gizlisi yoktur,
Şanına yakışır makamın haktır,
Sözlerin kılıç kararın oktur,
Hiçbir kuvvet engel olmaz efendim.

Çalışır gününü gününe katar,
Halkına tapmış canından beter,
Bir eser için mülkünü satar,
Cimriler secdesi kılmaz efendim.

Anlatmakla bitmez senin hallerin,
Yalancı cennete döner illerin,
Âlemi selamlar bağda güllerin,
Asırlarda geçse solmaz efendim.

Yoksula fakire kucağın açar,
El işin ekip el işin biçer,
Günleri mescitte camide geçer,
Günah deryasına dalmaz efendim.

Engüni'yim senin yelinden estim,
Ruh ile bedenler bambaşka dostum,
Tanıttım halini resmini astım,
Haksızın boyası silmez efendim. (08.11.1993)

GÜLLÜ HANIM

İstanbul'da neler gelmiş başına,
Biraz daha sabırlı ol Güllü Hanım.
Bir garip ozanım çıktım karşına,
Benim kıymetimi bil Güllü Hanım.

Kader seni atmış fazla uzağa,
Mevsim kıstır verme kendin sokağa,
Birkaç sefer düşürmüşler tuzağa,
Gözünün yaşını sil Güllü Hanım.

Bir Müslüman kızı belli ki özün,
Edebin erkânın yerinde nazın,
Ayın on dördüne benziyor yüzün,
Şeker mi şerbet mi bal Güllü Hanım.

Otuzun üstünde seyreder yaşın,
Gözlerin bir başka, incidir dişin,
Alçak gönüllüsün, diktir başın,
Sazımın üstünde tel Güllü Hanım.

Bahçesinin çiçeğini gülünü,
Ozanlar anlar insan halini,
Kızın ekranlarda salları elini,
Gelirken onu da al Güllü Hanım.

Engüni'nin yıldızın ayısın,
Dağıstan'ın paşasının beyisin,
Ben derim ki sen herkesten iyisin,
Sana denilir mi dul Güllü Hanım. (22.11.2006)

ÖĞRETMEN

Kıymeti biçilmez mücevher gibi,
Arıdır, çiçektir, baldır öğretmen.
İyi niyetlidir hoş görölüdür,
Bağbandır, bahçedir, güldür öğretmen.

Dünyada her şeydir ilime tabi,
O ayırır günah ile sevabı,
Her yanı dolduran baraj gibi,
Dibi görünmeyen göldür öğretmen.

Verdiği bilgiler ebedi yaşar,
Hiç engel tanımaz dağları aşar,
Öğretmenler günü coştukça coşar,
Çoruh'tur Fırat'tır Nil'dir öğretmen.

Cehaletin belin kırar öldürür,
İsteyene bilgi verir doldurur,
Cahilleri uykusundan kaldırır,
Her yana ses verir zildir öğretmen.

Engünî bunları söyler özünden,
Edebinden erkânından nazından,
Ayrılmaz Atatürk'ün izinden,
Meyvesini yüklenmiş daldır öğretmen.

3.1.4.2. İl, ilçe ve Köylere Güzellemeler

-Semai Şekliyle Yazılanlar

HANSARAY'A

İster atlı ister yayan,
İster erkek ister bayan,
Şehir otelini duyan,
Hemen gelsin Hansaray'a.

Han sarayda kanun yasa,
Yirmi dört sandalye beş masa,
Bana ne boydan kısa,
Gelen görsün Hansaray'a.

Personeli üç kişidir,
İki erkek bir dişidir,
Uğur bey onların başıdır,
Divan gelsin Hansaray'a.

Hüseyin de aslan tipi,
Dokuz oda on altı kapı,
Kafeteryanın bitmiş tüpü,
Alan gelsin Hansaray'a.

Bayanları bayanları,
Kahveleri çayları,
Haftaları ayları,
Sayan gelsin Hansaray'a.

Ozan Engünî müdürden,
Bir geceye söz almış,
Duyan hemen gelsin,
Hansaray'a Hansaray'a. (2004)

YILDIZKAYA

Alçağında bahçe bağlar,
Yıldızkaya'da kayada.
Yükseğinde cebel dağlar,
Yıldızkaya'da kayada.

Dereye serili teller,
Bahçesinde otlar mallar,
Hanım bacı bahçe beller,
Yıldızkaya'da kayada.

Yol kapalı geçemedim,
Çeşme akar içemedim,
Orucumu açamadım,
Yıldızkaya'da kayada.

İhtiyarlar dert açacak,
Kem günler böyle geçecek,
Eski mezar taze çiçek,
Yıldızkaya'da kayada.

Çekmiş gitmiş sunaları,
Çok ihtiyar nineleri,
Taş örgülü binaları,
Yıldızkaya'da kayada.

Gam kervanı katar katar,
Tek bir evde duman tüter,
Halis usta soba satar,
Yıldızkaya'da kayada.

Tertemizdir ayleleri,
Az bulunur böyleleri,
Saray gibi yaylaları,
Yıldızkaya'da kayada.

Bizden uzak olsun nazar,
O günü günlerde Pazar,
Ozan Engün destan yazar,
Yıldızkaya'da kayada. (10.11.2002)

-11 'li Heceyle Yazılanlar

ARDANUÇ'UN

Kaçkarla Kürdevan karşı karşıya,
İşte böyle dağı var Ardanuç'un.
En uzak köy her gün gelir çarşıya,
Şurmağ gibi bağı var Ardanuç'un.

Efkarî babanın anılır sazı,
Birbirine bağlı bayırı dağı,
Her bahar birleşir koyunla kuzu,
Lezzetli yağları var Ardanuç'un.

Çok ormanlarında tomruk keserler,
Büyüğüne saygılıdır susarlar,
Ölmüş ama geri kalmış esirler,
Yaşayan sağları var Ardanuç'un.

Kazam Ardanuç Aydın'dır köyüm,
Mahlasım Engn Köksal'dır soyum,
urmağından Kars'a gıdar her gn,
Boyla meyvalığı var Ardanuç'un.

ARDANUÇ'UN KÖYLERİ
Zekeriya'da meşhur koyunla kuzu,
Güleş Köyü ağır koşar kz,
Geçitli neşeli geçirir yazı,
Gidin bakın işte dağı güzeldir.

Ballı köylülerin yiğın balını,
Bulanık'ta çoktur kiraz alanı,
Tosunlu Köyü'nün grn halini,
Geçin peynirini, yağı güzeldir.

Karlı, Tepedz orman yatağı.
Torbalı'nın vardır bahçesi bağı,
ıralar köyünde ter bir kuğı
Bakın evre yana çoğı güzeldir.

Aydın köyündedir eski eserler,
Peynirli köyünde orman keserler,
rtl azınlık erken susarlar,
Bakın bahçesine, bağı güzeldir.

Meşe köylüleri zengindir amma,
Sakın bunu Ovacık'a söyleme,
Bereket Köyü'ne fakirsin deme,
Yaparlar buğdayı tığı güzeldir.

Sakarya köyünde pehlivan ara,
Eşkinar'a yetiş ayvaya, nara,
Herkes zlem duyar boz kavunlara,
Boş verin bozunu ağı güzeldir.

Şair Engn'yim çekerim ile,
On sekiz pare köy gelmiştir dile,
Müsaade buyurun, siz gle gle,
Cennet Ardanuç'un ağı güzeldir.

ARTVİN'E GELSİN

Arhavi sahilde denize bakar,
Atmaca, yırtıcı çok canlar yakar,
Nisan'da Mayıs'ta filiz çay çıkar,
İçmek isteyenler Artvin'e gelsin.

Hopa'da sanayi ağır yapısı,
Birbirinden farklı olur hepsi,
Meşhurdur limanı Sarp'ın kapısı,
Geçmek isteyenler Artvin'e gelsin.

Borçka'nın üstünde Karçalın Dağı,
Muratlı civarı çay, fındık bağı,
Karagöl, Balkaya eserin çoğu,
Ölçmek isteyenler Artvin'e gelsin.

Berta ve Şurmak'ta üzüm bağları,
Murgul'dadır bakır, maden dağları,
Kabarçet ormanı, tomruk tığları,
Biçmek isteyenler Artvin'e gelsin.

Deriner barajı Livane süsü,
Kafkasör'den gelir boğanın sesi,
Ceratepe'sinde altın kokusu,
Açmak isteyenler Artvin'e gelsin.

Pınarlı Köyü'dür Şavşat'ın özü,
Sahara, Cengelek, Arsiyandüzü,
Karışık yayılır koyunla kuzu,
Seçmek isteyenler Artvin'e gelsin.

Turistler de Çoruh boyu gelirse,
Dört kilise, Kevrek, İşhan bilirse,
Yusufeli su altında kalırsa,
Kaçmak isteyenler Artvin'e gelsin.

Ardanuç'un asla olmaz hilesi,
Bilbilan'dır Kürdevan'ın yaylası,
Ferhat'ıyla Gevhemik'in kalesi,
Uçmak isteyenler Artvin'e gelsin.

Unutamam öğreteni, yazanı,
Bozulmasın Cumhuriyet düzeni,
Âşık Engünî gibi dertli ozanı,
Deşmek isteyenler Artvin'e gelsin.

AYDIN KÖYÜ

Acınacak halde gören var seni,
Kayıp oldu şeref şan Aydın Köyü.
Vurduğun kayadan toz çıkarırdın,
Kalmamış bilekte can Aydın Köyü.

Tütün fasulye ekerdin bağda,
Ambarlar çatları buğdayla tığla,
Bin beş yüz öküzün dönerdi dağda,
Bu gidişle olur son Aydın Köyü.

Eski atalardan kalırdı geri,
Tarihi eserler değişti yeri,
Az kaldı kapana caminin biri,
İmandan ayrılmaz din Aydın Köyü.

Altı bin koyunun bin üç yüz inek,
Kırk beşi tay idi yüz elli binek,
O cebel dağlarda vızıldar sinek,
Ateşsiz dumansız yan Aydın Köyü.

Vicdansız dünya sen geldin naya,
Elli parça vakıf dağıldı oya,
Bu aday bu işi götürür diya,
Yüz iken dertlerin bin Aydın Köyü.

Aç mide bütçede bekle ki doya,
Eski gelenekler verildi suya,
Hangi erkek sahip çıkar bu köye,
İlikte kurumuş kan Aydın Köyü.

Engün haksızlığa etti ya hücum,
Fesatla fitneye yetmedi gücüm,
Gün geçtikçe bu işi içimde acım,
Böyle değildin dün Aydın Köyü.

BENZEMEZ

Tarlalar ekildi patates, kabak,
Geceleri çok kısadır, tez olur.
Öküzü ineği tutuyor tabak,
Malları var bizim mala benzemez.

İnsan kaderine olmalı razı,
Kadir Mevla'm böyle yaratmış bizi,
Bunlar siyah giyer, biz kırmızı,
Şalları var bizim şala benzemez.

Halkı çok cesurdur gerçekten diri,
Kimisi ufaktır kimisi iri,
Her dalın üstüne konuyor arı,
Balları var bizim bala benzemez.

Engüni'yem size olsun selam,
Yazmaya yetmedi kâğıt kalem,
Hep hali böyledir cümle ahali,
Çölleri var bizim çöllere benzemez.

3.1.4.3. Memlekete Övgü

-Semai Şekliyle Yazılanlar

SEVERİZ YURDUMUZU

Yeşil çimen yaprağı var,
Çok severiz yurdumuzu,
Atlas gibi toprağı var,
Çok severiz yurdumuzu.

Türlü çeşit halleri var,
Barajları gölleri var,
Kovanında balları bal,
Çok severiz yurdumuzu.

Yeraltında kaynak yatar,
Dış ülkeye sebze satar,
Cihan el üstünde tutar,
Çok severiz yurdumuzu.

Yaylaları dağları var,
Gül bahçesi bağları var,
Tarihlerde çağları var,
Çok severiz yurdumuzu.

Edirne'den Kars'a kadar,
Tren yolu uzar gider,
Gez doğuyu etme kader,
Yurdumuzu çok severiz.

Ormanların ovası var,
Yetim öksüz yuvası var,
Erenlerin duası var,
Çok severiz yurdumuzu.

3.1.4.4. Düğüne, Festivale Güzelleme

-Semai Şekliyle Yazılanlar

HOŞGELDİNİZ FESTİVALE
Yüksekleri enginleri,
Hoş geldiniz festivale.
Fakirleri zenginleri
Hoş geldiniz festivale.

Hayale karışmaz düşler,
Cıvıl cıvıl öten kuşlar,
Büyük küçük arkadaşlar,
Hoş geldiniz festivale.

Sözüm gerçek değil yalan,
Söğüt yeşil geniş alan,
Uzaktan yakından gelen,
Hoş geldiniz festivale.

Akar gözlerimin yaşı,
Döner bekler çeşme başı,
Birleşmişler pek çok kişi,
Hoş geldiniz festivale.

Hiç korkmuyorum ölümünden,
Anlayan yoktur halimden,
Ozan Engüni'm dilimden,
Hoş geldiniz festivale.

ÇURİSPİL'A

Edirne'den Kars'a kadar,
Duyan gelsin Çurispil'a,
Yolda vasıta yağ ise,
Yayan gelsin Çurispil'a.

Ömür kısa zaman uzun,
Festival var her yazın,
Kocasından alsın izin,
Bayan gelsin Çurispil'a.

Yarıшта seyredin atı,
Görenler demez kötü,
Soğuk çeşme kuzu eti,
Yiyen gelsin Çurispil'a.

Rakıları çaylarını,
Bayanları baylarını,
Haftaları aylarını,
Sayan gelsin Çurispil'a.

Engüni'nin duası var,
Her dalda kuş yuvası var,
Tertemiz bir havası var,
Duyan gelsin Çurispil'a.

DÜĞÜNE GELMİŞ

Giyinmiş kuşanmış düğüne gelmiş,
Giyene yakışır allar düğünde,
Tutulmuş horana halay çekiyor,
Sessiz seda veriyor diller düğünde.

Bülbül sevdalıdır gonca gülüne,
Ağır bardan geçer horon dalına,
Gençler tek oynarsa kendi haline,
Kıvrım kıvrım olur beller düğünde.

Gelmiş genç ihtiyar hepsi neşeli,
İştirak etmesin eli şişeli,
Üzerine halı kilim döşeli,
Biraz geniş olsun yollar düğünde.

De maşallah bir cenk çıkmış meydana,
Bizde usul gönül ister bir tanem,
Taramış saçını dökmüş gerdana,
Ela göz perdesi teller düğünde.

Geldi artık takı takma zamanı,
Bizde budur padişahın fermanı,
İster Müslüman ol ister Ermeni,
Yardıma katılsın bunlar düğünde.

Doğanın gelişi Mevla'nın işi,
Burada bağlanır çiftlerin başı,
Engüni'yim akar gözümün yaşı,
Türlü koku saçar güller düğünde. (08.08.2003)

3.1.4.5. Ardau'un Yemeklerine vg

-11 'li Heceyle Yazılanlar

ARDANUÇ'UN OSMANLI YEMEĞİ

Şirindele iğ olursa acıdır,
Carbedele arindele bacıdır,
Kuşotu ki baŐımızın tacıdır,
İŞte böyle olur kır yemekleri.

HaŐır güzel ama meyil verilmez,
Hegit aŐı tuzlanmadan yiyilmez,
Krtotunun lezzetine doyulmaz,
Kimseye söyleme sır yemekleri.

Papa ile papara her şeyden uzak,
Kesme çok meşhurdur sıraya yazak,
KeŐekte taş varsa diŐinden uzak,
Her taraf tanısın tur yemekleri,

Porukodur lobıyanın kuruŐu,
ıncar pancar hayatının yarısı,
Otuza ulaştı daha yarısı,
Renge renk katıyor nar yemekleri.

Lenger kebabını yiyenler bilir,
Sarmaları dolmaları pekiyi olur,
Acıkan hemen yemeğe gelir,
Mutfağın diŐına saçar yemekleri.

Engn hedefe bu ömür yetmez,
Osmanlı yemeği saymayla bitmez,
İyice yeleştir geriye artmaz,
Yklesen çekemez tır yemekleri.

3.1.5. DİNÎ ŞİİRLERİ

-Semai Şekliyle Yazılanlar

ŞÜKÜR OLSUN
Zalim kavak bedenime,
Vurduğuna şükür olsun.
Bir vuruşta yerden yere,
Serduğuna şükür olsun.

Yanımda Yaradan vardı,
Gözlerim karanlık gördü,
Birkaç melek soru sordu,
Sorduğuna şükür olsun.

Gören olmadı halimi,
Aldım boynuma zulümü,
Sol ayağım sağ kolumu,
Kırdığına şükür olsun.

Ya beddua ya da nazar,
Ya salı idi ya da pazar,
Ağızdaymış bekliyer nazar,
Varlığına şükür olsun.

Kafese sancılar girdi,
Az kaldı ki kalbim durdi,
Cebrail kanadın gerdi,
Gerdiğini şükür olsun.

Bu olaya sihir yazan,
Sızladı her bir ezam,
Mutlak varmış cezam,
Varlığına şükür olsun.

Der Engünî işim zordu,
Beterin beteri vardı,
Çıkan ruhum geri girdi,
Girdiğine şükür olsun.

3.1.6. HASRET VE GURBET

-Semai Şekliyle Yazılanlar

BAHAR

Geldi bahar yavaş yavaş,
Bizim illere illere.
Kader ile ettim savaş,
Düştüm yollara yollara.

Şekerledi balladı ya,
Sırma sırma telledi ya,
Tutup beni salladı ya,
Attı çöllere çöllere.

Hakk'a bağlı özüm imiş,
Dert ortağım sazım imiş,
Çoruh, Fırat yüzün imiş,
Battım Nillere Nillere.

Deli gönlüm geçmiyor vaz,
Ne edep kaldı ne de naz,
Siyah yoktur hepsi beyaz,
Bak şu kıllara kıllara.

Ergünü eski hasırım,
Varsa affola kusurum,
Kaldıysa güzel eserim,
Deyin dillere dillere. (02.03.2012)

ENGÜNÎ'DEN PİRİNE

Dinle derdimin dermanı,
Yitirdim vatanı yâri,
Güzel pirimin mezarı,
Yetiş Engünî dardadır.

Ben bezdim gurbet ilinden,
Geçemem aşkın selinden,
Gel uykuda tut elimden,
Yetiş Engünî dardadır.

Tez yetište gör halimi,
Öpeyim aksakalını kılını,
Açtır garibin gönlünü,
Yetiş Engünî dardadır.

Unutma beni burada,
Üç günlük yol var arada,
Canım çıkmak sırada,
Yetiş Engünî dardadır.

Cehennem'den de sıcak,
Gurbet vermez bize vefa,
Gelmezsen de eyle dua,
Yetiş Engünî dardadır.

Pirim gelmezse ağlarım,
Yakar canım dağlarım,
Destanımı sona bağlarım,
Yetiş Engünî dardadır.

-11 'li Heceyle Yazılanlar

TURNALAR

İki bin yılında Ekim yirmi dört,
Cebel Dağ'dan kanat açar turnalar.
Gece uyuyorum saat üç buçuk,
Ses verip üstümden geçer turnalar.

Görseydiniz turnaların halini,
Onlar da arıyor yavrularını,
Doğrulttu gidiyor Bağdat yolunu,
Oradan Bağdat'a uçar turnalar.

Gidin turnam gidin uğurlar ola,
Dilerim başıza gelmesin bela,
Konmadan geçmeyin şu bizim ele,
Eğlenip de bir su için turnalar.

Ozan olan anlar sizin halizden,
Uzat kanadını tutam telizden,
Siz çığrışın ben anlarım dilizden,
Engünî'ye sırrı açın turnalar. (24.10. 2000)

GİBİYİM

Bugün elim nazlı yârdan üzüldü,
Ateşsiz dumansız yanar gibiyim.
Kara günler sıra sıra yazıldı,
Ölüm şerbetinden kanar gibiyim.

Gidersin sevdiğim dönmez yollara,
Nasıl koydun beni hayin ellere?
Bir tayfun misali esen yellere,
Yel estikçe bana döner gibiyim.

Haziran ayında soğudu hava,
İmkânı yokmuş çaresiz dava,
Bozulmuş handa kimsesiz yuva,
Yalnız yaşamayı kınar gibiyim.

Yaradan'da alamadım fermanı,
Gitti dizlerim yoktur dermanı,
Dedim ki yâre sal durdur kervanı,
Bende o kervana biner gibiyim.

Mevla'm düşürmesin kulunu dara,
Bir dünya bir rüya ah ile zara,
Engünî benzer gazsız fenere,
İşte aynen öyle söner gibiyim.

AĞLARIM

Dinle bu destanımı derdimin başı,
Akıyor gözümün sel gibi yaşı,
Sabır selamettir ilmin başı,
Düştüm gurbet ele yanar ağlarım.

Ben düşünmedim işin sonunu,
Kayıp ettim doğru iken yolumu,
Düşünmeyip kırdın kardeş gönlünü,
Düştüm gurbet ele ağlarım.

El sözüne uyanını diner mi yaşı?
Şeytana uyanın doğrulmaz işi,
Bu yolda döküldü çenemin dişi,
Düştüm gurbet ele bende ağlarım.

Yaptığına pişman dünyada sağlar,
Dilimle söylerim gözlerim ağlar,
Yaralarım sızlıyor yüreğim dağlar,
Düştüm gurbet ele yanar ağlarım.

Gurbette cahillik bozar ferdimi,
Düşmanımı dost bilerek kendimi,
Dili eyledim bende kendi kendime,
Düştüm gurbet ele yanar ağlarım.

Sıkılan kuluna yardımcı Hızır,
Yaradan Tanrı'mız bizleri nazır,
Abiyim sizlerden dilerim özür,
Düştüm gurbet ele yanar ağlarım.

Yazma garip Engün yanıyor yürek,
Yıkılan binaya kar etmez direk,
Destanını burada sonunu vererek,
Düştüm gurbet ele yanar ağlarım. (3.12.1965)

DEĞİLİM

Anne kucığına kaldım bir zaman,
Artık gençliğimde kalmadı güman,
Etrafımı sardı çekilmez duman,
Memleket silaya giden değilim.

Dolaşacam ben rızkımı bulmağa,
Ecelim çekiyor belki ölmeye,
Yüzde bir ümit var sizi görmeye,
Memleket silaya gelen değilim.

Azrail peşimden gezer tutmağa,
Herkes bana düşman kurşun atmağa,
Gönlüm ister gurbet elde yatmağa,
Hayatım boyunca gülen değilim.

Genç iken hayatım eridi bitti,
Memleketten sıdkım sıyrıldı gitti,
Evvelki dostlarım çok kurşun attı,
Dost ile düşmanı bilen değilim.

Yaradan kuluna koyar mı dara?
Dermansız derdime bulunmaz çare,
Battal Gazi gibi çeksem bir nara,
Düşman karşısında ölen değilim.

Gurbet ile tane tane gezmedim,
Kardeş bu destanı size yazmadım,
Sakın küsmeyin sizden bezmedim,
Bu zalim gurbette kalan değilim.

Engüni sözümde var mıdır yalan?
Nereden düşündün böyle bir plan,
Dolaşıp da gelir canı sağ olan,
Düşmanda intikam koyan değilim.
(17.11.1964)

OLDUM

Şairler severler destan yazmayı,
Çok severim memleketi gezmeyi,
Bizi unuttu mu şen Aydın Köyü?
Çok görmek istedim göremez oldum.

Çok dolaştım imkânını bulmaya,
Artık karar verdim burda kalmaya,
Gül benzim sarardı başlar solmaya,
Geçen günlerimi sayamaz oldum.

Bakarsan feleğin yaptığı işe,
Salladı da çaldı dağ ile taş,
Yolumuz uğradı kar ile kışa,
Neşeli vaktini bilemez oldum.

Demek ki ezelden kaderim kara,
Tatlı canım ezgiye dara,
İlle de geçmezse elime para
Eller karşısında gülemez oldum.

Allah rahmet etsin şehit olana,
Helal olsun tezkereyi alana,
Hiç gözüm ilişmez yüzü gülene,
Çok gülmek istedim gülemez oldum.

Bu cahil başımda bülbüller öte,
Artık karar verdim ben müracaata,
Ya doğru gidecek ya da yan yata,
İzin kâğıdını alamaz oldum.

Gelsem yol verir mi karlıdır dağlar,
Destanı yazarken gözlerim ağlar,
Engünî destanın sonunu bağlar,
Aradım yolları bulamaz oldum.

3.1.7. İNTİZAR, SİTEM

-Semai Şekliyle Yazılanlar

DİŞİM SENİ

Oturdum destan yazmaya,
Başladım kalkıp gezmeye,
Kökleri benzer kazmaya,
Çektiririm dişim seni.

Akıttın gözümden yaşımlı,
Furuldak mı döner başımlı?
Üst çenede son dişim,
Çektiririm dişim seni.

Neşem gelmiyor güleyim,
Ecelim yetmez öleyim,
Sabah çarşıya varayım,
Çektiririm dişim seni.

Çektiririm kırılmadan,
Konuşalım darılmadan,
Saat dokuz olmadan,
Çektiririm dişim seni.

Fazla sızlama ölecem,
Canım gitti bayılacağım,
Alıp çekici kıracağım,
Çektiririm dişim seni.

Garip Engüni'yi ağlattın,
Sızladın canım dağlattın,
Destanın sonu bağlattın,
Çektiririm dişim seni. (04.12.1965)

FELEK

Bana böyle denmezdi,
Sen bana dur dedin felek.
Ne para koydun ne de pul,
Her şeyimi yedin felek.

Nakış nakış libasına,
İnsan dayanmaz yasına,
Doyum olmaz cilvesine,
Kahpe imiş adın felek.

Şair Engün benim adım,
Yarıda kaldı muradım,
Bir zaman aslanım derdim,
Şimdi ettin kedin felek.

ZOR DOKTOR BEY

Şu kalbimde bir hikmet var,
Bilmesi mi zor Doktor Bey?
Canıma zahmet veriyor,
Olması mı zor Doktor Bey?

Çok hızlı hızlı atıyor,
Belki kana su katıyor,
Yoksa günüm mü bitiyor,
Sorması mı zor Doktor Bey?

Günlerdir değişir benzim,
Gittikçe artıyor sızım,
Ameliyat olmam lazım,
Görmesi mi zor Doktor Bey?

Tabipler sıraya alsın,
Arayıp bir çare bulsun,
Ücret ne olursa olsun,
Vermesi mi zor Doktor Bey?

Engünî gibi ozana,
Önem vermem bu düzene,
Elli yaşında mezara,
Girmesi mi zor Doktor Bey? (03.12.1992)

-11 'li Heceyle Yazılanlar

HÂKİM BEY

Adalet kanuna arzuhalim var,
Bir yılda bir keşif olmaz Hâkim Bey.
Yedi sekiz sefer ertelenirse,
Bu gidişle sıra gelmez Hâkim Bey.

Her kapını çalanda nefesimi tuttum,
Haksız insanlara çok sabır ettim,
Mahvoldum eridim tükendim bittim,
Bunu bir başkası bilmez Hâkim Bey.

Yağışlı havalar hep bize çattı,
Az aklım var idi hepsi gitti,
Bu haftada bizim keşif olmasa,
Engünî'yim yüzüm gülmez Hâkim Bey.
(01.06.2006)

LANET OLSUN

Bosna Hersek'teki feci olaylar,
Öldürenler ölenleri kolaylar,
Toplandı taburlar gitti alaylar,
Lanet olsun şu Sırpların yüzüne.

Türkiye'min bağı yandı tutuştu,
Havadan karadan yandım yetişti,
Sırp ile Ermeni yolundan şaştı,
Lanet olsun şu Sırpların yüzüne.

Bu vahşet olaylar cihanı sardı,
İnsanlık hakları nereye kaldı,
Birleşmiş Milletler uykuya daldı,
Lanet olsun şu Sırpların yüzüne.

Kulaklar çınlatır topların sesi,
Gelin kız giydiler matemi yası,
Gavur olmaz Müslümanın hocası,
Lanet olsun şu Sırpların yüzüne.

Şerefi olmayan ırzı ne bilir,
Sırp ile Ermeni Dürzi ne bilir,
Gönül istemezse arzu ne bilir,
Lanet olsun şu Sırpların yüzüne.

Her ülkeye bu haberi yazdırdı,
Çil çocuk demeden kırdı ezdirdi,
Kırk kişiye bir kabristan kazdırdı,
Lanet olsun şu Sırpların yüzüne.

Engüni'yim ağlayarak söylerim,
Kararıyor yıldızlarım aylarım,
Müsaade buyurun ağa beylerim,
Lanet olsun şu Sırpların yüzüne.

BENİM

Doğuştan bu ana gelene kadar,
İçimde tükenmez sızım var benim.
Gün üstüne günden geliyor kader,
Felekle aramda kozum var benim.

Bu dünyayı benimsiyor adiler,
Birbirinin haklarını yediler,
Kafes geniş kalbe küçük dediler,
Kalbimde çok büyük düzum var benim.

Sansı hiç görmedim kaderim yoktur,
Teselli nasihat verenler çoktur,
Doğup çile çekip ölmesi haktır,
Anlımda okunmaz yazım var benim.

Gelenler sırada gidenler dönmez,
Dünya şefkatine hiç kimse doymaz,
Yemez içmez bir Allah'tır uyumaz,
Bakar açık görmez gözüm var benim.

Gönülü kırması her şeyden kolay,
Kırıp da yapması çok büyük olay,
Arkamdan konuşup edenler olay,
Gönül tarlasında izim var benim.

Engünü başına geleni bilsin,
Destanı dinleyen bir hisse alsın,
Dünya haritası hep sizin olsun,
Yalnız dokuz arşın bezim benim. (11.03.1991)

BİR ZALİM

Otuz yıldan beri bir yuva kurdum,
Dağıttı yuvamı bozdu bir zalim.
El âlem içinde rüsva eyledi,
Ak günümü kara yazdı bir zalim.

Bir kara taş idim kırdı kül gibi,
Kumaş idim yırttı attı çul gibi,
Altın idim akçe etti pul gibi,
Yaktı yüreğimi üzdü bir zalim.

Nasıl eyledim böyle kullara?
Şeref haysiyetim düştü dillere,
Arka üstü düştüm çamur yollara,
Dozer gibi ezdi geçti bir zalim.

Havale eyledim bir Huda teke,
Dayadım sırtını ağır bir yüke,
Bir kurban misali eyledi tika,
Demir şiş üstüne bizdi bir zalim.

Çok derindir bu sinemin yaresi,
Gittim tabiplere yoktur çaresi,
Bir gün size gelir nöbet sırası,
Yürüdü üstüme kızdı bir zalim.

Hatıradır okuyana yazana,
Böyle zulüm olmaz garip ozana,
Koydu beni bir kapaklı kazana,
Kaynatıp tülbentten sözdü bir zalim.

Engünî dünyada yoğumuş gibi,
İşten güçten elim soğumuş gibi,
Bir gün hastalanıp uyumuş gibi,
Öldü diye mezar kazdı bir zalim. (11.11.1999)

FELEK

Alaydan çıkarken sızlar yüreğim,
Virajları alamıyor bileğim,
Allah huzurunda olmaz dileğim,
Çöl viran dağlarda bıraktın felek.

Dolandım virajı kuş gibi aldım,
Fazla kum yükledim yerimde kaldım,
Bir Başçavuş üç tankçı alaya saldım,
Çöl viran dağlarda bıraktın felek.

Karıştı şanzıman kalkmaz yerinden,
Reo ingil ingil öter zorundan,
Şoförün bir şey gelmez elinden,
Çöl viran dağlarda bıraktın felek.

Sivil şoförler yardımcı olmaz,
Askerin halinden kimse bilmez,
Beklerim alaydan hiç kimse gelmez,
Çöl viran dağlarda bıraktın felek.

Mevsim kış gittikçe soğuyor hava,
Yalvardım Allah'a eyledim dua,
At insan dayanır mı dağda soğuğa?
Çöl viran dağlarda bıraktın felek.

Sigaram yok çakmak çakıp içeyim,
Yalnız kaldım derdimi kime açayım,
Şükrü Başgedikli gelirse nereye kaçayım,
Rüzgârlı dağlarda bıraktın felek.

Başıma gülenin başına gelsin,
Dilerim Yaradan yardımcı olsun,
Engüni destanının sonunu bulsun,
Aç susuz dağlarda bıraktın felek. (17.11.1965)

YOLUMU KESTİN FELEK

Kalbim çok sıkıştı nefes alamam,
Ezelim yetmeden düşüp ölemem,
Geldim bu çağıma neden gülemem,
Zincirle bağladın kolumu felek.

Aman felek aman bezdim elinden,
Gayet coşmuştun geçemedim selinden,
Kar yağmıştı tipi esmiş yolundan,
Geçilmez ettin yolumu felek.

Yanıyor vücudum söndüren olmaz,
Çok canım sıkıldı hiç kimse bilmez,
İzin yapamıyorum yüzümde gülmez,
Ağlatıp da kalbimi kırdın sen felek.

Yeter zalim felek çektiğim yeter,
Benim çektiklerim ölümden beter,
Gözümün önünde sevgili peder,
Kuruttun ağzımda dilimi felek.

Dinleyin de hisse alın sözümden,
Babam annem gitmez oldu gözümden,
Çok hasret kaldım sıla yüzünden,
Küçük yaşta kestin sılamı felek.

Vurdu zalim felek dağ ile taş,
Aklım ermez oldu böyle bir işe,
Yazdığım destanlar gitmesin boşa,
Kovanda bitirdin balımı felek.

Yazma şair Engün kendini sağla,
Bayram günü otur bir yerde ağla,
Engüni destanın sonunu bağla.
Gurbet elde acı halimi felek. (27.01.1965)

İHTİYAR

Bir baksana geçirdiğim zamana,
Ne olacak senin halin ihtiyar?
Bu ıstırap böyle sürüp giderse,
Çok tez paylaşılır malın ihtiyar.

Baban seni yetiştirdi bağında,
Bülbüller ötüyor solu sağında,
Bir fırtına kopmuş ömrün dağında,
Ne de çabuk solmuş gülün ihtiyar.

Zalim felek sürü sürü getirmiş,
Zulüm etmiş iflahını bitirmiş,
Gam kasavet omzuna oturmuş,
Yukarı doğrulmaz belin ihtiyar.

Ekmeğin bayattır soğuktur aşın,
Hani ya kırığın dökülmüş kaşın,
Yetmiş yukarı geçince yaşın,
Ne kız sayar, ne de gelin ihtiyar.

Damarında kanın kalbe yetmezse,
Kalkıp yürümeye dizin tutmazsa,
Çocuklara bile gücün yetmezse,
Elbette konuşmaz dilin ihtiyar.

Şair Engün yazar ihtiyarlara,
Kendi de gelmiştir o sıralara,
İnsan dayanır mı zor çilelere?
Nerede kalacak ölün ihtiyar.

KAYMAKAM BU

Ehli bir insansın sayın efendim,
Tarih ey diyecek sözümüz yoktur.
Adaleti disiplini severim,
Amirlere karşı naz bizde yoktur.

Kırsal bir köşede yanan kor gibi,
Geçimimiz telaşımız zor gibi,
Gözüm alçaklara bakar kör gibi,
Uzağı görececek göz bizde yoktur.

Bu ilhamı Yaradan'dan alırken,
Gün tükenip bir gün sıra gelirken,
Giden gelmez yola yolcu derken,
Sarılp gıdacak bez bizde yoktur.

Engüni'yim vaz geçemem anımdan,
Hanefi mezhebi İslam dininden,
Haber gelmez gerçeklerin sonundan,
Ozanım çalacak saz bizde yoktur.

SEVDİĞİM

İnsanın cevheri belli gözünden,
Yürüyelim Muhammet'in izinden,
Bir kudumsuz beynamazın yüzenden,
Asfalt gibi yollar tozdu sevdiğim.

Başa geleceği hiç kimse bilemez,
Ezrail gelip de kapıyı çalamaz,
Ecel denen neyse yakan bırakmaz,
Kendisine mezar kazdı sevdiğim.

Çağırdım imdada gelsin birini,
Bilseydim namusumu arımı,
Bunca sakladığım gizli sırrımı,
Ne yazık ki kader çözdü sevdiğim.

İnsanın sevgisi gelir imandan,
Seni sual eder çayır çimenden,
Elin siteminden kendi gamından,
Engünî canından bezdi sevdiğim.

ZALİM

Gurbet elde neler geldi başıma,
Benim bu halimi göresin zalim.
Vücudumu parça parça ettiler,
Gelip de yarımı sarasın zalim.

Dertlerimi hem söyleyip yazdılar,
Girdi damarıma tek tek gezdiler,
Kan kalmadı vücudumdan süzdüler,
Eksilen kanımı veresin zalim.

Hasta yatağında sabah olmuyor,
Sağ olanlar hasta hali bilmiyor,
Çok bekledim ziyaretçi gelmiyor,
Ansızın kapıyı çalasın zalim.

Hiç razı değilim burada kalmaya,
Karar verdim ben sılaya dönmeye,
Ömür yetmez belki sana gelmeye,
Bari sen yanıma gelesin zalim.

Engünî söylüyor konuşma dinle,
Gerçek dost olanın halinden anla,
Kendin gelmez isen bir selam yolla,
Bu kırık gönlümü alasın zalim. (12.10.2002)

3.1.8. KAHRAMANLIK

-Semai Şekliyle Yazılanlar

ÇETELERİM

Bugün Artvin gül gülistan,
Çapalansın bağ ve bostan,
Tarihlere olsun destan,
Çetelerim, çetelerim.

Savaştan hiç dönmez geri,
Allah der yürü ileri,
Din kuvveti iman nuru,
Çetelerim, çetelerim.

Albayrak kanımdan renkli,
Çelik bilek tunç yürekli,
Böyle olması gerekli,
Çetelerim, çetelerim.

Denize kanı döktü,
Sor ona ki neler çekti,
Kaleye bayrağı dikti,
Çetelerim, çetelerim.

Göçünü yükler katıra,
Engünî çeker satıra,
Halit Paşa'dan hatıra,
Çetelerim, çetelerim.

ARTVİN

Artvin'in kurtuluşu için,
Kılıktan kılığa girdim,
Sorun benim iç dünyama,
Girdim ama neler gördüm.

Düşmanı kovmuşlar yurttan,
Kurtulmuşlar sefaletten,
Unutulmaz Yedi Mart'tan,
İşte bugün çok sevindim.

Tarih yazmış dağa taş,
O gün neler gelmiş başa,
Kurtarıcı Halit Paşa,
Onun rolünde oynadım.
Çok cefakâr atalarım,
Düşmanları katarım,
Benim güçlü çetelerim,
Onlarla coştum kaydım.

Engünî bağlı vatana,
Saygı duyarım atama,
Yurdumdan toprak satana,
Hem kızdım hem soyladım. (10.11.2001)

-11'li Heceyle Yazılanlar

VURUN ÇETELERİM

Aman vermeyelim kahpe düşmana,
Vurun çetelerim zafer bizimdir.
Öleceksek vatan için yan yana,
Vurun çetelerim zafer bizimdir.

Yalnız kaldık deyip korkmayın sakın,
Sarmış kağnısını yüklemiş yükün,
Cephane getiren nineme bakın,
Vurun çetelerim zafer bizimdir.

Elimizde kazma kürek balta,
Vuralım düşmanı alalım alta,
Böylesi haktır kahpe cellata,
Vurun çetelerim zafer bizimdir.

Bulanmış Çoruh'un suyu dinmeli,
Katarlar yurduna geri dönmeli,
İçimizde yanan ateş sönmeli,
Vurun çetelerim zafer bizimdir.

Ozan Engünî der ki silinsin ayıp,
Savaş meydanın da vermeden kayıp,
Milletçe buyur da çıkalım sahip,
Vurun çetelerim zafer bizimdir.

3.1.9. NASİHAT

3.1.9.1. Kendine Nasihat

-11 'li Heceyle Yazılanlar

ŞÜKÜR EYLA

Şükür eyle gördüğüne efendim,
Beterin beteri var hele hele.
Doğduğuna pişman olmamışsan
Azıcık sabreyle de gör hele hele.

Adalet tükendi yerinde durdu,
Haksızlık cihanı sis gibi sardı,
Kulağın işitti gözlerin gördü,
Kalacak içinde sır hele hele.

Eğer duman sarmışsa başını,
Ne olursa olsun sorma yaşını,
Kara toprak almış ise eşini,
Yanar yüreğinde kor hele hele.

Bu işler gitmiştir benim zoruma,
Dağlar dayanamaz ahu zarıma,
İçimdeki dayanılmaz yarama,
Ne zaman yağacak kar hele hele?

Engüni'yim gözüm uyku tutmazsa,
Oturup kalkmaya gücüm yetmezse,
Gün tükenip işim erken bitmezse,
Yetmişinden sonra zor hele hele. (09.12.2005)

YAŞAR

Aç gözün gafletten, vakit geliyor,
Geleni geçeni saysana Yaşar.
Şeytanın peşine uymuş gidersin,
Acele bu yoldan caysana Yaşar.

Kur'an'ı Kerim'i vardır bir yazan,
Böyle gitmez bir gün bozulur düzen,
Beş vakit camide okunur ezan,
Ezanın sesini duysana Yaşar.

Yaşın altmış oldu topla kendini,
Dağıtırlar tuzağını bendini,
Hakk'ın huzuruna çevir kendini,
Sonra demesinler vay sana Yaşar.

Yeter yaptıkların boyutlar aştı,
Ağardı saçların dişlerin düştü,
Her şey noksanlıydı hükmün de geçti,
Dünyanın zevkine doysana Yaşar.

Düşen yarın tutan olmaz elinden,
Hiç fayda görmesin dünya malından,
Eğer ayrılmasan Hakk'ın yolundan,
Sağ iken Mevla'yı bulsana Yaşar.

Nefsini bırakma kendi haline,
Zaman geçer imkân gelmez eline,
O zalim şeytanın basan beline,
Düşmanın canına kıysana Yaşar.

Engüni derki her gün verilir sala,
Tövbe istif tez getir dile,
Cesedi toprağa ruhunda sure,
Kendini kabire koysana Yaşar. (08.02.2005)

3.1.9.2. Halka ve Tanıdıklara Nasihat

-Semai Şekliyle Yazılanlar

BİR GÜN

Yükseklerden bakan insan,
Alçaklara iner bir gün.
Pişman olur yaptığına,
Hakikate döner bir gün.

Sadakat göster dostuna,
Dost düşmez senin kastına,
Azrail göğsün üstüne,
Gün gelirce konar bir gün.

Derttir söyleten âşığı,
Güzelliğin yakışığı,
Gözünün nurlu ışığı,
Ağır ağır söner bir gün.

Gün geçirmiş yaza güze,
Dinle kulak ver bu söze,
Yakışıkdaki omuza,
Vakti gelir biner bir gün.

Engünü bahçeden bağdan,
İlhamını aldı dağdan,
Amel defterini sağdan,
Almasa yanar bir gün. (14.09.1999)

NE OLUR

Şu babanın yurtlarını,
Terk edip gitmeyin ne olur.
Tarlasını çayırını,
Sakın ha satmayın ne olur.

Sazı ile cazı ile,
Gelini ile kızı ile,
El âlemin sözü ile,
Batağa batmayın ne olur.

Gurbet el zehirden acı,
Yakın değil uzak bacı,
Kardeşti derdin ilacı,
Uzağa atmayın ne olur.

Kayıp etme imamını,
Değerlendir zamanını,
Eksoz kömür dumanını,
Ciğerine sokma ne olur.

Zannetmeyin ettik kârı,
Mutfağa yetişmez para,
İğne sokturup damara,
Kana serum takma ne olur.

Geçti Engüni'nin çağı,
Hani bahçe nerde bağı,
Gurbet el çile yatağı,
İçinde yatmayın ne olur.

-11'li Heceyle Yazılanlar

BİLİRSEN

İster tosun olsun isterse inek,
Dikkat edip gütmesini bilersen.
Sermaye istersen al bir değnek,
Eğer ki sen tutmasını bilersen.

Önceden tedbir al zalim nazara,
İnanmazsan koyar seni mezara,
Sakla malın götür büyük pazara,
Zarar etmez satmasını bilersen.

Sır saklarsın düşmanların duyamaz,
Kırk harami bir çıplağı soyamaz,
Cebel dağlar sana karşı koyamaz,
Fen kullanıp itmesini bilersen.

Hiçbir şey bilmezsen gel sür sabanı,
Hep hatırla annen ile babanı,
Gece yatağına gelmez yabani,
Nöbetini tutmasını bilirsən.

Sam yelləri eser bahçe bağına,
Hep kuşlar çevrili solu sağına,
Engün varmak ister Aksu Dağına,
Terlemezsən gitmesini bilirsən. (10. 06. 1984)

GEÇ GİT

İnsanoğlu dikkat eyle kendine,
Yapmadığın gönlü kırmadan geç git.
İki kişi sohbetine rastlarsan,
Sakın kulak verme durmadan geç git.

Yüze gülen dost olur mu her kişi,
Her erkeğe denilir mi er kişi,
Seninle ilgisi olmayan işi,
Kapa gözlerini görmeden geç git.

Sakın boş yerlere kendini yorma,
Fitnenin fesadın yanında durma,
Yalancı insana doğruyu sorma,
Boşuna eğlenme sormadan geç git.

Hiç dara düşmezsən gönül yaparsan,
Harcanıp gidersən yoldan saparsan,
Bir mazlumun yakasından kaparsan,
Biraz sabır eyle vurmadan geç git.

Engüni'yim bugün düştüm ne hale,
Dilerim Mevla'dan bir yardım ala,
Aşkım atıyla çıkarsan yola,
Fazla kovalama yormadan geç git.

NEREDEN NEREYE

Dinle bu sözümü, kulak ver dinle,
Bundan sonra bakma işe Ahmet Bey.
Maziyi hatırla öyle karar ver,
Sonra başını vurma taş Ahmet Bey.

Kendi yaptığında kendinde şaştın,
İsteğince menzile ulaştın,
Söyle gurbet ele sen nasıl düştün,
Yaz beklerken geldin kış Ahmet Bey.

Hani ya servetin nerede malın,
Sararmış yaprağın kurumuş dalın,
Dara düşer isen el olur yârin,
Bunca yıl uğraşın boşa Ahmet Bey.

İyilik yaptın söyle neye yaradı,
Kaza yaptın, seni kimler aradı,
Fitneler çoğaldı fesat türedi,
Bela getirirler baş Ahmet Bey.

Der Engünî köyden köye gezerken,
Kılıcını çekip ferman yazarken,
Gelen misafire kuzu keserken,
O zaman dediler Paşa Ahmet Bey.

KARDEŞİM

Gel kardeşim şu israftan dönelim,
Gereksiz israfa gitme kardeşim.
Atamızdan vardır bize nasihat,
Atanın sözünü yutma kardeşim.

Kendi kendine yapma oyunu,
İnsan değişmezse kötü huyunu,
Boşuna akıtma musluk suyunu,
Devleti zarara itme kardeşim.

İsraf etme bulamazsın dermanı,
Yürümezmiş israfçının kervanı,
Nüfusuna göre pişir çorbanı,
Fazlasını çöpe atma kardeşim.

Enerjimiz barajlardan geliyor,
Vakitli vakitsiz lamba yanıyor,
Eski çağlar yeniçağa dönüyor,
Dalıp da uykuya yatma kardeşim.

Avrupa gidiyor güneşe aya,
İyi düşün sonra kalma hay haya,
Elbisenin ütüsü bozuldu diye,
Pahalı alıp ucuza satma kardeşim.

İsraf ortadan çıksa çekilse,
Saatinin yelkovanı bükülse,
İskarpinden iki çivi sökülse,
Sakın tasarrufa gitme kardeşim.

Hatırlayın atamızın sözünü,
İsrafçı insanın görme yüzünü,
Tasarruf iyidir sen aç gözünü,
Engün'nin sözünü atma kardeşim.
(19.07.1991)

TASARRUFA ÇAĞRI
Edirne'den Kars'a kadar duyulsun,
Hep beraber tasarrufa gidelim.
Herkes bu amaçla yola koyulsun,
Hep beraber tasarrufa gidelim.

Denizlerden sisler bulandı havaya,
Pislikler yayıldı çevre ovaya,
Yediden yetmişe biz bu davaya,
Hep beraber tasarrufa gidelim.

Şoförler birlikte verin kararı,
Tedbirsiz yakıtın çoktur zararı,
Yolda seyrederken gidin aralı,
Hep beraber tasarrufa gidelim.

İsrafa dinimiz bile düşmandır,
Kabadayılığın sonu pişmandır,
Tasarrufa gitmek iyi yaşamdır,
Hep beraber tasarrufa gidelim.

Sözümü dinleyip hisse alanlar,
Kârı ile zararını bilenler,
Hoş geldiniz tasarrufa gelenler,
Hep beraber tasarrufa gidelim.

Hisse alın Engüni'nin sözünden,
Yürüyelim tasarrufun izinden,
Nefret oldum israfçının yüzünden,
Hep beraber tasarrufa gidelim. (21.05.1990)

3.1.10. ÖLÜM

-Semai Şekliyle Yazılanlar

YAVAŞÇA

Ağır ağır yaklaşıyor,
Ölüm yavaşça yavaşça.
Geldi çöktü omuzuma,
Zulüm yavaşça yavaşça.

Bu sözlerim olur gerçek,
Hoş günler geçecek,
Gönül bağı döktü çiçek,
Gülüm yavaşça, yavaşça.

Zaman geçti çağ dolandı,
İhtiyarlık bir yıldı,
Tatlı idi acılandı,
Balım yavaşça yavaşça.

Yaradan'a bağlı özüm,
Yüreğimde vardır sızım,
Paylaşırlar oğlum kızım,
Malım yavaşça yavaşça.

Deli gönöl yoruluyor,
İşin sonu görünüyor,
Coşkun sular duruluyor,
Selim yavaşça yavaşça.

Çileli gün bitmez oldu,
Ayaklarım gitmez oldu,
İşe güce yetmez oldu,
Elim yavaşça yavaşça.

Yaşım elli altmış oldu,
Sarardı gül benzim soldu,
Artık her şey belli oldu,
Halim yavaşça yavaşça.

Engün biner tabut ata,
Götürürler tuta tuta,
Son nefeste salavata,
Dilim yavaşça yavaşça. (25.06.1995)

-11 'li Heceyle Yazılanlar

ANA

Acep ne haldesin, neredesin şimdi?
Aylar yıllar geçti görmedim Ana.
Ne bir mektup geldi ne de telgraf,
Gözümün önünde perdesin Ana.

Geride bıraktın sıcak yuvanı,
Ana benden esirgeme duanı,
Kimse ayıramaz gönöl seveni,
Zararda değilsin kardasın Ana.

Diz çökerdin beşiğimin başına,
Saçlarını tuttun gözün yaşına,
Bir bülbül misali çıktım karşına,
Şimdi belki ah u zardasın Ana.

İyiliğin dolaşır dillerden dile,
Anasız yavrular çok çeker çile,
Cesedin toprakta çürüse bile,
İsrafil elinde surdasın Ana.

Ozan Engüni'nin anası sensin,
Kalbimin içinde yaşayan cansın,
Bana emek veren büyük insansın,
Nar içinde değil nurdasın Ana.

BİR BELA

Şaziye'mi kabire koyduktan sonra,
Yaşasam bir bela ölsem bir bela.
Gözlerimden hasret yaşı dökülür,
Ağlasam bir bela silsem bir bela.

Kınamayın dostlar çok büyük bela,
Koştum sağa sola yok dedi çare,
Bu dünya gözümde etmez beş para,
Yitirsem bir bela bulsam bir bela.

On beş yıl gezdirdim tuttum elinden,
Kötü kelam çıkmamıştır dilimden,
Ben anlarım o hastanın halından,
Bilmesem bir bela bilsem bir bela.

Engüni'yim kaybettim yârimi,
Yoluna sereydim küllü varımı,
Gelen tutmaz gidenlerin yerini,
Almasam bir bela alsam bir bela. (10.04.2005)

3.1.11. ÖZLEM

-Semai Şekliyle Yazılanlar

GEL

Nazlı yârim gurbet elde,
Yatıyorsan yatmadan gel.
Aşkın ile yanıyorum,
Yeşil duman tütmeden gel.

Kavuşamadım rahata,
Alışama kanaate,
Günlerim indi sahate,
Dakkalarım bitmeden gel.

Benzersin geline kıza,
Her baharda verdin ceza,
Başına gelmesin kaza,
Eski kini gütmeden gel.

Mevla'ya bırak işini,
Düşür böbreğin taşını,
Bekleme musalla taşını,
O masaya yatmadan gel.

Hem hayalimde hem düşümde,
Seller kopar gözyaşımda,
Mezarımın baş taşında,
Çekirgeler ötmeden gel.

Tatlı canım çıkar tenden,
Ayırırlar beni benden,
Hasret gitme Engüni'den,
Kara yasım tutmadan gel. (28.03.2002)

YAVRULARIMA

Gider isen Akdamla'ya,
Yavrulara selam söyle.
Hasretten gönül gamlayan,
Yavrulara selam söyle.

Yazdan sonra göremedim,
Hatırını soramadım,
Bir hediye veremedim,
Yavrulara selam söyle.

Necbiye'nin güzel yüzü,
Gülşen'in çakır gözü,
Nurşen'in tatlıdır sözü,
Yavrulara selam söyle.

Hasretlik ömür yarılar,
Çiçeği bekler arılar,
Derslerinde başarılar,
Yavrulara selam söyle.

Engüni'yim tekliyorum,
Derdime dert ekliyorum,
Sene sonunu bekliyorum,
Yavrulara selam söyle.

ZAMANIDIR

Gurbet elde fazla kaldım,
Yol almanın zamanıdır.
Arılar girdi kovana,
Bal almanın zamanıdır.

İster olsun oğlun,
Zaman gelir görmez gözün,
Evde geçmez ise sözün,
Lal olmanın zamanıdır.

İçimdeki çok sızıya,
Baharda çıksam yazıya,
Takarsın koyun, kuzuya,
Zil olmanın zamanıdır.

Eşi dostu anacaksın,
Sen sılaya döneceksin,
Seviyorsan yanacaksın,
Kül olmanın zamanıdır.

Zaman geldi çabuk geçti,
Saçlarıma aklar düştü,
Bağ bahçede çiçek açtı,
Gül olmanın zamanıdır.

Engünî insan hayranı,
Yaylada içtim ayranı,
Hacıya Kurban Bayramı,
Mal olmanın zamanıdır. (25.01.2003)

-11 'li Heceyle Yazılanlar

GELESİN

Altı aydır yollarını beklerim,
Ben öldükten sonra niye gelesin.
Ecel döşeğinde hasta yatarım,
Bileti cebine koya gelesin.

Dolandı devranım çağımız geçti,
Yandı ciğerlerim kaydadı pişti,
Sakın demeyesin araba kaçtı,
Vesayet yok ise yaya gelesin.

Ne zaman ey olur senin bu yaran,
Kesildi imkânın kalmadı çaren,
Eğer ki cebinde yok ise paran,
Hemen göndereyim saya gelesin.

Verdiğin günlerin hepsi bitti,
Ak kaldı ki zalim bizi terk etti,
Belki benim adresimi unuttu,
Şehirde değilim köye gelesin.

Çok fazla geciktin acaba niye,
Düşesin yollara yâr diye diye,
Senin ile konuşmuştuk haftaya,
Haftaya gelmezsen aya gelesin.

Engünü'yi uğrattılar nazara,
Kavlimiz değildi böyle pazara,
Senden ayrı koyarsalar mezara,
Kara haberimi duya gelesin. (20.04.1999)

SEVDİĞİM

Saatler günler haftalar aylar,
Geçti de gelmedi benim sevdiğim.
Eridi dağların kalmadı kari,
Coştı da gelmedi benim sevdiğim.

Artık yeşillendi kırlar ovalar,
Bahar mevsimine girdi havan,
Köylüler sabanı kovalar,
Koştı da gelmedi benim sevdiğim.

Yaradan'a bağlı dinim imanım,
Kalkmıyor sineme çöktü dumanım,
Günden güne azar azgın çıbanım,
Deşti da gelmedi benim sevdiğim.

Azaldı günlerim biter ömürcük,
Gözyaşlarım akar hep boncuk boncuk,
Dallar üstünde yeni tomurcuk,
Açtı da gelmedi benim sevdiğim.

Merhamet et bağıryanık ozana,
Hatıradır dinleyene yazana,
Engünü ustayı attım kazana,
Pişti de gelmedi benim sevdiğim.

SORDUM

Altı aydır sevdiğimi yitirdim,
Gelenden gidenden yollara sordum.
Yollar bana doğru cevap vermedi,
Sahraya, ovaya, çöllere sordum.

Bu yılda günlerim hep kötü geçti,
Bu nasıl kuş idi ne yana uçtu,
Yağmura tutulup suya mı düştü?
Çoruh'a, Fırat'a, Nillere sordum.

Dolandı devranım geçti ya çağım,
O benim umudum o yüce çağım,
O bir bahçe idi ben bahçıvanım,
Bahçeye, bağbana, güllere sordum.

Sözüm yalan değil hakikat gerçek,
Bu yolda başıma neler gelecek,
Dalların üstünde açılır çiçek,
Arı kovanında, ballara sordum.

Turist olup Antalya'ya gitti mi?
Ordan Ankara'ya el uzattı mı?
Acaba İzmit'i mesken etti mi?
Nefes alıp veren kullara sordum.

Ozan Engün kendi gönlün eğlensin,
Çimenli çiçekli yeşil yaylasın,
Görenler var ise n'olur söylesin,
Çeneye, dudağa, dillere sordum. (20.04.1999)

-11 'li Heceyle Yazılan Destan

GÖNLÜM SILADA

Cuma günü yayla çıksın söylenir,
Ağırlıklar mezaraya yollanır,
Güzellerin zülüfleri tellenir,
Kendim Urfa'dayım gönlüm silada.

Parlıyor yayla çiçeklerin sarısı,
Herkesin kaymak yapar karısı,
Öküzleri koşar gece yarısı,
Kendim Urfa'dayım gönlüm silada.

Öküzler koşulu yolda gidiyor,
Gece tango ziller figan ediyor,
Yaylaya çıkmayanlar daha yatıyor,
Kendim Urfa'dayım gönlüm silada.

Gelinlerin çocuğu durmayıp ağlar,
Kızlar pilekeyi sırtına bağlar,
Külekte eridi kaymaklar yağlar,
Kendim Urfa'dayım gönlüm silada.

Ormancılar gezer odun tutmaya,
Herkes diş bilerler yiyip yatmaya,
Çoban bulamazlar davar katmaya,
Kendim Urfa'dayım gönlüm silada.

Aslan gelmeyince güler mi dağlar?
Asker olan sevgilisine ağlar,
Garipler destanın sonunu bağlar,
Kendim Urfa'dayım gönlüm silada.

Engünî köyünden bir destan yazar,
Güzeller giyinip salınır gezer,
Bakan erkeklerin gönlünü ezer,
Kendim Urfa'dayım gönlüm silada.
(20.06.1965)

3.1.12. PASTORAL ŞİİRLERİ

-11'li Hece İle Yazılanlar

BAK HELE

Akıl ermez Mevla'm sual sorulmaz,
Şimşeklerin çakışına bak hele.
Damla damla yağıp biriken sular,
Derelerin akışına bak hele.

Seven sevgilisin daima gözler,
Bülbülün ağzında türlü avazlar,
Sahralar ovalar bayırlar düzler,
Zor işlerin yokuşuna bak hele.

Güç kuvveti ol Mevla'dan alıyor,
Gerçek bir olaydır âlem biliyor,
Bazı gölgelerde deprem oluyor,
Binaları yıkışına bak hele.

Ananın rahminden gelen bir çocuk,
Akar gözyaşları boncuk boncuk,
Dalların üstünde açar tomurcuk,
Çiçeklerin kokusuna bak hele.

Engüni'yim buna fetva veremem,
İki gizli sır var ona eremem,
Küçük bir sinekten dedik elaman,
Arıların sokuşuna bak hele.

3.1.13. TAŞLAMA

-Semai Şekliyle Yazılanlar

BU KÖYDE

Ne adalet ne düzen,
Yok bu köyde bu köyde.
Müminden münafık fazla,
Çok bu köyde çok bu köyde.

Aktı gözlerimin yaşı,
İki yıl verdim savaşı,
Değneğin iki başı,
Bok bu köyde bok bu köyde.

Sormaz mazlumun halini,
O yutmuş küçük dilini,
Kim yerse yiğidin malını,
Tok bu köyde, tok bu köyde.

Viran döndü hanem,
Nerde dedem nerde ninem,
Bu köy artık oldu cehennem,
Yok bu köyde yok bu köyde.

Başa geldi tam beş kişi,
Hepsi harami başı,
İşi yaparlar yasadışı,
Bak bu köyde bak bu köyde.

Engünî haksız kasabı,
Bir gün sorulur hesabı,
Hazreti İsa misali,
Çak bu köyde çak bu köyde. (20.11.1999)

-11'li Hece ile Yazılanlar

BELLİ

Ne biçim ortama kaldık efendim,
Ne yaşayan belli, ne ölen belli.
Günden güne dert üstüne dert gelir,
Ne ağlayan belli, ne gülen belli.

Herkesi bir telaş aldı yürüdü,
Çekildi damarda kanlar kurudu,
Biraz önce cüzdanımda var idi,
Ne yitiren belli, ne bulan belli.

Erkek arı gibi balı yediler,
Aslan yatağına girdi kediler,
Sen bilmiyon ben biliyom dediler,
Ne bilmeyen belli, ne bilen belli.

Zaruri ihtiyaç üstü üstüne,
Mektup yazamıyor dostu dostuna,
Böyle mi düşülür insan kastına?
Ne gizleyen belli, ne çalan belli.

Şair Engüni'yim aciz haneden,
Usandım aylardan bıktım seneden,
Onlar kötü biz iyiyiz vadeden,
Ne gerçeği belli ne yalan belli. (15.04.1991)

3.1.14. UMUTSUZLUK

-Semai Şekliyle Yazılanlar

BU DERT BENİ
Ciğerimden girdi ağrı,
Öldürecek bu dert beni.
Kara toprak eder çağrı,
Öldürecek bu dert beni.

Kaçtı dizlerimin canı,
Çekildi damarın kanı,
Biliyorum dünya fani,
Öldürecek bu dert beni.

Yürürken değişir yönüm,
Yükseliyor tansiyonum,
Belli artık geldi sonum,
Öldürecek bu dert beni.

Sanmayın ki bir düş idi,
Yazarken mevsim kış idi,
Evde ayağım üşüdü,
Öldürecek bu dert beni.

Gözümden akıyor yaşım,
Dönmeye başladı başım,
Bitti artık benim işim,
Öldürecek bu dert beni.

Dert bir değil sıra sıra,
Açacak sinemde yara,
Tenim karışır toprağa,
Öldürecek bu dert beni.

Kim bilecek kıymetimi,
Paylaşırlar servetimi,
Gelin alın nöbetimi,
Öldürecek bu dert beni.

Yıllarım artık indi aya,
Gelen gider bu dünyaya,
Derler Engüñî hani ya,
Öldürecek bu dert beni. (23.12.2000)

-11 'li Hece ile Yazılanlar

ARKADAŞ

Kışın şehirdeyim, yazın köydeyim,
Gezer göçmen kuşa döndüm arkadaş.
Haziran Temmuz'da Ağrı Dağı'nda,
Yatar kalkmaz kışa döndüm arkadaş.

Bir zamanda koku saçtım gül gibi,
Şimdi gözden düştüm eski çul gibi,
Yağmur yağmış gün görmemiş yol gibi,
Aynen öyle yaşa döndüm arkadaş.

Gelenden gidenden doğruyu sordum,
Nafile harcadım kendimi yordum,
Tepenin üstünde yuvarlar gördüm,
Yusyuvurlak taşla döndüm arkadaş.

Bazı haram dedik bazı da helal,
Bazı cemal dedik bazı da celal,
Yıprana yıprana oldum bir hilal,
Kırpık üstü kaşa döndüm arkadaş.

Engüñî'yim ateş sardı bacayı,
Çok yalvardım kabul etmez ricayı,
Karıştırdım gündüz ile geceyi,
İçmeden sarhoşa döndüm arkadaş.

BU HALİM

Saat beşte ben açarım gözümü,
Hiç kimseye geçiremem sözümü,
Bir gün tanıtırım kendi özümü,
Bilmem ne olacak bu benim halim.

Mıntika temizliğine çıkın söylerim,
Hiç kimse işitmez kendim dinlerim,
Bir günde bitecek sabırlı günlerim,
Bilmem ne olacak bu benim halim.
Yat mevcudu bulur tam doksan beşi,
Mıntika temizliğine çıkar on kişi,
Nöbetçi amiri olursa binbaşı,
Bilmem ne olacak bu benim halim.

Bakımcılar gider gres basmaya,
Yazıcılar kaçmış yazmaya,
Muhabereciler kaytarmış kablo kesmeye,
Bilmem ne olacak bu benim halim.

Tabakçılar gider görev yapmaya,
Kademeciler alışkın yana çekmeye,
Hizmet şoförleri gitmiş ikmal yapmaya,
Bilmem ne olacak bu benim halim.

Nasihat veririm kimse duymuyor,
Selahiyetim azdır gücüm çatmıyor,
Böyle zorlukla günler bitmiyor,
Bilmem ne olacak bu benim halim.

Boş ver Şair Engünî sen eyle sabır,
Hep bize gülücü olmuş bu tabur,
Hayinlik yapanı sıkır her kabir,
Bilmem ne olacak bu benim bu halim.
(24.11.1965)

BU SENE

Doksan üç yılının altıncı ayı,
Dağı taştan ayırıyor bu sene.
Gördüğünden ayrılması zor imiş,
Güzü yaştan ayırıyor bu sene.

Nice günler geçti zarın içinde,
Çok cefalar çektim narın içinde,
Ağustos ayında karın içinde,
Yazı kıştan ayırıyor bu sene.

Ceset sağ görünür yüreği ölü,
Böyle gelir gider dünyanın hali,
Halimi görenler diyecek deli,
Akli baştan ayırıyor bu sene.

Dünyanın zevkini dağlarda buldum,
Çobanlık yaparken kadroda aldım,
Yaşım elli yedi yoruldum kaldım,
Beni işten ayırıyor bu sene.

Ağardı başımda döküldü saçlar,
Bana gel gel eden yeşil ağaçlar,
Sesini sevdiğim o serçe kuşlar,
Beni kuştan ayırıyor bu sene.

Engüni'yim Hakk'a divan dururum,
Ayağım tutmasa başla yürürüm,
Gündüz görmezsem gece görürüm,
Beni düşten ayırıyor bu sene.

3.1.15. ÜZÜNTÜ, ESFLENME, ÇARESİZLİK

-Semai Şekliyle Yazılanlar

AĞLAR

Eşinden ayrılan turna,
Gölden göle konar ağlar.
Yârinden ayrılan yiğit,
Yatağında döner ağlar.

Tükenmez matemî yası,
Dört çocuğun bir anası,
Dış kapıda ayak sesi,
İşte geldi sanar ağlar.

Bir at için gezdi yaya,
Emeklerim gitti zaya,
Desti ile gitmez suya,
Desti ağlar, pınar ağlar.

Engin'iyim felek vurdu keseri,
Silinmez içimden aşkının zarı,
Varsa eğer geri kalan eseri,
Akşam sabah anar ağlar.(13.03.1993)

AH GÜNAHLARIM AH
Yağmur yağar üstüme,
Haber söyleyin dostuma
Esen yeller üstüme
Ah günahlarıma ah.

Veren Allah alır canı,
Bir gün derler Engün hani,
Uykudan kalkıp destanı,
Ah günahlarıma ah.

Ben bu dünyaya pes dedim,
Arşa ulaştı feryadım,
Papa ile ayran yedim,
Ah günahlarıma ah.
Hasret kaldım ben bayıra,
Bağırdım Ali Tayır'a,
Mallar girmişti çayıra,
Ah günahlarıma ah.

Engünî'yim büyümekten,
Doydum süt ile kaymaktan,
Çimenlere uyumaktan,
Ah bezdiğim günahlarım ah.

BİZİM YAYLALAR

Bulamadım dostu eşi,
Nettiz yaylalar, yaylalar.
Soracağım üç beş kişi,
Nettiz yaylalar, yaylalar.

Biliyorum dünya fani,
Bugün varsın yarın hani?
Cımbız Mevlut Pehlivanı,
Nettiz yaylalar, yaylalar.

Bir baksana sola sağa,
İnelim bahçeye bağa,
Nazım Beyle Ahmet Ağa,
Nettiz yaylalar, yaylalar.

Zaman uzun ömür kısa,
Nerde kanun nerde yasa,
Benim dedem avcı Musa,
Nettiz yaylalar, yaylalar.

Doyururdu aç insani,
Çok cömertti hem de gani,
O hanedan Kahramanı,
Nettiz yaylalar, yaylalar.

Gelecek günler sayılı,
Al safa eğit cahili,
Emektar çobanlar Nail'i,
Nettiz yaylalar, yaylalar.

Hep göç etmiş iyileri,
Çok azalmış sayıları,
Engüni'nin dayıları,
Nettiz yaylalar, yaylalar. (Haziran 2004)

BUNDAN SONRA

Beş yüz kıta şiir yazdım,
Daha yazmam bundan sonra.
Otuz kırk vilayet gezdim,
Daha gezmem bundan sonra.

Bir ata için gezdim yaya,
Emeklerim gitti zaya,
Gidip düştüm bir deryaya,
Daha yüzmem bundan sonra.

Beste yaptım yaza yaza,
Ozan oldum geza geza,
Haksız başı eza eza,
Daha ezmem bundan sonra.

Usandım canımdan bezdim,
Gönüller içinde nazdım,
Nicesin sırrını çözdüm,
Daha çözmem bundan sora.

Rüzgârgülü esen hızdım,
Otuzunda gezdim tozdum,
Taşı sıkıp suyun süzdüm,
Daha süzmem bundan sonra.

Engüni'yim ettim hücum,
Düşmanda kalmadı öcüm,
Çağ dolandı gitti gücüm,
Daha kızmam bundan sonra. (20.11.1999)

SOR SÖYLESİN

On uç yıl hasta kahrını,
Çekene sor da söylesin.
Yalnız kalıp da boynunu,
Bükene sor da söylesin.

Derdim vardır akın akın,
İsterseniz gelin bakın,
Taş üstüne kuru tohum,
Ekene sor da söylesin.

İnsan düşer halden hale,
Başına gelir türlü bela,
Bülbül feryat eder güle,
Dikene sor da söylesin.

Budanmış yaprağı dalı,
Göz görüyor belli halı,
Yukarı düzelmez belı,
Bükene sor da söylesin.

Çok yıllar geçmiş üstünden,
Gün gelir kopar dostundan,
Alırlar altından üstünden,
Bakana sor da söylesin.

Engün tutar neresini,
Çekmiş hayatın yasını,
İsterseniz doğrusunu,
Hakan'a sor da söylesin.

GELİYOR

Bu dünyada ne gördüm ise,
Hepsi bana boş geliyor.
Gerçek bir hayat kurmuştum,
Uykudayım düş geliyor.

Menzile varem dedim,
Hakk'a divan durem dedim,
Bir açıkgöz görem dedim,
İki gözü şaş geliyor.

Evvel ahın boş geliyor,
Yazın dağlara kış geliyor,
Tahtı bunlar biliyor,
Görünüşü hoş geliyor.

Aslı oldum Kerem oldum,
Çok düşündüm verem oldum,
Dostum ile yaren oldum,
Bir baktım ki taş geliyor.

Çiçekler süslenmiş dağlar,
Meyve yetiştiren bağlar,
Geçti birazdan civan çağlar,
Başımıza iş geliyor.

Engünî kendi haline,
Kervan yürümez yoluna,
Uğramış aşkın seline,
Üstü başı yaş geliyor. (10.03.1996)

YAŞIYORUM ŞAZİYE’M
Hasta Şaziye’m yüzüne,
Baka baka yaşıyorum.
Yatak serip ateşi,
Yaka yaka yaşıyorum.

Ondan başka yoktur varım,
Arşa yükseliyor ahım,
Kirleniyor çamaşırim,
Koka koka yaşıyorum.

Artık getirdim yaşıma,
Yaradan bozma başımı,
Tam otuz iki dişimi,
Söke söke yaşıyorum.

Kalmadı başımda saçım,
Yaradan’ım nedir suçum,
Un eledim ekmek için,
Döke döke yaşıyorum.

Kaçırdılar hevesimi,
Görün merdin sofrasını,
Komşuların tafрасını,
Çeke çeke yaşıyorum.

Engünî'yim Aydın Köyü'm,
Tuzsuz çorba ılık suyum,
Öksüz yetim gibi boyum,
Büke büke yaşıyorum. (15.09.1999)

-11'li Heceyle Yazılanlar

BİRER BİRER

Tarih doksan iki Ramazan ayı,
Cem oldu başıma iş birer birer.
O günü bayramın üçüncü günü,
Döküldü ağzımdan diş birer birer.

Ailemde yanıma geldi oturdu,
Biraz sohbet ettik uyku götürdü,
İşte o an her işini bitirdi,
Akıttın gözünden yaş birer birer.

Baktım ki kurumuş ayağı eli,
Ya rabbim kimseye verme bu hali,
Gözümünden akıyor sevgimin seli,
Düşmanlarım attı taş birer birer.

Saat üç idi ki kalktık yürüdük,
Yeri izi tozu dumana бүrүdük,
Saat tam beş idi Artvin'e girdik,
Yazdılar Erzurum fiş birer birer.

Erzurum yolları sürdü üç saat,
Tortum'a geçince hastamız rahat,
Dedik araştırma geldi kanahat,
Döküldü kipriğim yaş birer birer.

Hemen bizi içeriye aldılar.
Çok acele çaresini buldular.
Yalnız beni dışarıya saldılar.
Nice hayal kurdum düş birer birer.

Engüñî der çağım geldi yarıya,
Mevla'm Şaziye'yi verdi geriye,
Değişmem huriye varmam periyeye,
Şimdi gönlüm oldu hoş birer birer.

FUKARA

Fukaranın ömrü ümit değil mi?
Umutsuz da yaşayamaz fukara.
Karşıkı baklava börek yiyerken,
Ayda bir kez aş yiyemez fukara.

Bilsa bile kullanamaz oyunu,
Gam kasavet yıkamıştır beynini,
Ağaya paşaya eğmiş boynunu,
Hiç kimseye geç diyemez fukara.

Meçhuldür yiyecek yemeğin vakti,
Fukaranın hırsı içine saklı,
Karşıkı haksızda kendisi haklı,
Hiç kimseye puç diyemez fukara.

Bulutlar gizlemiş göğe ayını,
Güneş ısıtırmış soğuk suyunu,
Zengin beğenmezmiş koçu koyunu,
Yılda bir kez yiyemez fukara.

Fukara uykuya hayalle yatar,
Gelen gün noksandır gelecek beter,
Yılda on iki ay orucu tutar,
Şükreder boş diyemez fukara.

Şair Engüñî'yim yüzümde gelse,
Fakirin derdine bir dermen bulsam,
Bin bir güzel ile arkadaş olsam,
Hiç birine eş diyemez fukara.

DEDİLER

Kalbinde geçenin başına gelsin,
Bu ozan bunu da bildi dediler,
O yüce Yaradan ruhunu alsın,
Bizim aklımızı çaldı dediler.

Şoför oldum arabayla çalıştım,
Her virajdan düşe düşe alıştım,
Ecel ila ölü ile savaştım,
Bu usta altunu buldu dediler.

Sular gibi sakın sakın çağladım,
Aç kaldım karnıma taşı bağladım,
Komşu eyvah dedi hemen ağladım,
Gine bu komşu güldü dediler.

İzmit'ten aydına telefon geldi,
Zalim düşmanlar bir fırsat buldu,
Ben bir mevta isem size nem kaldı,
Âcizane Engünî öldü dediler.

AĞLADI

Artvin ilinde baraj sesi var,
Bu sesi duyunca dağlar ağladı.
Çiçekler nem tuttu gözüm yaşardı,
Bahçeler yaslıdır bağlar ağladı.

Matemli gözlerden yaslar döküldü,
Temeller kazıldı setler çekildi,
Sefil köylülerin beli büküldü,
Yoksullar kederli sağlar ağladı.

Bağdat'ın ayarı üzüm bağları,
Yemeyle bitmez sebze tığları,
Damağa tat veren zeytinyağları,
Mis gibi kokulu yağlar ağladı.

Su altında kalır mı Şurmak bağları,
Yıkıldı Ardanuç çöktü dağları,
Tarihe yazılı eski çağları,
Tarih karıştı çağlar ağladı.

Ozan Engünî'nin şiiri bitti,
Zenginler göçünü yükledi gitti,
Bu ıstırap bize çok zuhur etti,
Azı sabır etti çoklar ağladı. (28.03.2000)

BENİM

Yakını ırağı aynı görürdüm,
Elmas gibiydi gözlerim benim.
İnişi çıkışı aynı yürürdüm,
Düzde yürümüyor dizlerim benim.

Taş üstüne kuru tohum ekerdim,
Su yerine gözyaşımı dökerdim,
Bazı toplumlarda nutuk çekerdim,
Şimdi dinlemiyor sözlerim benim.

Bir zaman denildi Sakıp Sabancı,
Hep hısım akraba oldu yabancı,
Ben bir hancıydım onlarda yolcu,
Çektiler elimi kızlarım benim.

Böbrekler kabarmış kalp sıkışıyor,
Gözlerim kararıp başım dönüyor,
Kilom yüz otuzu hemen buluyor,
Değenekten geçmez kazlarım benim.

Kulak çınılıyor mide şişiyor,
Tam çene yaptırdım damak düşüyor,
Gören sanar bu Engünî yaşıyor,
Artık hazırlansın bezlerim benim. (08.05.2006)

DÜNYANIN TEMELİ

Dünyanın temeli eğri kazılmış,
O günkü günlerden pazar mı pazar.
Yedi günde var eylemiş cihanı,
Kur'an-ı Kerim'de yazar mı yazar.

On beş yıl çektirdi bana çileyi,
Felek vurdu tokat ile silleyi,
Düşmanlar içine yıktı kayayı,
Şimdi başımızı ezer mi ezer.

Herkese söylenmez ayle davası,
Gittikçe soğudu sıcak havası,
Kendi çalıştığı kendi yuvası,
Oluyor insana mezar mı mezar.

Zenginsen eyledim yuvana vara,
Gün gelir düşersin ah ile zara,
İsterse bir güne düşürür dara,
Ağa kapı kapı gezer mi gezer.

Onun için nice cefa çektiğin,
Onun için nice omuz soktuğun,
Elin doğurduğu kendi ektiğin,
Sırtından derini yüzer mi yüzer.

Uyku haram oldu gözüme gece,
Yuvamızı dağıttılar netice,
Evde karısına satılan koca,
Anaya babaya kızar mı kızar.

Bakmazlar yüzüne gözden düşersin,
Vay geldi başına fazla yaşarsan,
İç düşman kazanında pişersen,
İnce eleklerden süzer mi süzer.

Bu sözümde vardır bin bir mahana,
Cennetimi çevirdiler cehenneme,
Kendim buldum kendim aldım kime ne,
Engüni canından bezer mi benzer.

BU DERDİME DERMAN GEREK
Hangi kalem yazmış kaderin kara,
Böyle bir kalemi kırmak gerekir.
Koydun içerime derin bir yara,
Bunu bir hekime sormak gerekir.

Cemalin benziyor güneşe aya,
Kırpiklerin oka, kaşların yaya,
Mevla'mın emeği gitmemiş zaya,
Böyle bir güzeli görmek gerekir.

Duydum geçmişini yandım tutuştum,
Acaba doğrumu, kamaştım şaştım,
Gözün aydın imanına yetiştim,
İşin menziline varmak gerekir.

Eğer anlar isen ozan halinden,
Sanki bir veremdi kendi dilimden,
Kuş olsa da kurtulamaz elimden,
Düşünüp arada durmak gerekir.

İstersen ortadan kıram belini,
İstersen lal edeyim onun dilini,
Öptüreyim ayağını elini,
Yüzünü toprağa sürmek gerekir.

Yok mu o zalimin imanı dini?
Nasıl ağlatıyor sen gibi canı,
Tayin ederisem bir Arap cini,
Başını taşlara vurmak gerekir.

Engüñî'yim sırrım gizli tutulsun,
Üçler kırklar bu savaşa katılsın,
Senin ıstırabın nihayet bitsin,
Düşmanın belini kırmak gerekir.

MUHACİR

Yüklemiş göçünü çekmiş kervanı,
Bu günlerde işi zor muhacirim.
Çoluk çocuk yalın ayak çırpıplak,
Çekecek çilesi var muhacirin.

Düşmanlar başladı cana kıymaya,
Nefes yetmez cesetleri saymaya,
Zaman gerek menziline varmaya,
Gidecek yolların kar muhacirim.

Ardanuçlum zari zari ağlıyor,
Gözyaşları Çoruh gibi çağlıyor,
Saldatlar esiri tutmuş bağlıyor,
Sızladı vicdanı ar muhacirin.

Engüni der artar kederim derdim,
Düşman elinde vatanım yurdum,
Mevla'm muhacire eylesin yardım,
Geniş dünyaları dar muhacirim.

ÇEKEN BİLİR ARKADAŞ

Zaten ben bilirim bu dünya fani,
Bu derdimi sana açtım arkadaş,
İki bin beş idi Nisan'ın onu,
Bir acı şerbeti içtim arkadaş.

Fakırdım damla damla göl oldum,
Otuz bulda her kişiye kul oldum,
Fırat oldum âşık oldum Nil oldum,
Çoruh Nehri gibi taştım arkadaş,

Altmışına ulaştırıldı yaşıma,
Kara toprak aldı gitti eşimi,
Ağrı gibi duman saldı başımı,
Orada yolunu şaştım arkadaş.

Çekenler bilirmiş bu kıyameti,
Yattı da kalkmıyor gönlümün adı,
Yaradan'ın emri doğanın şartı,
Çile kapanına düştüm arkadaş.

Engünî eşini anarcasına,
Bir fener gibi idi sönercesine,
Ateşsiz dumansız yanarcasına,
Doksan derecede piştim arkadaş.(29.04.2005)

EFKARÎ BABA

Efkârî Baba'yı anma zamanı,
Biliyoruz bileceğiz biliriz,
İşte bu ustanın hasreti için,
Yanıyoruz yanacağız yanarız.

Şükür kavuşmuşuz bu yeniçağdır,
Ardanuç çevresi bahçeli bağdır,
Efkârî ustamız gönülde sağdır,
Sanıyoruz sanacağız sanarız.

Âşıklık dediğin gayet zor imiş,
Ozanı söyleten derviş pir imiş,
Bu anıta katılmayan var imiş,
Kınıyoruz kınacağız kınarız.

Rüyamda hayalin gelir karşıma,
Şairler ozanlar düşer peşine,
Toplanmış bir masanın başına,
Anıyoruz anacağız anarız.

Ergün ozandır bilene nimet,
Hoş sefa geldiniz olmasın zahmet,
Her mayıs ayında halkıma hizmet,
Sunuyoruz sunacağız sunarız. (19.05.1992)

GÖRÜŞÜM

Gün gelince can cesetten çekilir,
Bir kuru kemikle deri kalacak.
Gözlerinden hasret yaşı dökülür,
Kurduğun hayaller yarı kalacak.

Bağursan boğazdan çıkmıyor sesin,
Günden güne artıyor efkârın yasın,
Atadan dededen gelen mirasın,
Senide terk edip geri kalacak.

Yılların sarf edip kurduğun yuva,
Mirasçılar gelip açacak dava,
Anasız yavruya çıkmaz kova,
Balları tüketip arı kalacak.

Mevla'yı bir bilip ona taparsan,
Bir fakire insanlığın yaparsan,
Arslan olup zincirleri koparsan,
İkisi kırılıp biri kalacak.

Çok şeyler değişti bu yeniçağda,
Baykuşlar ötüyor virane bağda,
Dünya bir değirmen kullarsa bağda,
Taşları yıpranıp peri kalacak.

Engünü der sırat inceden ince,
Kazanlar kaynıyor ateş yanınca,
Bütün ruhlar bedenine dönünce,
İsrafil elinde suru kalacak. (01.03.1993)

NE OLUR

Saziye'mi kabire koyduktan sonra,
Yaşasam ne olur ölsem ne olur?
Gözyaşlarım dane dane dökülür,
Ağlasam ne olur gülsem ne olur?

Kınamayın dostlar büyük bir yara,
Koşum sağa sola yoktur bir çara,
Bu dünya gözümde etmez beş para,
Yitirsem ne olur bulsam ne olur?

On beş yıl gezdirdim tuttum elinden,
Kötü kelam çıkmamıştır dilinden,
Ben anlarım o hastanın halinden,
Bilmesen ne olur bilsen ne olur?

Engüni'yim kaybettim yarımı,
Yoluna seraydım küllü varımı,
Gelenler gidenin tutmaz yerini,
Almasam ne olur alsam ne olur?

GELİNİM

Otuz yıldan beri bir yuva kurdum,
Dağıttı yuvamı bozdu gelinim.
El âlem içinde rüsva eyledi,
Ak günümü kara yazdı gelinim.

Bir kara taş idim kırdı kül gibi,
Kumaş idim yırttı yırttı çul etti,
Altın idim akça etti pul gibi,
Yaktı yüreğimi üzdü gelinim.

Nasıl güveneyim böyle kullara,
Şeref haysiyetim düştü dillere,
Arka üstü düştüm çamur yollara,
Dozer gibi ezdi geçti gelinim.

Havale eyledim bir huda teka,
Dayadım sırtımı ağır bir yüke,
Bir kurban misali eyledi tıka,
Demir şiş üstüne dizdi gelinim.

Çok derindir bu sinemin yaresi,
Gittim tabiplere yoktur çaresi,
Bir gün sana gelir nöbet sırası,
Yürüdü üstüme kızdı gelinim.

Hatıramdır okuyana yazana,
Böyle zulüm olmaz galip ozana,
Koydu beni bir kapaklı kazana,
Kaynatıp dolbentten süzdü gelinim.

Engünî dünyada yokmuş gibi,
İşten güçten eli soğumuş gibi,
Bir gün hastalanıp uyumuş gibi,
Öldü diye mezar kazdı gelinim. (12.03.1999)

NE FAYDA

Başıma gelecek işi bilmedim,
Akşama kadar kazma salladım,
Taburun önünde yolda parladım,
Cesedimden canım gitmiş ne fayda.

Alay spor yapar kaldım köşede,
Dizlerim tutmuyor gönlüm neşede,
Hayatta rastlamadım böyle işe de,
Damarımda kanım bitmiş ne fayda.

Alaydan güreşçiler ayrıldı,
Üst taburdan otuz kişi sayıldı,
En sonunda ben Engünî soyundu,
Hak hukuk aradan gitti ne fayda.

Güreştim birine taktım kleye,
Çocuk yalvarıyor gani Mevla'ya,
Dalımın birisi denk geldi yere,
Yenildin dediler bitti ne fayda.

Öfkeden sinirim damardan taşıtı,
Çöktüm göbeğine iş işten geçti,
Hâkim beraber davasını açtı,
Sıdkımız sıyrıldı gitti ne fayda.

Beni tanıyanlar bu işe güldü,
Der Engüni gül benzim sarardı soldu,
Duruşuma gelecek haftaya kaldı,
Bekleyelim Cuma yetti ne fayda. (11.02.1962)

YAYLALAR

Sorarsan söyleyem bizim yayladan,
Karakargalara kalmış yaylalar,
Haziran Temmuz'da yaz aylarıdır,
Erkende çiçeği solmuş yaylalar.

Borular azalmış türemiş sinek,
Beş dana gelir altıda inek,
Görünce dayanmıyor eski yürek,
Erkenden ağla dolmuş yaylalar.

Rengi menekşeden, kokusu gülden,
Seda bülbülde, lezzeti baldan,
Sordum soruşturdum ovadan çölden,
Dediler sevdiğin ölmüş yaylalar,

Sarıçiçek melhem olmaz yaraya,
Altmış yılın geçmiş gitmiş araya,
Ozan Engüni'yi almış sıraya,
Şaziye'mi defterden silmiş yaylalar.
(Ağustos 2005)

-11'li Heceyle Yazılan Destan

ÇODOLT KÖM DESTANI
Tarih yetmiş beşte bir ettik sözü,
Geline yaz ayı topladık kuzu,
Yüreğimi aldı ince bir sızı,
Dolaştım dermanı bulana kadar.

Bulamadım bir sanatın iyisi,
Yüze ulaştırdım kuzu sayısı,
Ona da dadandı bir leş ayısı,
Nice savaş yaptım dolana kadar.

Mal alan dayanır efkâra gama,
Dünyaya bağlanıp benimdir deme,
Bir gece uyandım uğramış küme,
Kestim kuzuları ölene kadar.

Çoğusu yaralı kırmış belini,
O demde görseydin benim halimi,
Karanlıkta seçemedim yolumu,
Çağırdım köpeğim gelene kadar.

Köpeğim yetişti olay yerine,
Can dayanmaz feryadına zalime,
Nice ağır sözler geldi dilime,
Dedim yetişseydin olana kadar.

Baktım koluma bir olmuş saat,
Kaçırdı uykumu edemem rahat,
Der Engünî, durma sen bunu sat,
Bekledim müşteri gelene kadar. (07.10.1975)

3.1.16. SOSYAL KONULAR

3.1.16.1. Millî Bayramlar

-Semai Şekliyle Yazılanlar

CUMHURİYET
Atatürk'ün armağanı,
Cumhuriyet, Cumhuriyet.
En büyük derdin dermanı,
Cumhuriyet, Cumhuriyet.

Mustafa Kemal'in işi,
Açtı cephede savaşı,
O getirdi bu çağdaşı,
Cumhuriyet, Cumhuriyet.

Gazilerin aktı kanı,
Şehitlere dünya fani,
Türk ulusu seçti seni,
Cumhuriyet, Cumhuriyet.

Hem uygar, hem bağımsızdır,
Türk milleti gerçek hürdür,
Daha neler, neler vardır,
Cumhuriyet, Cumhuriyet.

Düşmanları vardı sızı,
Asil Türk'ün budur özü,
Dünyaya tanıttı bizi,
Cumhuriyet, Cumhuriyet.

Cihana geldim bir daha,
Kavuşacağım hedafa,
Türk gençliği müdafaa,
Cumhuriyet, Cumhuriyet.

1923 çizdi planı,
Başından öldür yılını,
Yirmi dokuz Ekim ilanı,
Cumhuriyet, Cumhuriyet.

Engünî borçlu bir cana,
Kan dökerim uğruna,
Türk Milleti bağlı sana,
Cumhuriyet, Cumhuriyet.

-11 'li Hece ile Yazılanlar

EGEMENLİK BAYRAMI
Duydu ağlamayı Mustafa Kemal,
Dikildi tüyleri bozuldu cemal,
Sivas Erzurum'da atıldı temel,
Yurdumuza kuvvet sağlar Atatürk.

Arkadaşlarını aldı yanına,
Dayadı göğsünü düşman önüne,
Bozulmaz milletim gelsin yanıma,
Allah Allah deyip çağlar Atatürk.

Büyük millet meclisi diye isim verildi,
Ankara da bir hükümet kuruldu,
Sanki boz bulanık sular duruldu,
Nehir gibi akıp çağlar Atatürk.

1920 Nisan'ın yirmi üçü,
Yükledi düşmanlar çektiler göçü,
Neşe ile doldu Türklerin içi,
Düşmanı zincire bağlar Atatürk.

Engüni'yim Atatürk'ün hayranı
Nice ceplerde kurdu seyranı,
23 Nisan'a Çocuk Bayramı,
Bizlere armağan verdi Atatürk. (23.04.1984)

3.1.16.2. Dinî Bayramlar

-11'li heceyle yazılan Destan

BAYRAM DESTANI

Hayranıyım anne baba hayranı,
Bakın şimdi geldi Kurban bayramı,
Herkes sılasında yapar seyranı,
Baba bayramımız mübarek olsun.

İbadet edelim Allah yolunda,
Geri kaldım şu Urfa'nın çölünde,
Üç dört bayram geçti gurbet ilinde,
Anne bayramımız mübarek olsun.

Hiç gülmem ağlarım ben bazı bazı,
Alırda sinemde çalarım sazı,
Bayram günü görmek isterim sizi,
Kardeş bayramınız mübarek olsun.

Yetmez mi feleğin vurduğu taşlar?
Ağlarım gözümde akıyor yaşlar,
Müminler kurbanı kesmeye başlar,
Baba bayramınız mübarek olsun.

Kesilen kurbanın akacak kanı,
Kolayca çıkacak hayvanın canı,
Hatırlayın unutmayın bayramda beni,
Anne bayramınız mübarek olsun.

Dolaştım dünyayı neler varımış,
Benim çektiğim ah u zar imiş,
Bayram günü annesizlik zormuş,
Baba bayramınız mübarek olsun.

Anne baba görür dünya da sağlar,
Yazar Şair Engün gözleri ağlar,
Bayram destanını sonuna bağlar,
Anne bayramınız mübarek olsun. (01.04.1966)

3.1.16.3. Artvin'in Kurtuluşu

-Semai Şekliyle Yazılanlar

YEDİ MARTA DOĞRU
Mevla'ya açılan diller,
Söyler Yedi Mart'a doğru.
Çoruh, Dicle, Fırat, Niller.
Akar Yedi Mart'a doğru.

Kan akınca gitmez hoşla,
Düşürdü bizi telaşa,
Sorun havadaki kuşa,
Uçar Yedi Mart'a doğru.

Zalimler taktılar kanca,
Çok acı olur görünce,
Yerdeki kara karınca,
Gezer Yedi Mart'a doğru.

Sahralar, ovalar, çöller,
Akar ırmak dolar göller,
Nefes alıp veren kullar,
Koşar Yedi Mart'a doğru.

Engüni'yim yazar kalem,
Barışana olsun selam,
Bütün kâinat cümle âlem,
Coşar Yedi Mart'a doğru.

3.1.17. YALNIZLIK

-11 'li Heceyle Yazılanlar

BULAMADIM

Bir ay oldu ayrılalı evimden,
Gezdim kapılarda iz bulamadım.
Girdim içeriye ısınam dedim,
Ateş bulamadım köz bulamadım.

Ah bu zaman neler sardı başıma,
Altmış yılım geçmiş boşu boşuna,
Dış kapıda çıkardılar karşıma,
Gelin bulamadım kız bulamadım.

Yükseldi tansiyon canımdan bezdim,
Oturdum ağladım, söyledim yazdım,
Evleri, ambarı, ahırını gezdim,
Sinek bulamadım vız bulamadım.

Bu iş benim hiç gitmedi hoşuma,
Sevgilim hayalim geldi karşıma,
İki gece kaldım yalnız başıma,
Sohbet bulamadım, söz bulamadım.

Yüklendi boynuma kasavet zulüm,
Bilmem ne olacak benim halim,
Çalıp söylemeye tutmadı dilim,
Mızrap bulamadım saz bulamadım.

Engün'ün gurbette geçer mi kışı?
Durmadan akıyor gözünün yaşı,
İstedim ölem de bitirem işi,
Kefin kefarete bez bulamadım. (12.12.2001)

OLMADI

Düştün kahpe felek benim peşime,
Acımadın gözden akan yaşıma,
Bayram günü hançer vurdun döşüme,
Ağladım gözümü silen olmadı.

Büyük amirlere geçmiyor sözüm,
Ağlaya ağlaya kör oldu gözüm,
Bayramda istedim otuz gün izin,
Bu garip halimden bilen olmadı.

İzine gitmeme izin verdiler,
Gece saat dörtte alarm vurdular,
Viranşehir yolunda bir gün durdular,
Hiç beni aklına alan olmadı.

Sayarım günleri Ramazan geldi,
Mübarek bayrama bir günüm kaldı,
Koptu ciğerlerim ağzıma geldi,
Ağladım yanıma gelen olmadı.

Yirmiye yetiştirdim yaşımı,
Uzattım saçımı söktüm dişimi,
Teftişte alarm bozdu işimi,
Aziz günde namaz kılan olmadı.

Sebep olanların kör olsun gözü,
Dağ ile taşlara çarpılsın dizi,
Kısaca keseyim destanım sizi,
Yazdığım destanda yalan olmadı.

Boş ver garip Engünî sıkma canını,
Vatan uğruna sarf et kanını,
Elbet bir gün raslatırsın gününü,
Acıyıp halimden bilen olmadı. (20.01.1966)

VURULDUM GİTTİ

Ne dostlarım sorar ne arar eşim,
Kendi dertlerime sarıldım gitti.
Isıtmıyor artık doğan güneşim,
İlkbahara yaza darıldım gitti.

Olmadı gözümün yaşın silenler,
Hasta düştüm yine olmaz gelenler,
İyi günlerimde yüze gülenler,
Şimdi dost elinden vuruldum gitti.

Uçurdum ben artık kafesten kuşu,
Yedim son rauntta kaderden tuşu,
Ağır geldi dostun hayat yokuşu,
Çıkamam ki düze yoruldum gitti.

Etme kahpe felek bak hallarıma,
Çığ düştü aşamam bu yollarıma,
Mevsimsiz kar yağdı dost dallarıma,
Yeşermez Filizim kırıldı gitti.

Dertli Engüni'yim ağır yüklerim,
Günden güne üzerine eklerim,
Neyi arzularım neyi beklerim,
Şimdi bir köşede kuruldum gitti.

3.2. ENGÜNİ'NİN ŞİİRLE HABERLEŞMESİ

3.2.1. ENGÜNİ'YE GÖNDERİLEN ŞİİRLER

3.2.1.1. İmsak Kılıç'tan Engüni'ye

BENİ TANIYAMAZSIN

Ağustos ayında tenin harmana,
Girmemişsen beni tanıyamazsın.
Sığırları her gün yeşil ormana,
Sürmemişsen beni tanıyamazsın.

Gözün herkes işte oğul kız ana,
Beraber çalışır gelin kaynana,
Armudun çirini sıcak ayvana,
Sermemişsen beni tanıyamazsın.

Sanmayasın beni sözde acemi,
Biliyorum kelimemi hecemi,
Şalın kuyu deriz orda cecimi,
Örmemişsen beni tanıyamazsın.

Kültür hazinesi köyün özünde,
Buğday kuruttun mu harman düzünde,
Yün ipliği kelef kelef dizinde,
Sarmamışsan beni tanıyamazsın.

Gel de köyde seyret ahşap yapıya,
Mısırı serdin mi tahta çatıya,
Kurban derisini geniş kapiya,
Germemişsen beni tanıyamazsın.

Otur da bir düşün boş zamanında,
Ormana gittin mi kış zamanında,
Pelüt kütüğünü yaş zamanında,
Yarmamışsan beni tanıyamazsın.

Güz mevsimi herkes kendi hayında,
Kızlar buğday yıkar çeşme suyunda,
Mısır koçanını Eylül ayında,
Kırmamışsan beni tanıyamazsın.

Kışın ey beslersen öküzü atı,
Fazla kıymetlenir çubuk sepeti,
Sen o sepet ile mallara oti,
Vermemişsen beni tanıyamazsın.

Bahar aylarında yağmur yağanda,
Ağılda kuzular tek tek doğanda,
Sen yanında nenen koyun sağanda,
Durmamışsan beni tanıyamazsın.

3.2.1.2. Cemal Alkan'dan Engüni'ye

ÖLÜME TESELLİ

Akıllı adamsın yaşar Engüni,
Alın yazısını bilemezsin ki.
Evladın torunun başın sağ olsun,
İstesen ölenle ölemezsin ki.

Besinlerdir zayıfları tavladan,
Her şey gelir bize ulu Mevla'dan,
Çoban oğlu bile gitti dünyadan,
Gidenleri geri alamazsın ki.

Belki de girmeden altmış yaşına,
Zehirler katıldı tatlı aşına,
Bu küçük kıyamet kötü başına,
Bir türlü kendine gelemezsin ki.

Ulaşılmaz bu dünyanın ucuna,
Ortak olmakta istedim acına,
Bol rahmetler diliyorum bacıma,
Nasıpsız namazın kılamazsın ki.

Yardım etsin ona Allah Muhammet,
Yap hayrı hasenat eyleme minnet,
Toprağı bol olsun mekânı cennet,
Sırat köprüsünde kalamazsın ki.

Kula nasıp değil yarını bilmek,
Öyle an gelir ki istersin ölmek,
Tanrım yazmamışsa bizlere gülmek,
Ne kadar zorlasan gülemezsin ki.

Cemaller ibret al bahardan yazdan,
Çekme sakın dilin dua niyazdan,
Üç İhlas Fatıha hediye bizden,
Oraya dünya malı sokamazsın ki.

3.2.1.3. Elibol'dan Engüni'ye

İHTİYALIK

Yokuşa yüzün yok, inişe dizin,
Uzağı yakını pek görmez yüzün,
Sanki bize tarih oluyor sözün,
İhtiyarlık başa geldiği zaman.

Ağrıdan sızıdan durmaz yakınır,
Çare arar sağa sola bakınır,
Az yese çok yese hemen dokunur,
İhtiyarlık başa geldiği zaman.

Yedek parçan olur iğne, şurup, hap,
Ne faydası var ki, ne yaparsan yap,
İflas etmiş ciğer, yorulmuş bir kalp,
İhtiyarlık başa geldiği zaman.

Dizler titrer sonra belin bükülür,
Damarlardan sıcakkanın çekilir,
Saç, sakal ağarır dişler dökülür,
İhtiyarlık başa geldiği zaman.

Ayakların baston ile üç olur,
Gençlikte koştuğun günler hiç olur,
Konuşsan suç olur sussan suç olur,
İhtiyarlık başa geldiği zaman.

Arkadaşın olur evde çocuklar,
Eşin, dostun seni arada yoklar,
Torunların alır bastonu saklar,
İhtiyarlık başa geldiği zaman.

Biri ölüp ayrıldı ise eşinden,
Kalan gitmek ister onun peşinden,
Çıkaramaz hayalinden düşünden,
İhtiyarlık başa geldiği zaman.

Ne abuk geçiyor baharlar gözler,
Zaman akımına uymuşuz bizler,
İnsan yaşlanınca ölümü gözler,
İhtiyarlık başa geldiğı zaman.

Yaşlılara değıl yalnız bu sözüm,
Gençlerde yaşlanır darılma kızım,
Senin de buruşur elin ve yüzün,
İhtiyarlık başa geldiğı zaman.

Elibol'un sözün, yabana atma,
Doğru yolu koyup eğriye sapma,
Günahlardan sakın harama bakma,
İhtiyarlık başa geldiğı zaman.

3.2.1.4. Ömer Okal'dan Engünî'ye

ENGÜNÎ BABAYA HATIRA
Üzölme üstadım sakın üzölme,
Yazğı böyle imiş elden ne gelir.
Âşıklar ezelden beri dertlidir,
Gün ömür bitmişse elden ne gelir.

Sanma ki bu dünya kimseye kalır,
Sırası gelenler seçilir ölür,
Dert veren Mevla'm dermanda verir,
Ekmek zehirliyse baldan ne gelir.

Dünyada herkese mutluluk haram,
Yok ki bu cihanda muradın alan,
Eşini kaybettin üstadım dayan,
Emir büyük yerden dilden ne gelir.

Ömer'im anlattım müşkül halimi,
Kaderin senin de büktü belini,
Nenemiz cennetten aldı yerini,
Özde bir şey yoksa elden ne gelir.

3.2.1.5. Avni Ünsal'dan Engüñî'ye

ENGÜÑÎ'YE SAYGILARIMLA
Altmış, yetmiş dedik geldik bu çağa,
Yaşamak isteriz hele Engüñî.
Bağbandın bağan çeperler çökmüş,
Didelerin mahkûm sele Engüñî.

Çekilmez faninin kahrı çekilmez,
Buğday tarlasına arpa ekilmez,
Bu alın yazısı asla okunmaz,
Ekilse ne verir ele Engüñî.

Senden rahmet ister yoldaşın eşin,
Dilerim tanrıdan sağ olsun başın,
Yakala sabrını tatlı ye aşın,
Ölüm farz kılınmış kula Engüñî.

Hanidir dünyada temel atanlar,
Şahı padişaha gülle atanlar,
Nerde fetihlerle şöhretler şanlar,
Hepsi toz olmuş yele Engüñî.

Üzgündür Ünsal da dostane üzgün,
Kimin mumu yanmış sabaha düzgün,
Kızsan da faniye kükresen azgın,
Alamazsın onu kola Engüñî. (11.06.2005)

3.2.1.6. Bestekâr'dan Engüñî'ye

ENGÜÑÎ KARDEŞİME
Kaybetmişsin eşin, başın sağ olsun,
Yükle derdini, bir file devam et.
Kalmaz bir efkârın seyahate çık,
Sen de Yunus gibi yola devam et.

Allah rahmet etsin bir Yasin oku,
Dünyada hiçbir kişi kalmaz baki,
İyi kumaşı fabrikanda doku,
Satmak için İstanbul'a devam et.

Allah sağlık versin alışsin kolun,
Filiz versin bağda yeşersin dalın,
Herkes'e özenle yardımda bulun,
Sözlerinde tatlı dile devam et.

Yeniden yuva kurmaya ver kararı,
Gönlün neşelensin bekle baharı,
Def et başındaki derdi efkârı,
Dokun sazındaki tele devam et.

Kaderde ne ise o gelir başa,
Yuvanda huzur et rahatça yaşa,
Dikkat et el ayağın deymesin taşa,
Bestekârla ilden ile devam et.

3.2.1.7. Akif Gürsoy'dan Engn'ye

BAşIN SAĞ OLSUN
Dinle kardeşim sen de dinle,
Bu köprüden ben de geçtim.
şerbeti ben de içtim,
Başın sağ olsun Engn Usta.

Of'tan gelince panfalıkla derdik,
Yalandan yan baştan hızağı kırdık,
Millet orada yalan soyledik,
Başın sağ olsun Engn Usta.

Gomozer ay'ı durmayıp akarlar,
Donup herkes bize bakıyor,
Ateş duştuğu yeri yakıyor,
Başın sağ olsun Engn Usta.

Bahardi zuraftıde tarlayı ektim,
Yalancı dünyadan vallahi bıktım,
Sor nızamıye neler çektim.
Başın sağ olsun Engn Usta.

Algıya ağılıya düştün yollara,
Gozyaşı doktın dondi sellere,
Şaziye'yi gondurdın gelmaz yollar,
Başın sağ olsun Engünî Usta.

Boş geçmedi bizim günümüz,
Kotu geldi vallahi sonumuz,
Kırıldı kanadımız işte kolumuz,
Başın sağ olsun Engünî Usta.

Bu dünya yalandır bende neyliyem,
Guzelce aturem doğru soylüyem,
Allah'tan Şaziya'ya rahmet eyleyem,
Başın sağ olsun Engünî Usta. (28.05.2005)

3.2.1.8. Nesuroğlu'ndan Engünî'ye

BABA

Altı aydır hasretini çektiğin,
Yoksa gurbet elde kaldı mı Baba?
Ne bir mektup ne bir haber yolladı,
İsmi defterinden sildi mi Baba?

Gelenden geçenden yâri sorarsın,
Yar aşkından tutuşursun yanarsın,
Gün vermiştin altı ayda dönersin,
Verdiğin sürede döndü mü Baba?

Çiçek olur gül dalında açardı,
Kelebekler gibi gökte uçardı,
Her bakışta gülücük saçardı,
Yoksa ki gül bezi soldu mu Baba?

Bir kez olsun felek sana gülmüyor,
Değer versen kıymetini bilmiyor,
Aylar oldu neden geri gelmiyor,
Senden başkasını buldu mu Baba?

Derdi için terk eylemiş yurdunu,
Anlatamaz hiç kimseye derdini,
Doktorlar toplanıp karar verdi mi?
Bilmem ameliyat oldu mu Baba?

Felek niye düşmüş senin kastına,
Tuz ekerler yaraların üstüne,
Allah şifa versin senin hastana,
Derdine bir çare buldu mu Baba?

Yeter Nesuroğlu dalma derine,
Umudum yok bugün ile yarına,
Allah kavuştursun sevdiklerine,
Akan gözyaşların dindi mi Baba?

VAR MIDIR?

Dinle bu sözümü Engüni Baba,
Sohbet eyleyecek halin var mıdır?
Bunca yıl dostlara bağ bahçe yaptın,
Şimdi koparacak gülün var mıdır?

Yıllarca çalışıp çektiğin cefa,
Söyle kaç gün olur sürdüğün sefa,
Yeter artık deyip kaldırdın rafa,
Zarar mı eyledin kârın var mıdır?

Belli mi mekânın neresi ilin,
Kovanda kalmamış peteğin balın,
İsterse dünyada olmasa malın,
Ahirete gidecek malın var mıdır?

Hiç hesap yaptın mı ne olacak halin,
Yaş geldi geçiyor büküldü belin,
Felek birer birer kırıyor dalın,
Daha tutulacak dalın var mıdır?

Zarar mı eyledin giderken kâra,
Güvenme servete güvenme vara,
Bir zalim yüzünden düşersen dara,
Çağırırsan gelecek pirin var mıdır?

Yeter Nesuroğlu sorduğın soru,
Tükenmiş meyvesi kalmamış dalı,
Dünyada kalıyor dünyanın malı,
Dillerde dolaşan namın var mıdır?

3.2.1.9. Servet Aydın'dan Engüni'ye

ENGÜNİ USTAMA HATIRA
Sana Mevla yazmış böyle yazılar,
İçerin yanar gitmez sızılar.
Teyzeye ağlaşır kardeş bacılar,
Mevla sana sabır versin Engüni.

Gözünde kurumaz akarda yaşlar,
Ayan oldu sana rüyada düşlar,
Ağardı başımda senin de saçlar,
Mevla sana sabır versin Engüni.

Mevla seni her anda bilir,
Dünya malı burada kalır,
Teyzemiz inşallah makamı bulur,
Mevla sana sabır versin Engüni.

Servet hatırayı söyler,
Mevla deryasını bağlar,
Dünyaları varı neyler,
Mevla sana sabır versin Engüni. (26.04.2005)

3.2.1.10. Bestami'den Engüni'ye

BESTAMİ'DEN ENGÜNİ'YE
Bu son olsun artık aldanişlarım,
Nerde yalan orda duracam üstat.
Üst üste yığıldı bak yanlışlarım,
Kanayan yarımı saracam üstat.

İnsanlık zamana direnir olmuş,
Kötülük yapanlar yaranır olmuş,
Şerefli insanlar aranır olmuş,
Şerefsiz hesap soracam üstat.

Kalpleri bürümüş kara bir duman,
Herkes birbirinden olmuş pek yaman,
Bir yerde haksızlık gördüğüm zaman,
O an namussuzu yerecem üstat.

Yok yüreklerde ne his ne duygu,
Kalmamış ne sevgi, ne de bir saygı,
Kimse gururundan duymuyor kaygı,
Burada göğsümü gerecem üstat.

Bestemi özünde şunları der ki,
Mazlumun hakkını puşt nasıl yer ki?
Adam gibi adam olsun yeter ki,
İstesin canımı verecem üstat.

GELMEZ OLDU YÂR SILAYA

Gelmez oldu yâr silaya,
Acep bu köyün hali mi Engünî?
Tutsak olduk ayrılığa,
Bunda hikmet var mı Engünî?

Ne bir mektup ne de bir haber,
Ne o gelir ne de gel der,
Ahbaplarım sual eder,
Yâr bana küs mü Engünî?

Bilmezdim gurbeti böyle,
Çekilir dert değil öyle,
Dert kervanın seyir eyle,
Başta o yâr mi Engünî?

Sana çatım bu derdimi,
Hasret бүktü bileğimi,
Kor ateşte yüreğimi,
Dağladılar mı Engünî?

Bestemi gel bitir sözün,
Cefa çekme alın yazım,
Şu âlemi iyi gezin,
Benim gibi var mı Engünî? (24.02.2007)

3.2.1.11. Dervişan'dan Engünî'ye

OLMAYASIN

Düşmüşün Engini gam girdabına,
Dalgıç ol kardeşim boğulmayasın.
Her zaman teslimdir kul kadirine,
Eriyen tükenir yağ olmayasın.

Sakın yenik düşme çarkı felekten,
Tekrar elemesin her bir elekten,
İkinci hayatı iste Allah'tan,
Yaşamın önüne bağ olmayasın.

Gittikçe güçleşir sevginin bağı,
Verirsen onundur gönül durağı,
Sakın stok etme gamı merakı,
Ömrünüz bitmeden yok olmayasın.

İmtihana çeker sevgili zatı,
Her şeyden üstündür insan gayreti,
Her zaman sabırla sürdür hayatı,
Feleğe darılıp dağılmayasın.

Şairin sevdiği basının tacı,
Onunla yaşanır hayat barajı,
Cananın kaybı da her şeyden acı,
Baharın gelmeyen bağ olmayasın.

Bir gün Dervişan'a doğrudur dersin,
Hak Mevla'm Eyüp'ün sabrını versin,
Etmezsen sabrını tezden bitersin,
Yabayla savrulan tığ olmayasın. (01.05.2005)

3.2.1.12. Yazar'dan Enginî 'ye

ÜSTADIM

Duydum ki ayrılmış can cananından,
Allah sabır versin üstadım.
Vadesi biter fani dünyadan,
Gün geldi kapını çaldı üstadım.

Bin bir zorluklarla kurdun yuvayı,
Dert ile geçirdin yalan dünyayı,
Eşlük etme sende ondan duayı,
Başka faydan olmaz ona üstadım.

Felek zehir kattı tatlı aşına,
Ortak olayım bende acına,
Üç ihlas Fatıha okuyorum bacıma,
Dilerim faydası olsun üstadım.

Tutan olur mu senin kolundan?
Mevla'm ayırmasın doğru yolundan,
Alıp götürsün de seni ardından,
Yokluğuna sabır zordur üstadım.

Yazarî'yim niçin söyler durursun,
Zaman gelip geçer halen uyursun,
Yazılan yazıyı bir gün görürsün,
Hayırlısı Allah'tan gelsin üstadım.
(20.05.2005)

3.2.1.13. Gururî'den Engünî 'ye³⁵

YAŞAR ENGÜNÎ

Sorarsan der yürekten dağlı,
Konuşur ustaca, sözleri yağlı,
Biraz kilolu, uzun boylu, orta çağlı,
Halk Ozanı Yaşar Engünî.

İçten deyişleri dokunur bazı,
Acemilikten midir, ötmüyor sazı,
Hep köyde geçmiş ömrünün yazı,
Yaşayan âşığımız Yaşar Engünî.

Evinde bulunur halı kilimi,
Ballı kelimeler süsler dilini,
Eşi zariftir, saygılı oğlu gelini,
Ardanuçlu âşık Yaşar Engünî.

Canlandırır Ata yadigârı Halit Paşa'yı,
Çete yapar, yerli Kürt'ü, Poşa'yı,
7 Mart'ta halka verir neşeyi,
Bizim Halk ozanı Yaşar Engünî.

Hatırlayalım biz ataları,
Düzeltemim yapılan o hataları,
Elemli kederli bunca hatıraları,
İçinde yaşar, Yaşar Engünî.

Gururî'yim böyle bildim halini,
Arabasıyla döktü bunca balımı,
Gomozor'da kayıp etti düve malımı,
Danzot'lu âşık Yaşar Engünî. (07.01.2005)

³⁵ İsmail Şimşek (Gururî) Engünî ustasına methiye yazmadan önce şu maniyi söylemiştir.

Ok attım çektim yayımı,
Şairlikte aldım azıcık payımı,
Âşıklar çırağı Halk ozanıdır,
Tanıtayım size yaşar dayımı.

3.2.1.14. Âşık Perişan'dan Engüni 'ye

ENGÜNİ USTAM

Levhi mahvuzunda yazmış Yaradan,
Başınız sağ olsun Engüni Ustam.
Âdem sürgün ayrı düştü Havva'dan,
Başınız sağ olsun Engüni Ustam.

Âşıklar kavuşmaz derler yarına,
Her zaman kederli girer yarına,
Bilirim merhem olmaz yarana,
Başınız sağ olsun Engüni Ustam.

Resulü Zîşan ayırdı Hatça'dan,
Yuvasını kurdu sonra Ayşe'den,
Sakın el çekmeyesin yaşımdan,
Başınız sağ olsun Engüni Ustam.

Ayrılan âşıklar zati şen değil,
Selvinin gölgesi olmuştur kayıl,
İster gül fıdan dik ister karanfil,
Başınız sağ olsun Engüni Ustam.

Gidip mezarına oku Fatiha,
Sakın düşmeyesin hicrana aha,
Mağfiret için yalvar Allah'a,
Başınız sağ olsun Engüni Ustam.

Öldü Fatma, Ağlar Hazreti Ali,
Meftununa yandı nice bin veli,
Elbette âşıklar delidir deli,
Başınız sağ olsun Engüni Ustam.

Melul mahsun daha evde köşede,
Feryat etsen bile kimler işida,
Çile rüzgârları eser peşuda,
Başınız sağ olsun Engüni Ustam.

Aşk ateşi düşmüş o ki özüne,
Büsbütün Ardanuç zindan gözüne,
Sır dökersin dert ortağı sazına,
Başınız sağ olsun Engüni Ustam.

Yuvada yavrular sızılar,
Âşıklara siyah yazdı yazılar,
Hasretle gün geçer, gönül arzular,
Başınız sağ olsun Engüni Ustam.

Düşündükçe yanan şirin canındır,
Şimdi zindan gibi her bir günündür,
Herkes bir yan olur, çile senindir,
Başınız sağ olsun Engüni Ustam.

Âşıkların çökmüş gönül kalesi,
Aldatır, oynatır dünya cilvesi,
Eyüp Yakup sabrı senin olası,
Başınız sağ olsun Engüni Ustam.

Ben salak, pirimden içmiştim bade,
Gayri bir diyarda düşürdüm yâda,
Kör düğüm çözülmez kara sevgide,
Başınız sağ olsun Engüni Ustam.

Şükür et mezarı vardır görürsün,
Ara sıra ziyarete varırsın,
Gidip gele gele yanar erersin,
Başınız sağ olsun Engüni Ustam.

Her şeyin beteri vardır ha haşa,
Yazılan mutlaka gelirmiş başa,
İki bin beş Nisan tutuldun kışa,
Başınız sağ olsun Engüni Ustam.

Kara toprak bir gün açar kucağın,
Unutma Perişan türap olacağın,
İnnalillahi ve inna aleyhi raciğün,
Başınız sağ olsun Engüni Ustam. (2005)

3.2.2. ENGÜNÎ'NİN GÖNDERDİĞİ ŞİİRLER

3.2.2.1. Engünî'den Gülhanî'ye

GÜLHANÎ

Yine duman çöktü ömür dağına,
Yol bulup da geçemiyom Gülhanî.
Dertlerim gizlidir derinden derin,
Sırdaş bulup açamıyom Gülhanî.

Ciğerlerim erimişler yağ gibi,
Bahçe yaptım yetişmedi bağ gibi,
Düşmanlar karşımda gezer dağ gibi,
Kılıç çalıp biçemiyom Gülhanî.

Aslımız kotanlar doğrudur özüm,
Kesilmiş takatim tutmuyor dizim,
Zalim muhannet anlamaz sözüm,
Kanat çalıp uçamıyom Gülhanî.

Mümin olanların mezar sarayı,
Gel otur kardeş düzek arayı,
Ak aradım bulamadım karayı,
Göz görmüyordur seçemiyom Gülhanî.

Yolların sahradır ova yok bayır,
Gözyaşım birikti oldu bir nehir,
Önüne koydular bir bardak zehir,
Can tatlıdır içemiyom Gülhanî.

Der Engünî doğuştan ciğerim dağlı,
Yollarım kesilmiş sol ile sağlı,
Dizlerim kesilmiş kollarım bağlı,
Fırsat bulup kaçamıyom Gülhanî.(02.10.1983)

3.2.2.2. Engünî'den İsmail Yazar'a

DİNLE YAZAR

Dinledim bu sözünü yazar İsmail,
Yaradan elimdan tutmayacak mı?
Sürüden ayrılan körpe bir kuzu,
Çoban o koyunu gütmeyecek mi?

Aslı yandı, Kerem yandı kul desa,
Rüstem desa pehlivana gal desa,
Yaradan'ım bu ozana gül desa,
Bülbül üzerine konmayacak mı?

Günümüz tükenip ömür bitince,
Ezrail gelip da yağın tutunca,
Ruhun ayrılıp beden yatınca,
Kara yer insanı yutmayacak mı?

Herkesin elinde kendi ameli,
Her kula görünmez onun cemali,
Topraktan geliyor insan temeli,
Tabiat geriye alamayacak mı?

İsmail'im ben de candan bezerim,
Moral bozuldu bu diyarda gezerim,
Her an her saniye seni özlerim,
Gönül muradınız ermiyecek mi?

Ozan Engüni'yim çileli başım,
Altmışın üstende seyreder yaşım,
Ey benim İsmail Yazar kardeşim,
Ozanlar safına girmeyecek mi?

3.2.2.3. Engüni'den Yarenoğlu'na

OZANDAN OZANA

Önce namın duydum sonra tanıştım,
Güneşim, yıldızım, ay Yarenoğlu.
Yüzündeki cemale alıştım,
Vilayetim kazam köy Yarenoğlu.

İnce uzun boyun seyremiş saçın,
Allah aşkıyla doludur için,
Arayıp bizleri sormadın niçin,
Çelik bir ozansın yay Yarenoğlu.

Sen gibi ozanı görünce şaşım,
Ne bir yemek yedin ne bir kahve içtin,
Cevherin gösterdin acele kaçtın,
Hak nasip etmedi çay Yarenoğlu.

Kederli günlerin hep yalnız geçer,
Kırsal bir bölgede kalmışım naçar,
Kapıyı kilitleyen gün gelir açar,
Kısmaya olamam tay Yarenoğlu.

Bana bir hal oldu sizi görünce,
Kalpten kalbe yol var inceden ince,
İnsan kocalıyor zaman geçince,
Fırsatlar olmasın zay Yarenoğlu.

Sesini duyursam yarene dostu,
Bu aşkın elinden hastayım hasta,
Biz yanında çirak siz yaren usta,
Görenler desinler vay Yarenoğlu.

Adresim sorarsan Aydın'dır köyüm,
Mahlasım Engüni Köksal'dır soyum,
Ziyaret geleceğim ben müdür beyim.
Gelecek günleri say Yarenoğlu. (05.03.1993)

3.2.2.4. Engüni'den Ethem'e

BİLASIN DEYİ

Etem Bey sizlere sesleniyorum,
Öz baba yurduna gelesin diye.
Sülalenden kimler kalmış geriye,
Yağından tanıyıp bilasin deyi.

Davetya yaşar dostu dostuna,
Hiç düşürme dostu dostunun kastına,
Yüksek tepe bir çimenin üstüne,
Oturup söylesin gülesin deyi.

Mayıstadır derelerin akışı,
Hazırında çiçeklerin bakışı,
Kuraltan gavılda bir kuş bakışı,
Bir iki posunu alasin deyi.

Bozulmuş hanesi yıkılmış yuvası,
Bizde vardır erenlerin duası,
Yüksek yaylaların temiz havası,
Cığarın pasını silesin deyi.

Ozan Engüni'yim budur arzumuz,
Bilmem razı olacak mı gönlümüz,
Her yaz yapılır festivalımız,
Gelip de kapımızı çalasın deyi.

3.2.2.5. Engüni'den Mestan'a

MESTAN

Haber göndermişsin aldım Mestan Bey,
Gelip de halini göremem kardeş.
İnsanın insana ihtiyacı var,
Yarınıza merhem sürecem kardeş.

Adana'nın ağasısın beyim,
Aydınlı'nın yıldızısın ayısın,
Yakışıklı bir genç kabadayısın,
Dertlerine derman bulamam kardeş.

Üstünde varsa gam ile keder,
Bir hanım kız olur talip eder,
Bekârın dertleri derine gider,
Gelip de yazanı soramam kardeş.

Engüni'yim uzak olsun kabir azabı,
Mevla'ya bağlı ol sen al sevabı,
Sen bir Müslümansın elbette tabi,
Yazışmada seni yazamam kardeş.

3.2.2.5. Engüni'den Kazım'a

İNSANOĞLU BAZEN İNER BAZEN ÇIKAR

Bir zamanlar dilden dile dolaştın,
Gençlik âleminde çokça savaştın,
Bir meydanda üç kişiye güleştin,
Şimdi bir bastona düşmüşsün Kazım.

Pehlivan dediler senin adına,
Doyamadın bu dünyanın tadına,
Baltasız nacaksız gittin oduna,
Nice zorlukları aşmışsın Kazım.

Düğünde geçerdin barın başına,
Nice huri kızı çıktı karşına,
Ovacık, Bereket düştü peşine,
Bazı da yolundan şaşardın Kazım.

Amansız hastalık almış halini,
Senin yakınların kırmış belini,
Bundan sonra kimse tutmaz elini,
Eski hayallerle yaşarsın Kazım.

Fidan diktin meyvesini dermedin,
Yıllar geçti bir gün umut vermedin,
Doya doya gül yüzünü görmedin,
Elbet gönüllendir şişersin Kazım.

Bir gözden geçir aslı soyunu,
Nalet eyle ağasını beyini,
Yakınların kazmış senin kuyunu,
Gün gelir kuyuya düşersin Kazım.

Engüni'yim çok çektim türlü cefayı,
Göster hani nerde sürdün sefayı,
Sakın buna takmayasın kafayı,
Azgın çibanımı deşersin Kazım. (11.12.2015)

3.3. ÂŞIKLARLA KARŞILAŞMALAR

3.3.1. Engünî ile Kadioğlu Karşışması (1)

Engünî	Size bir arzuhal gönderiyorum, Sakın ihmal etme, al Kadioğlu. Yamuk yumuk yürümeye başladın, Araştır suçunu bil Kadioğlu.
Kadioğlu	Ustadan bana bir arzuhal gelmiş, Esen yellerden aldım yaşar Engünî. Sayın ozan kendi haline kalmış, Zaten derdini buldum yaşar Engünî.
Engünî	Kadioğlu çiçek Engünî arı, Hele gözden geçir zararı karı, Umarım ki belki dönersin geri, Derin düşünceye dal Kadioğlu.
Kadioğlu	Halleri perişan yamandır yaman, Göz ağzı sarmış bir duman, Kardaştan kardaşa kalmadı güman, Ben kendi dünyama daldım Engünî.
Engünî	Yazıyorum size mühim satırı, Hareketin saldırıyor katırı, Ozanın ozana kırk yıl kahırı, Ben diken değilim gül Kadioğlu.
Kadioğlu	Her şey günden güne acıdan acı, İnsanlar birbirinden davacı, Sevdiğinde olmaz derdin ilacı, Ben dikensiz bir güldüm Engünî.

Engünî ile Kadioğlu Karşılaşması (2)³⁶

Engünî	Duymadın mı yayladaki olayı, Eğer ozan isen yaz Kadioğlu. Böyle bir sır hikmet görülmemişti, Eğer ozan isen çöz Kadioğlu.
Kadioğlu	Kesiğin yamada acı olayı, Yakından izletip gördüm Engünî, Yürek parçalandı kalbim tekledi, Yüzümü toprağa sürdüm Engünî.
Engünî	Çobanda mı olur çölde mi olur, Çenede mi olur dilde mi olur, Mevla da mı olur kulda mı olur, Çok inceden düşün sus Kadioğlu.
Kadioğlu	Ne ovada ara ne çölde ara, Ne dudakta ara ne dilde ara, Her ne ararsan kullarda ara, Aradın bu suçu buldun Engünî.
Engünî	Bu olaylar mucizedir insana, Beteri, beteri bundan da fena, Kırk iki koyun elli altı dana, Bunları sıraya düz Kadioğlu.
Kadioğlu	Gomozor bulundu mateme yasa, İnsanlar almalı kıssadan hisse, Elli altı inek verdi ses sese, Benimi ortadan kırdı Engünî.
Engünî	O dağlara nice yıldırım attı, Doksan sekiz canlı mahvoldu gitti, Sanma ki kardeşim bu aşk bitti, Daha bunlar bize az Kadioğlu.

³⁶ 28-29.06.2006 Tarihinde Aydınli köyünün Gomozor Yaylası'ndaki yıldım düşmesi olaylarını Aydın Köyü halk ozanları Yaşar Engünî ile Arif Kadioğlu karşılıklı atışarak diler getirmektedirler.

Kadioğlu	İçerim kanadı vicdanım sızlar, Buluştı yanaklar yaş döktü gözler, Ağılda meleşir körpe kuzular, Sesi ile mesaj verdi Engünî.
Engünî	Kulun, gücü yetmez, Ulu'nun işi, Bunu duyan etkilendi der kişi, Mal sahiplerinin sağ olsun başı, Ağladı yaş döktü göz Kadioğlu.
Kadioğlu	Gözüm seçmez oldu akı karayı, Bir gelip de görseydiniz burayı, İlhami de buldum ağır yarayı, Ekmek mendili ile sarım Engünî.
Engünî	Engünî tevekkel etme arayı, Dara düşerse çağır Mevla'yı, İnsana seçtirir akı karayı, Varsa yüreğindeki his Kadioğlu.
Kadioğlu	Kadioğlu hile katmaz işine, Karga kuzgun havalandı leşine, Mevla'm verme hiç kimsenin başına, Kendi vicdanıma sordum Engünî. (04.06.2006)

3.3.2. Engünî ile Ünsal Karşılaşması

Ünsal	Oğlum oldu diye gülün olmuşum, Peteği kovanda balın olmuşum, Körpe yaşlarında elin olmuşum, Doyamadın oğluna dardasın Anam.
Engünî	Yaptığın iyilikler dillerden dile, Anasız evlatlar çok çeker çile, Cesedin toprakta çürüdü bile, Ruhun İsrail'de Sur'dasın Anam.

- Ünsal Babam mı severdi, sen mi babamı?
Dostlar derki vardı şöhreti şanı,
Babana bağlı idi verirdi canı,
Meyveli bağlarda daldasın Anam.
- Engünî Ozan Engünî'nin anası sensin,
Kalbimin içinde yaşayan cansın,
Bana ekmek veren büyük insansın,
Nar içinde değil nurdasın Anam.
- Ünsal Torunların vardır şöhreti şanda,
Mevkiler almışlar fani dünyada,
Vatana hizmeti taşırlar serde,
Viran değil bağın bağdasın Anam.
- Engünî Felek yürütmemiş rahvan atını,
Bırakmış gitmişsin körpe yetimi,
Altı ay emmişim helal sütünü,
Yatarsın hozanda kırdasın Anam.
- Ünsal Yoksul gezdin yokluk bir sızı,
Zulüm etmiş felek bu nasıl yazı,
Varlıklı torunlar hep dizi dizi,
Varlıklar içinde nerdesin Anam? (16.12.2003)

3.3.3. Engünî ile Dervişan Karşılaşması

- Engünî Akıl ermez Mevla'm sual sormaz,
Şimşeklerin çakışına bak hele,
Damla damla yağıp biriken sular,
Derelerin akışına bak hele.
- Dervişan Sayısız Mevla'nın sırrı hikmeti,
Bulutların çekişine bak hele,
Kâinat üstüne büyük rahmeti,
Yüce yağmur döküşüne bak hele.

Engünî	Seven sevdiğini daima özler, Bülbülün ağzında türlü avazlar, Sahnalar ovalar bayırlar düzler, Zor işlerin yokuşuna bak hele.
Dervişan	Âşık maşukuna kavuşmak vadi, Gül için daima bülbül feryadı, Dört mevsim içinde tabiat tadı, Çiçekler açar nakışına bak hele.
Engünî	Güç kuvveti o Mevla'dan alıyor, Gerçek bir olaydır herkes biliyor, Bazı bölgelerde deprem oluyor, Binaların yıkılışına bak hele.
Dervişan	Takdiri ilahi her olan zati, Kuluna ikazdır onun afatı, Depremi yaratan zalim fay hattı, Tabiatın çöküşüne bak hele.
Engünî	Ananın rahminden gelen bir çocuk, Akar gözyaşları hep boncuk boncuk, Dalların ucunda açar tomurcuk, Çiçeklerin kokuşuna bak hele.
Dervişan	Çocuklar uyurlar hep mışıl mışıl, Anneler onları kucakta taşır, İki yaşlarında güzel dilleşir, Yarı buçuk çakışına bak hele.
Engünî	Engünî'yim buna fetva veremem, İki gizli sır var ona eremem, Küçük bir sinekten dedim eleman, Arıların sokuşuna bak hele.
Dervişan	Dervişan hayrandır ondaki fene, Sönmeye mahkûmdur olmazsa ana, Yabancı arıyı kovmaz kovana, Kavganıza çekişine bak hele.

3.3.4. Engünî ile Şurmaklı İsmail Yazar Karşılaşması

- İsmail Yazar Dinle sözlerimi Engünî Baba,
Bu sevgi bu hasret bitmeyecek mi?
Ne kaldı acıdan dertten geriye,
Sizin bu yüzünüz gülmeyecek mi?
- Engünî Dinledim sözünü Yazar İsmail,
Yaradan elimden tutmayacak mı?
Sürüden ayrılan körpe bir kuzu,
Çoban o kuzuyu gütmeyecek mi?
- İsmail Yazar Geliyorsun azap zülüm ve keder,
Her gelecek günün geçmişten beter,
Gözünden yaşların akıyor yeter,
Kalbinde bu köz sönmeyecek mi?
- Engünî Aslı yandı kerem yandı kul dese,
Rüstem dese pehlivana, Zal dese,
Yaradan'ım bu ozana gül dese,
Bülbül üzerine konmayacak mı?
- İsmail Yazar Dünyamız karardı mahvoldu gitti,
Çekersin hasreti gönül kahretti,
Kalmadı gününüz ömrünüz bitti,
İki baş yastıkta yatmayacak mı?
- Engünî Günümüz tükenip ömür bitince,
Azrail gelip de yakan tutunca,
Ruhun ayrılıp beden yatınca,
Kara yer insanı yutmayacak mı?
- İsmail Yazar Çekiyorun sizler gönül yarası,
Ne davası vardır ne de çaresi,
Sizlere de vurmuş tahtın karası,
Önünüzden engel kalmayacak mı?

3.3.5. Engünî ile Nizamî

- Engünî Dinle bu sözümü Âşık Nizamî,
Benim gibi bahtın kara mı kardeş?
İnsanın eceli yettiği zaman,
Ölümünden kurtarmak çare mi?
- Nizamî Dinledim sözünü Âşık Engünî,
Gelip de sarsana yarımı kardeş,
Aslım uçtu gitti benim elimden,
Bir teselli eyle Keremî kardeş.
- Engünî Altmış ikide ermişin murada,
Ölenler gidiyor kalanlar sırada,
Kim kalmıştır göster fani dünyada,
Ben de bekliyorum sıramı kardeş.
- Nizamî Zalim felek alınır mı nazara,
İstiyorum bende girem mezara,
Felek ile girdim ortak pazara,
Arşa ulaştırdı narımı kardeş.
- Engünî İki âşık bir araya geldiler,
Birbirinin dertlerini böldüler,
Sevdiğimi götürmeye geldiler.
O zaman çağırdım pirimi kardeş.
- Nizamî Bu imiş kaderim karaymış yazım,
Anne diye ağlar beş tane kuzum,
İki oğlum var üç tane kızım,
Koydu içerime veremi kardeş.
- Engünî Şair Engünî derki başın sağ olsun,
Temelin toprağın kaşın sağ olsun,
Sofran dolu olun aşın sağ olsun,
Felek bizi etti haremi kardeş.
- Nizamî Nizami'yim bende bunaldım şaştım,
Aşkın kazanında kaynadım piştım,
Kader ile ecel ile savaştım,
Felek aldı elden yarımı kardeş.

SONUÇ

Günümüzde Artvin’de eskisi kadar olmasa da Âşıklık geleneği, devam etmektedir. Âşık geleneğinin son yüzyılımıza kadar devam etmesinin en önemli göstergesi usta-çırak ilişkisidir. Âşıklar genellikle bir usta aşığın yanında, yetenekleri ölçüsünde olgunlaşırlar. Artvin’de usta-çırak ilişkisini devam ettirmek için çaba sarf eden âşıklar, bürokratlar ve belediye başkanları az değildir Artvin Âşıklık geleneği, Belediye Başkanı Eyüp Aytekin özel çabalarıyla Yusufeli’nde, Şavşat ilçesinde ve Artvin merkezde yapılan özel günlerde, âşıklar davet edilerek bu gelenek, yaşatılmaya çalışılmaktadır. Âşıklar Şavşat ilçesinin Pınarlı köyünde haftada bir gün toplanmakta ve geleneği icra etmektedir. Bu geleneğin icrasındaki en büyük amaç yeni halk şairlerinin yetişmesi ve geleneğin sağlıklı bir şekilde devam etmesidir. Pınarlı köyünden olan Ozan Çivi, bu geleneği, gelecek kuşaklara aktarmak için önemli çaba sarf etmektedir.

Artvin âşıklarında, olduğu gibi bade içme motifine sıkça rastlamaktayız. Bu bölgede yaşayan âşıkların birçoğunda “rüya motifi”ni gözlemledik. Bu rüya motifi pek çok araştırmacının da dikkatini çekmiştir. Çalışmasını yaptığımız Âşık Engünî de rüyasında bade içen âşıklardan sadece bir tanesidir.

Cumhuriyet döneminde teknolojinin gelişmesiyle birlikte Artvin’de çok güçlü olan bu edebiyatın gelişmediğini görmekteyiz. Bu durum, sadece Artvin için değil tüm Anadolu için geçerlidir. Televizyonun kullanılmaya başlamasıyla birlikte, kasaba ve köylerde yaşayan halkın dikkati sadece Anadolu’ya değil tüm dünyaya çevrilmiştir. Bu nedenle, Âşık edebiyatı, nitelik olarak gelişmediği gibi, nicelik olarak da fazlalaşamamıştır.

Günümüzde de halk ozanları sayı olarak, önceki yıllara göre oldukça azalmış olması neticesinde Âşıklık geleneğinde görmüş olduğumuz, mahallî nitelikler kaybolmaya yüz tutmuştur.

Kitabını hazırlamış olduğumuz Âşık Engünî, usta-çırak ilişkisi çerçevesi içerisinde yetişmemiş bir âşıktır. Artvin ilinin Ardanuç ilçesine bağlı Aydın köyünde, demirciye yaptırdığı bir saza tel takarak saz çalmayı öğrenmiştir. Hayatını sıkıntılarla geçiren ve birçok ağır işlerde çalışan aşığın elinden tutup yetiştirmek isteyen usta âşıklar olmasına rağmen ailesi tarafından engellenmiş ve geçim kaynağı olan işlere yönlendirilmiştir. Âşıkların en önemli olarak gördük-

leri ve arena olarak adlandırabileceğimiz, meydanlarda atışmalara katılmışsa da, bu atışmalar mahallî bir çerçevenin içinde kalmıştır.

Âşık edebiyatı, her ne kadar daha önceki dönemlere göre gerilemiş gibi görünse de hiç kaybolmayacağı ve kendisini her zaman gösterip millî kültürümüz içinde yer alacağı kanaatindeyim.

AYAKLAR DİZİNİ

Acele bir çare bulasın oğul., 65
Acele bu yoldan caysana Yaşar., 107
Ağladım gözümü silen olmadı., 149
Ağlasam ne olur gülsem ne olur., 141
Ak günümü kara yazdı bir zalim., 98
Ak günümü kara yazdı gelinim., 142
Akan gözyaşını sildi mi Murat?, 35, 43, 52
Akar Yedi Mart'a doğru., 148
Âlemin hayranı nurdur Efkarî., 74
Amirlara karşı naz bizda yoktur., 102
Araştır suçunu bil Kadioğlu., 172
Asvalt gibi yollar tozdi sevdiğim., 103
Atanın sözünü yutma kardeşim., 34, 111
Ateş bulamadım köz bulamadım., 149
Ayda bir kez aş yiyemez fukara., 134
Ayırmışlar bizi vay yarım yarım., 23, 26, 52
Azıcık sabreyle de gör hele hele., 106
Baba bayramımız mübarek olsun., 147
Babanın yerini aldın Başkanım., 62
Bağbandır, bahçedir, güldür öğretmen., 77
Bahçeler yasıldır bağlar ağladı., 135
Bahçesi bulunmaz, bağı nerede?, 80
Bal almanın zamandır., 39, 117
Bala benzersin Müdür Bey., 69
Bana bir haber ver Ana., 14, 15
Barış istiyor istiyor., 26, 29, 59
Başın sağ olsun Engüni Usta., 157, 158
Bayram sabahı, sabahı., 24, 31, 36, 55, 56
Ben de geleceğim yanına Hocam., 72
Benim kıymetimi bil Güllü Hanım., 76
Bileti cebine koya gelesin., 118
Bilmem ne olacak bu benim halim., 42, 125, 126
Bir acı şerbeti içtim arkadaş., 139
Bir beyaz kâğıda yazdı Doktor Bey., 72
Bir suçumuz varsa öldür Oktay Bey., 65
Bir teselli eyle Keremî kardeş., 178
Bizim aklımızı çaldı dediler., 134
Bu da bize yara komşular., 23, 27, 54
Bu gidişle olur son Aydın Köyü., 82
Bu gidişle sıra gelmez Hâkim Bey., 41, 96
Bunda hikmet var mı Engüni?, 161
Bunu bir Hekim'e sormak gerekir., 137
Cesedimden canım gitmiş ne fayda., 143
Coştu da gelmedi benim sevdiğim., 119
Cumhuriyet, Cumhuriyet., 145, 146
Çalmak bizde Kaymakam Bey., 61
Çalmyanlar yaşayamaz., 70
Çekecek çilesi var muhacirin., 138
Çektiririm dişim seni., 40, 94, 95

Çetelerim çetelerim., 104
Çetelerim, çetelerim., 37, 104
Çoban o koyunu gudmiyeceği mi?, 167
Çoban o kuzuyu gütmeyecek mi?, 177
Çok bu köyde çok bu köyde., 47, 122
Çok görmek istedim göremez oldum., 93
Çok severiz yurdumuzu., 83, 84
Çok tez paylaşılar malın ihtiyar., 101
Çoruhlar, Fıratlar, denizlar ağladı., 26, 37, 53
Çöl viran dağlarda bıraktın felek., 41, 99, 100
Dağistanlı Aide Hanım., 46, 74, 75
Dağistanlı Zarife Hanım., 68
Daha gezmek bundan sonra., 129
Derelerin akışına bak hele., 48, 121, 175
Didelerin mahkûm sele Engüni., 156
Diline kurban olayım., 46, 66
Dolaştım dermanı bulana kadar., 144
Doyamadın oğluna dardasın Anam., 174
Döküldü ağzımdan dış birer birer., 133
Düşüm gurbet ele yanar ağlarım., 91, 92
Düşüm yollara yollara., 89
Düzde yürümüyor dizlerim benim., 136
Eğer ki sen tutmasını bilirsen., 109
Eğer ozan isen çöz Kadioğlu., 172
Eriyen tükenir yağ olmasın., 162
Erkende çiçeği solmuş yaylalar., 144
Felekle aramızda kozum var benim., 97
Gelip de yarımı sarasın zalim., 103
Gelmiş geçmişini sordum efendim., 46, 73
Gezmiş tozmuş İslamoğlu., 68
Girdim ama neler gördüm., 105
Gözümün önünde perdesin Ana., 114
Gün geldi kapımı çaldı üstadım., 163
Gün ömür bitmişse elden ne gelir., 155
Güzü yaştan ayırıyor bu sene., 126
Hakikate döner bir gün., 50, 108
Halk Ozanı Yaşar Engüni., 163
Hanım kızı ver Aziz Bey., 58
Hemen gelsin Hansaray'a., 77
Hep beraber tasarrufa gidelim., 112, 113
Her şeyimi yedin felek., 40, 95
Hoş geldiniz festivale., 84, 85
Hülya Hanım, Hülya Hanım., 46, 67
İçerim Bacı içerim., 27, 60
İçmek isteyenler Artvin'e gelsin., 81
İhtiyarlık başa geldiği zaman., 35, 154, 155
İlkbahara yaza darıldım gitti., 150
İsmi defterinden sildi mi Baba?, 158
İstesem ölenle ölemezsin ki., 153
İşte böyle olur kır yemekleri., 87
Kanıyan yarımı saracağım üstat., 160

Kederime, yasıma bak., 14
Kendim Urfa'dayım gönlüm sılada., 120, 121
Kimse menziline bilmez efendim., 75
Kovanı arısız koyma Yarabbi!, 35, 58
Kuran-ı Kerim'de yazar mı yazar., 136
Kurduğun hayaller yarı kalacak., 140
Lanet olsun şu Sırpların yüzüne., 41, 96, 97
Malları var bizim mala benzemez., 83
Memleket sılaya giden değilim., 38, 92
Mevla sana sabır versin Engüni., 160
Ne ağlayan belli, ne gülen belli., 123
Nettız yaylalar, yaylalar., 128, 129
Olmasa yok mudur çare Doktor Bey?, 63
Öldürecek bu dert beni., 124, 125
Ölüm şerbetinden kanar gibiyim., 37, 90
Ölümden kurtarmak çare mi?, 177
Ruhun İsrail'de Sur'dasın Anam., 174
Sahraya ovaya çöllere sordum., 119
Sakin ha satmayın ne olur., 108
Sakin kulak verme durmadan geç git., 110
Sayenizde izine gideyim Efendim., 64
Sen de Yunus gibi yola devam et., 156
Serduğuna şükür olsun., 45, 88
Ses verip üstümden geçer turnalar., 90
Sessiz seda veriyor diller düğünde., 86
Sevdalarım kargasına kuşuna., 24, 27, 45, 56
Sırdaş bulup açamıyom Gülhanı., 166
Sizin bu yüzünüz gülmeyecek mi?, 176
Sonra başını vurma taşın Ahmet Bey., 110
Sorana sor da soylasın., 130

Söyleyim de dinle Bacı., 21, 60
Suçu üstüne aldı çıra komşular., 44
Sürmemişsen beni tanıyamazsın., 151
Şimdi koparacak gülün var mıdır?, 159
Şurmağ gibi bağı var Ardanuç'un., 79
Topraktan söker mi söker., 71
Uykudayım düş geliyor., 131
Verdiğin sözünden caydın da gittin., 44, 57
Vilayetim kazam köy Yarenoğlu., 168
Vurun çetelerim zafer bizimdir., 38, 105, 106
Yağından tanıyip bilasin deyi., 169
Yaka yaka yaşıyorum., 132
Yanınıza merhem sürecem kardeş., 170
Yanıyoruz yanacağız yanarız., 140
Yatağında döner ağlar., 43, 127
Yatar kalkmaz kışa döndüm arkadaş., 42, 125
Yavrulara selam söyle., 39, 116, 117
Yayan gelsin Çurispil'a, 85
Yeşil duman tütmeden gel., 116
Yetiş Engüni dardadır., 89, 90
Yıldızkaya'da kayada., 47, 78, 79
Yoksa şehitlik mi yuttu Ardanuç?, 51
Yurdumuza kuvvet sağlar Atatürk., 146
Yüce yağmur döküşüne bak hele., 175
Yüzümü toprağa sürdüm Engüni., 173
Zaten derdini buldum yaşar Engüni., 172
Zaten kara kazan taşı Başkanım., 62
Zincirle bağladın kolumu felek., 100
Zulüm yavaşça yavaşça., 113

KAYNAKÇA

- ARTUN, Erman. (2002), **Türk Halk Edebiyatına Giriş**, İstanbul, Kitabevi Yayınları.
- ASLAN, Ensar. (1992), **Çıdırılı Âşık Şenlik**, Diyarbakır, Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları.
- BAHADIR, Sedat. (2014), **Artvinli Âşık Gülhanî**, İstanbul, Artvin Yusufeli Belediyesi Yay. BAHADIR, Sedat. (1995), **Kırıkhan Ceylanlı Köyü Türküleri (Metin-İnceleme)**, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi.
- BAHADIR, Sedat. (2015), **Âşık Kevserî (Metin inceleme)**, İstanbul, Pamiray Yayınları.
- BAHADIR, Sedat. (2015), **Artvinli Halk Şairi Gülden (Monografi-İnceleme-Metin)**, İstanbul, Pamiray Yayınları.
- BATISLAM, Dilek. (1999), “*Divan Şiiriyle Halk Şiirinde Ortak Bir Söyleyiş Biçimi(Müracâ’a, Dedim-Dedi)*”, 4-5 Haziran, **Gaziantep Edebiyat ve Toplum Sempozyumu**.
- BOYRAZ, Şeref. (2010), **Furkanî’nin Şiir Evreni Bağlamında Bir Monografi Denemesi**, Ankara, Akçağ Yayınları.
- ÇETİN, Nurullah. (2006), **Şiir Çözümleme Yöntemi**, Ankara, Öncü Kitabevi.
- ÇİFTLİKÇİ, Ramazan. (1994), “*Türk Saz Şiirinde bir Tür: Sicilleme (Şeki)*”, Ankara, **Folklor/Edebiyat**.
- DİLÇİN, Cem. (1992), **Türk Şiir Bilgisi**, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları.
- DİZDAROĞLU, Hikmet. (1968) “*Halk Şiirinde Türler*”, Ankara, **Türk Dili (Türk Halk Edebiyatı Özel Sayısı)**, Aralık, Sayı: 207.
- KAYA, Doğan. (2014), **Türk Halk Edebiyat Kavramlar ve Terimleri Sözlüğü**, Ankara, 3. Baskı, Akçağ Yayınları.
- ELÇİN, Şükrü. (1993), **Halk Edebiyatına Giriş**, Ankara, Akçağ Yayınları.
- ERĞİN, Muharrem. (1993) **Türk Dili**, İstanbul, 7. Baskı, Bayrak Yayınları.
- GÜNAY, Umay. (1983), **Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi**, Akçağ Yay., Ankara, 93.
- GÜNEŞ, (2010), “*Artvin-Yusufeli Âşıklık Geleneğinde Yer Alan Kadın Ozanlar*”, Geçmişten Geleceğe **Yusufeli Sempozyumu Bildirileri**, Yusufeli Belediyesi Yayınları, İstanbul.
- HALICI, Feyzi. (1992), **Âşıklık Geleneği ve Günümüz Halk Şairleri**, Ankara, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- İSLAM ANSİKLOPEDİSİ, “*Ayak*” Maddesi, Cilt 4, s. 192.
- KAYA, Doğan. (200), “*Âşık Edebiyatı Şiir Şekillerinden Sicilleme Üzerine Düşünceler*”, İstanbul, **Âşık Edebiyatı Araştırmaları**.
- KAYA, Doğan. (2014), **Türk Halk Edebiyat Kavramlar ve Terimleri Sözlüğü**, Ankara, 3. Baskı, Akçağ Yayınları.
- KAYA, Doğan. (1999), “*Halk Şiirinde Ayak ile İlgili Problemler*”, Sivas, **Türklük Bilimi Araştırmaları**, Sayı 8.
- KURDAKUL, Ş. (1989), **Şairler ve Yazarlar Sözlüğü**, İstanbul, İnkılap Kitabevi Yayınları,
- KÖPRÜLÜ, M. Fuad. (1966), İstanbul, **Edebiyat Araştırmaları I**.
- KÖPRÜLÜ, M. Fuad. (1966), “*Türk Edebiyatı Tarihi’nde Usul*”, **Edebiyat Araştırmaları**, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara

- OĞUZ, Ö. (1993), “*Türk Halk Şiirinde Tür ve Şekil Meselesi*” **Milli Folklor Dergisi**, Sayı 19.
- OĞUZ, Öcal. (1992), “*Bakü’de Yayımlanan Bir Kitap ve Âşık Şiirinde Şekil, Tür ve Makam Meselesi*”, Ankara, **Milli Folklor**, Sayı 15.
- Türk Dil Kurumu Sözlüğü. (1988), Ankara s. 902.
- ONAY, A. Talat. (1996), **Türk Şiirlerinin Vezni**, (Haz.: Cemal Kurnaz), Ankara, Akçağ Yay.
- ÖZDER, Adil. (1975), “*Doğu İllerimizde Âşıklık Geleneği*”, Ankara, **Türk Folklor Araştırmaları**, Sayı. 71,
- PÜSKÜLLÜOĞLU, A. (1975), **Türk Halk Şiiri Antolojisi**, Bilgi Yayınları, Ankara.
- SEVER, Mustafa. (2013), **Türk Halk Şiiri**, Ankara, Ankara Üniversitesi Yayınevi.
- ŞEMSETTİN SAMİ (1989), **Kamus-ı Türkî**, Enderun Yay., İstanbul.
- TAŞ, Gülden. (2012), **Yüreğim Dili**, Genya Yayınları, Ankara.
- TDK Sözlüğü**. (1988), Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- TELLİOĞLU, İbrahim. (2007), **Cumhuriyet Dönemine Kadar Doğu Karadeniz’de Türkler**, Trabzon, Serender Yayınları.
- TURAL, S. Kemal. (1999), **Tarihten Destan Akan Duyarlılık**, İstanbul, Ayyıldız Dergisi.
- TÜRK DÜNYASI EL KİTABI: Ankara, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü Yayınları, s. 310.
- YAKICI, Ali. (2013), **Halk Şiirinde Türkü**, Ankara, II. Baskı, Akçağ Yayınları.
- YAKICI, Ali. (2010), 511, “*Yusufeli Âşıklık Geleneğinde Âşıklıkla Başlama, Mahlas Alma ve Âşık Sanatını İcra Etme Yöntemleri*” **Geçmişten Geleceğe Yusufeli Sempozyumu Bildirileri**, İstanbul, Artvin Yusufeli Belediyesi Yayınları.

SÖZLÜK

açem: açayım

Arhavi: Artvin iline bağlı ilçe adı.

Aydın Köyü: Ardanuç ilçesine bağlı Âşık Engüni'nin doğduğu köyün adı. Eski adı Danzot.

ayle: aile.

baga: hayvanların yük konulan sırtı.

Balkaya: Ballı Kaya olarak bilinen bu köy Ardanuç ilçesine bağlıdır.

Ballı Köyü: Artvin İl merkezine 45, Ardanuç ilçe merkezine 10 kilometre uzaklıktaki bu köyünün rakımı 1250 metredir. Köyün geçim kaynağı hayvancılık ve tarımdır.

bambayaz: bembeyaz.

Bereket Köyü: Artvin merkez ilçesine bağlı bir köy adı.

Berta: Artvin merkez ilçesine bağlı bir köy adı. Yeni adı, Ortaköy.

bezar: bezmek, bıkkın olmak.

Bilbilan: Ardanuç'a bağlı bir yayla adı.

Borçka: Artvin'e bağlı bir ilçe.

Bulanık Köyü: Ardanuç'a bağlı bir köy adı.

cak: mikrofon görevi yapmak için bağlamanın içine konulan parça.

carbedele: bir ot adı.

cebel: dağ, yüksek tepe; tarıma elverişsiz arazi.

Cebel Dağı: Engüni'nin anlatımına göre Ardanuç'ta bir dağa verilen ad.

cecim: ağaçların altına konulan kilim.

Cenkelek: Şavşat ilçesine bağlı bir köy adı.

Cerattepe: Artvin ili sınırları içerisinde yer alan ve barındırdığı bitki ve hayvan türleri itibarıyla dünya literatürüne girmiş bölge

cugarın: ciğerin.

çarındele: bir ot adı.

Çodolt köm: Çodolt Ardanuç'a bağlı köy. Köm, hayvanların gireceği ağıl.

Çıralar Köyü: Ardanuç'a bağlı bir köy.

çıra: çıra

çoğusu: birçoğu.

Çuruspil: Ardanuç'ta festivalleri ile ünlü bir yayla.

çoruşuğ: buruşuk.

Deriner Barajı: Artvin'de bir baraj adı.

desa: dese.

ekmağınız: ekmeğiniz.

Eşkinar: Ardanuç'a bağlı bir köy adı.

esari: eseri

Geçitli: Ardanuç'a bağlı bir köy adı. Eski adı, Heva.

gedali: gideli, ayrıları.

Gevhemik Kalesi: Ardanuç İlçesi, Adakale mevkiinde yer almaktadır. Kalenin ilk yapılaşması Milattan önceki dönemlerde başlamıştır. Bagratlı Krallığı, Çıldır Atabekleri ve Osmanlıların yönetim yeri olarak kullanılmıştır. Yöredeki en önemli kalelerden birisi olup, iç kalesi ve etrafı surlarla çevrili şehir yapısı ile tek örnektir. Geçmiş dönemlere ait çeşitli kalıntıların yanı sıra Kanuni Sultan Süleyman'a ait kitabesi ile de dikkat çekmektedir.

Gomozor Yaylası: Ardanuç'un Aydın köyüne bağlı bir yayla adı.

gülardı: gülerdi

Güleş Köyü: Ardanuç'a bağlı bir köy. Eski adı, Geleşen.

günda: günde

görman: görmezsin

Hamurlu Köyü: Ardanuç'a bağlı bir köy adı. Eski adı, Hemogorat.

haniye: hani, nerede.

hayında: havasında, keyfinde.

hedaf: hedef.

hızag: ot kesmek için kullanılan bir alet.

Hopa: Artvin'in bir ilçesi.

ıztrap: ıztrap.

istiyasın: isteyesin.

işa: yapılan işe, eyleme.

işına: işine

iyletmek: iyi etme, iyileştirmek.

Kabarcet: Artvin ilinin Murgul ilçesine bağlı bir köydür Yeni adı, Kabaca.

Kafkasör: Artvin merkeze bağlı, Boğa güreşleriyle ünlü bir yayla adı.

kanahat: kanaat.

Karagöl: Şavşat'ta bağlı olan bir göl adı.

Karlı Köyü: Ardanuç'a bağlı bir köy adı. Eski adı, Diyagarmuç.

katak: katalım, ekleyelim.

kave: kahvehane.

kle: güreşte bir oyun şekli.

kuşotu: bir ot adı.

Kürdevan: Ardanuç ilçemizin sınırları içerisinde 3050 m. yüksekliğinde bir dağdır. Dağın ilçe merkezine bakan eteklerinde; Hamurlu, Berathı, Yolağzı ve Yaylacık Köyleri bulunmaktadır. Bu köylerden zirveye doğru çıktıkça, çam, köknar ve ladin ağaçlarından oluşan Killik, Karanlık meşe, Çuruspil ve Çiçiplik ormanları yükselir.

kürtotu: bir ot adı.

mahsumların: masum olanların.

melhem: merhamet

Meşeli: Şavşat ilçesine bağlı bir köy adı. Eski adı, Dabatrzul.

Moriyer: bir çeşit akrep

muayne: muayene, tedavi.

Murathı: Borçka'nın bir köyü.

Murgul: Artvin'in ilçesi.

na: ne.

naya: neye.

OVacık: Ardanuç'a bağlı bir köy adı.

Panfalık: Aydın Köyünde armut ağacının bulunduğu bir alan.

Pelüt kütüğü: kuru odun, kütük.

peşina: peşine.

Peynirli Köyü: Ardanuç'a bağlı bir köy adı. Eski adı, Kaptahor.

pileki: ekmek pişirmek için topraktan yapılan ikili kap.

rehvan: rahvan.

Sakarya Köyü: Ardanuç'a bağlı bir köy adı.

sarasız: sarasınız.

sevinan: sevinen.

sininmaz: silinmez.

sırru: sırrı.

soyla: söyle.

söyliyem: söyleyeyim.

süzar: süzer.

Şavşat: Artvin'e bağlı bir ilçe adı.

Şaziye: Aşık Engüni'nin vefat eden ilk eşi.

şirindele: bir ot adı.

Şurmak: Ardanuç'a bağlı bir köy adı.

tarihlera: tarihlere

Tepedüzü: Ardanuç'a bağlı bir köy adı. Eski adı, Mükür.

tika, tike: parça.

Tosunlu Köyü: Tosunlu, Artvin ilinin Ardanuç ilçesine bağlı bir köydür. Köyün önceki ismi Usot olduğu ve köyün ismini değiştirmek için gelen devlet görevlileri, baharın ilk günlerinde köye geldiğinde köyün girişindeki otlaklarda yayılmış olan hayvan sürülerini görünce Köye daha fazla isim aramaya gerek olmadığını düşünerek Tosunlu Köyü adını verdikleri anlatılmaktadır.

toy: düğün, eğlence.

uzagi: uzağı

üstünda: üstünde.

üşidi: üşüdü.

yanaglar: yanaklar.

yaşık: tahtadan kasa.

yedim: yedim

yeleştir: yerleştirtir.

yüzar: yüzür

zaya: zayı, kayıp

Zekeriya Köyü: Ardanuç ilçesine bağlı bir köy adı.

RESİMLER

